

Heesch | 27 september 2022

Programmabegroting 2023 en Meerjarenraming 2024-2026

Gemeente Bernheze

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief	3
Begroting in één oogopslag	5
Deel I: Programmaplan 2023 – 2026	6
Programma 1: Leefbare kernen	7
Programma 2: Gezonde zorgzame gemeente	17
Programma 3: Klimaatbestendig, biodivers en circulair	30
Programma 4: Duurzame landbouw en economie	37
Programma 5: Weerbare en veilige samenleving	43
Programma 6: Dienstverlening en sterke organisatie	49
Programma 7: Financiën	55
Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien	59
Deel 2: Paragrafen	66
A. Lokale heffingen	67
B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	79
C. Kapitaalgoederen	92
D. Financiering	102
E. Bedrijfsvoering	105
F. Verbonden partijen	113
G. Grondbeleid	127
H. Subsidies	134
Deel 3: Financiële begroting	139
Overzicht van baten en lasten	140
Meerjarenraming 2024 - 2026	158
Bijlagen	173
Bijlage 1 – Overzicht baten en lasten per taakveld	174
Bijlage 2 – Conversietabel taakvelden	176

Aanbiedingsbrief

Hierbij presenteren wij u de Programmabegroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026 van de gemeente Bernheze. Een bijzondere begroting, vanwege het feit dat het de eerste begroting van deze bestuursperiode is maar ook omdat het de eerste keer is dat we de begroting langs de lijnen van de Staat van Bernheze laten lopen. Daarmee hebben we een kwaliteitsslag gemaakt ten opzichte van voorgaande jaren, waarbij met name de indeling meer bezien is vanuit de opgaven waarvoor wij ons gesteld zien en het maatschappelijk effect daarvan en minder vanuit de klassieke indeling.

Op het moment dat wij deze begroting aanbieden aan de gemeenteraad, zijn de verkiezingen alweer acht maanden geleden. Acht maanden waarin we met elkaar op zoek gingen naar de ambities waarmee we in de nieuwe bestuursperiode aan de slag willen. We deden dat samen. Samen met de inwoners en ondernemers, maar ook samen met de gemeenteraad. We kiezen er voor, mede gelet op al die gesprekken, om deze bestuursperiode met name te focussen op drie kernambities. Dat zijn: 1. Bouwen, 2. We gaan vanuit het gedachtengoed van positieve gezondheid werken en 3. We doen het samen. In het bestuursprogramma hebben we die drie kernambities samengevat onder de noemer: Samen Bouwen aan een Veerkrachtig Bernheze.

Naast de verkiezingen en het vormen van een nieuw bestuur, werden we de afgelopen maanden ook geconfronteerd met actualiteiten waar we minder invloed op hadden. COVID-19, de oorlog in Oekraïne en de blijvende instroom van vluchtelingen maakten op hun eigen, pijnlijke, wijze duidelijk dat crisissen niet altijd voorspelbaar en beheersbaar zijn. Een uitvergroting van het feit dat we, ook in Bernheze, niet overal grip op hebben. Het is een belangrijke kanttekening op deze programmabegroting. Ondanks dat we rekening hebben gehouden met de ontwikkelingen die de komende jaren op ons afkomen, is het onmogelijk om ons huishoudboekje volledig in balans te brengen, met name voor 2026. De kabinetsplannen reiken tot en met 2025. Voor gemeenten leiden die tot hogere baten uit het gemeentefonds. Vanaf 2026, inmiddels ook wel het ravijnjaar genoemd, lijken die baten nog behoorlijk sterk terug te vallen.

De haalbaarheid van onze meerjarige beleidsambities in het kader van prettig wonen en leven in Bernheze hangt af van de betaalbaarheid en de uitvoerbaarheid ervan. Het bestuur kiest er voor om buitengewoon terughoudend te zijn met belastingverhogingen. Tegelijkertijd vindt het bestuur het ook belangrijk om niet ambitieeloos de nieuwe bestuursperiode in te gaan. Met die drie kernambities doen we een uitspraak over wat we belangrijk vinden. Bij een scherpe prioritering blijven deze drie zaken in principe altijd overeind. Dat betekent uiteraard ook iets voor onze andere ambities. We nemen sommige investeringen met betrekking tot het bestuursprogramma mee in deze begroting. Voor andere zaken wachten we tot de kadernota 2024.

Van de financiële ruimte die we de komende drie jaren hebben, investeren we inclusief de meerjarenbegroting jaarlijks 1,5 miljoen euro. De rest van de financiële ruimte reserveren we als

vangnet voor tegenvallers in de algemene uitkering, extreme inflatie en het eerder genoemde Ravijnjaar 2026. In het najaar van 2022 gaan we op zoek naar financiële ruimte in de bestaande begroting.

De ambities van het bestuur vragen iets van de ambtelijke organisatie. In dat kader wordt er op korte termijn een formatieonderzoek uitgevoerd, waarbij we de formatie van de gemeentelijke organisatie in Bernheze vergelijken met andere gemeenten. Daarnaast is het van belang dat we de bestuurlijke en politieke ambities in evenwicht brengen en houden met de capaciteit die beschikbaar is, ook in het kader van de arbeidsmarkt, om de ambities ook daadwerkelijk te verwezenlijken. We werken aan een nog betere dienstverlening en leggen daarvoor begin 2023 de uitgangspunten voor het programmaplan Kwaliteit Dienstverlening voor aan de gemeenteraad. We voorzien dat het thema dienstverlening tijdens de hele bestuursperiode onze bijzondere aandacht vraagt. We zullen hier dan ook nog regelmatig met de gemeenteraad over van gedachten wisselen.

Bij de vaststelling van het raadsvoorstel over de nieuwe programmabegroting hebben we de gemeenteraad beloofd om er voor te zorgen, dat de raad meer kan sturen en meer kan controleren op het (maatschappelijk) effect dat we willen bereiken. Door de rekenkamer is eerder de aanbeveling gegeven (overgenomen) door de gemeenteraad om de programma's meer meetbaar te presenteren. Gelet op de druk waaronder de nieuwe indeling tot stand is gekomen, maakt die meetbaarheid van de programma's nu nog geen onderdeel uit van de nieuwe beschrijving van de programma's.

Het college van burgemeester en wethouders.

Begroting in één oogopslag

WAAR KOMT HET GELD VAN DE GEMEENTE VANDAAN?

WAARAAN WIL DE GEMEENTE HET GELD UITGEVEN?

INKOMSTEN TOTAAL
€ **89.135.454**

UITGAVEN TOTAAL
€ **89.050.303**

Inkomsten via het rijk 56.014.803 **63%**
Gemeentefonds 51.165.338
Onderwijsachterstandenbeleid 266.545
Uitkering t.b.v. bekostiging uitkeringen sociale zaken 4.485.925
Specifieke uitkering stimulering sport 86.195
Overige subsidies 10.800

Andere inkomstenbronnen 16.093.708 **18%**
Dividend, grondexploitatie, verhuur vastgoed, staangeld markten en kermis, werkzaamheden voor derden

Lokale heffingen 13.789.900 **15%**
Onroerende zaakbelasting 7.858.224
Rioolrechten 2.568.055
Afstofstoffenheffing 3.195.037
Reclamebelasting 29.200
Toeristenbelasting 139.384

Vergunningen en leges 2.323.540 **3%**
Paspoorten, rijbewijzen, etc. 451.534
Vergunningen (omgevingsvergunning) 1.508.477
Overige vergunningen (evenementen, drank en horeca, etc.) 254.779
Lijkbezorgingsrechten 108.750

Inzet geld uit reserves 913.503 **1%**

39% **Gezonde zorgzame gemeente** 34.762.371
Onderwijsbeleid 1.552.068
Sportbeleid en activering 247.667
Cultuur 465.980
Bibliotheek en lokale omroep 800.110
Samenkracht en burgerparticipatie 2.468.764
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen 3.724.496
Inkomensregelingen en participatie 11.271.147
Arbeidsparticipatie 495.500
Wmo 6.233.716
Jeugdhulp 6.120.768
Volksgezondheid 1.382.155

31% **Leefbare kernen** 27.770.032
Beheer gronden 206.594
Verkeer en vervoer 4.416.000
Economische promotie 573.429
Onderwijshuisvesting 1.164.192
Sportaccommodaties 2.334.860
Musea cultureel erfgoed 194.782
Openbaar groen en (openlucht) recreatie 2.074.479
Verenigingsgebouwen en gemeenschapshuizen 821.696
Begraafplaatsen 101.218
Ruimtelijke ordening 1.285.284
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) 12.822.128
Wonen en bouwen 1.775.370

15% **Dienstverlening en sterke organisatie** 13.273.491
Bestuurszaken 2.116.297
Burgerzaken 1.022.403
Bedrijfsvoering 10.134.791

8% **Klimaatbestendig, biodivers en circulair** 6.768.804
Riolering 2.118.215
Afval 2.957.409
Milieubeheer 1.693.180

3% **Weerbare en veilige samenleving** 3.004.070
Brandweer 2.085.282
Openbare orde en handhaving 918.788

3% **Financiën** 2.856.589
Treasury 90.221
Uitvoeringskosten belastingen 438.303
Overige baten en lasten 2.328.065

1% **Duurzame landbouw en economie** 614.946
Economische ontwikkeling 311.731
Bedrijventerrein(en) 190.595
Markten, standplaatsen en reclamebelasting 112.620

Positief resultaat begroting **85.151**

IK BETAAL IN 2023 AAN:

OZB
Gemiddeld OZB tarief woningen **374**

Rioolheffing **180**

Afvalstoffenheffing **213**

TOP 4 GEMEENTELIJKE UITGAVEN PER INWONER

Gezonde zorgzame gemeente **1.091**
Leefbare kernen **872**
Dienstverlening en sterke organisatie **417**
Klimaatbestendig, biodivers en circulair **213**

Deel I: Programmaplan 2023 – 2026

Programma 1: Leefbare kernen

Bernheze telt vijf kernen: Heesch, Heeswijk-Dinther, Nistelrode, Vorstenbosch en Loosbroek. Het is belangrijk dat onze vijf kernen leefbaar zijn en blijven voor huidige en toekomstige generaties. Dit vraagt om voldoende en goede woningen, een hoogwaardig ingerichte groene woonomgeving die uitnodigt om te ontmoeten, bewegen en recreëren, waar voorzieningen op peil zijn. En dat de kernen goed bereikbaar zijn én blijven met (elektrische) auto's, fiets en openbaar vervoer.

Om onze kernen leefbaar te houden is het van belang dat onze gemeente een plek is waar inwoners goed kunnen leven, waar ze zich verbonden voelen met de kern, andere inwoners ontmoeten en waar nodig voor elkaar zorgen. Dit vraagt om een woonomgeving die schoon, heel, veilig en klimaatbestendig is, met voldoende voorzieningen voor de dagelijkse behoeften. De groene omgeving van Bernheze moet ruimte bieden voor ontspanning en recreatie voor zowel onze inwoners als bezoekers van omliggende dorpen en steden.

Voorzieningen, zoals scholen, sportverenigingen en bibliotheken, zijn weliswaar niet onmisbaar voor de leefbaarheid van onze kernen, ze dragen wel in grote mate bij aan het woonplezier. Voorzieningen vormen een belangrijke basis voor een gezonde zorgzame samenleving. Niet iedere voorziening kan in iedere kern aanwezig zijn. Naast het feit dat verkeersveiligheid sowieso een belangrijk thema is, zijn goede verbindingen van, naar én met die voorzieningen ook in dat kader een belangrijk punt van aandacht.

Wat willen we bereiken?

- Passend en betaalbaar woningaanbod voor alle doelgroepen;
- Verduurzaming van woningvoorraad (doel van de gemeente is om in 2050 energieneutraal en circulair te zijn);
- Groene leefomgeving die uitnodigt om te wonen, te ontmoeten, bewegen en te recreëren;
- Voorzieningenniveau en openbare ruimte op niveau;
- Goede bereikbaarheid van onze kernen, met daarbij extra aandacht voor de verkeersveiligheid, m.n. voor fietsers en voetganger;
- Kwalitatief goede en aantrekkelijke fiets- en wandelroutes;
- Aandacht voor ons erfgoed en monumenten;
- Klaar zijn voor de invoering van de omgevingswet.

Dit programma draagt bij aan de volgende global goals:

Wat gaan we daarvoor doen?

Wonen

Door de krapte op de woningmarkt en de verwachte toename van huishoudens zijn extra woningen nodig. We gaan de komende tien jaar 1.800 woningen bouwen, waarvan 1.200 woningen in de periode 2022 tot en met 2026. Omdat er met name een groei zit in het aantal eenpersoonshuishoudens, worden alternatieve woonvormen onderzocht. Behalve de betaalbaarheid en het vergroten van het woningaanbod vraagt ook de verduurzaming van de woningvoorraad om aandacht. Het doel van de gemeente is om in 2050 energieneutraal en klimaatbestendig te zijn.

Op dit moment worden er binnen de gemeente diverse locaties opgepakt om aan de woningbehoefte te voldoen. Met de lopende initiatieven en projecten voldoet de gemeente Bernheze ruimschoots aan de genoemde behoefte. We wegen per project kritisch af of dit project bijdraagt aan de leefbaarheid en kwaliteit van de leefomgeving. Hierbij lopen we in het bijzonder tegen twee zaken aan. Enerzijds is dat het Didam-arrest, dat ons dwingt om duidelijke kaders te stellen met betrekking tot gunning van publieke gronden aan specifieke groepen. We nemen dit mee in de actualisatie van de nota grondbeleid. Anderzijds is dat het feit dat een zorgvuldige afweging van initiatieven en de hierboven beschreven ontwikkelingen op het gebied van wonen vragen om een toename van ambtelijke capaciteit. Daarom investeren we in uitbereidingscapaciteit ten behoeve van principeverzoeken. Dit is in lijn met de resultaten vanuit de evaluatie van de taskforce ruimtelijke ordening.

Openbare ruimte & groen

We beheren en houden de openbare ruimte die we hebben in stand. Bij onze woningbouwlocaties en bij uitbreidingen van bedrijventerreinen leggen we nieuwe openbare ruimte aan. Bij aanleg en beheer en onderhoud houden we rekening met de eisen zoals de raad die stelt in de thematische beleidsplannen zoals onder meer het gemeentelijk rioleringsplan, duurzaamheidsbeleid, mobiliteitsplan, klimaat, het groenstructuurplan, lokale inclusie agenda en gezondheidsbeleid. Bij de voorbereiding en uitvoering van onze activiteiten betrekken we actief de omgeving en belanghebbenden waarbij we nadrukkelijk open staan voor initiatieven van onze inwoners en ondernemers.

Als vorm, gebruik en functie niet meer in overeenstemming met elkaar zijn, is er sprake van een knelpunt. Er zijn dan grootschalige maatregelen nodig zoals een reconstructie. Binnen de reconstructie wordt de gewijzigde functie of gebruik in overeenstemming gebracht met de vorm.

Omdat we niet alle knelpunten tegelijk aan kunnen pakken hebben we een afwegingssysteem opgesteld. Hieruit volgen de herinrichtingen en reconstructies die we de komende jaren aanpakken.

In 2023 pakken we onderstaande herinrichtingen en reconstructies aan:

- We ronden de herinrichting van de Traverse Heeswijk Dinther af;
- We starten met de voorbereiding van het traject Weijen – Laar – Raadhuisplein in Nistelrode;
- De bruggen krijgen aandacht door het vervangen van versleten brugleuningen;
- We verduurzamen de openbare verlichting door versleten masten en armaturen te vervangen door duurzame dimbare led verlichting.

Monumenten en Erfgoed

In 2020 heeft de raad de erfgoedvisie 'Ode aan het boerenleven' vastgesteld.

In 2023 willen we uitvoering geven aan de erfgoedvisie door aan de slag te gaan met het beleefbaar maken van de bronschat en het uitvoeringsplan voor 2023. Verder is er de wens om het subsidiebudget van de 'Subsidieregeling instandhouding gemeentelijke monumenten' structureel te verhogen met als doel om 1x per jaar een omvangrijkere restauratie te kunnen ondersteunen waar dat nu enkel gericht is op regulier onderhoud.

Recreatie

We blijven inzetten op de kwalitatieve en kwantitatieve versterking van de recreatiemogelijkheden in Bernheze. Dit doen we door de recreatieve kansen te benutten / voorzieningen te creëren daar waar de mogelijkheid zich voordoet. Denk hierbij aan het opnemen van recreatieve voorzieningen in gebiedsontwikkelingen, al dan niet in combinatie met de transitie van agrarische bedrijven (bijvoorbeeld in gebieden als het Aadal, de Hooge Vorssel en De Maashorst, de ontwikkeling van nieuwe woonwijken en infrastructurele (her)inrichtingsprojecten (recreatieve routes)).

We willen De Wildhorst transformeren naar een gebied met toekomstperspectief. Het toekomstperspectief voorziet in een mogelijke mix van functies zoals wonen en recreëren, eventueel gekoppeld aan huisvesting van arbeidsmigranten. Medio 2021 heeft de gemeenteraad een besluit genomen over het vervolgtraject. 2022 stond in het teken van het vinden van een geschikte ontwikkelpartner. In de loop van 2023 zal de herontwikkeling daadwerkelijk opgestart worden. De kosten tot dat moment zijn opgenomen in de begroting van 2023. Latere kosten komen ten laste van de grondexploitatie van dit project.

Voorzieningen op peil

In het beleidskader Maatschappelijk vastgoed hebben we vastgelegd dat we in elke kern in ieder geval een gemeenschapshuis, een basisschool, een binnensportaccommodatie en een mogelijkheid voor kinderopvang met een voorschoolse voorziening hebben.

We investeren in en onderhouden voorzieningen waar dat op basis van wet- en regelgeving noodzakelijk is, of waar vanwege beleidsuitgangspunten behoefte aan is. Daarbij kijken we ook naar de effectieve en efficiënte inzet van middelen en gronden, zoals bij het locatieonderzoek naar een gezamenlijk sportpark voor Heeswijk-Dinther.

Ook in 2023 zetten we in op de verduurzaming van ons maatschappelijk vastgoed. Daarbij maken we onderscheid tussen investeren in de gemeentelijke gebouwen waarvoor we zelf aan de lat staan, en onze aanjaagfunctie voor de gemeenschapshuizen en onderwijsgebouwen. Het aanjagen bestaat o.a. uit adviseren, stimuleren en zoeken naar subsidiemogelijkheden.

De ambities voor onderwijshuisvesting zijn vastgelegd in het Integraal Huisvestingsplan 2021-2025 (IHP). Een concrete actie vanuit dit IHP is dat we in 2023 starten met de voorbereidingen van de nieuwbouw of renovatie van basisschool Op Weg in Vorstenbosch.

Mobiliteit en verkeersveiligheid

Het huidige verkeer- en mobiliteitsplan uit 2015 is niet meer actueel, zeker gezien de ontwikkelingen en innovaties die momenteel plaatsvinden. Tevens willen wij het wegbeheer aanpassen op deze nieuwe ontwikkelingen. Daarom willen wij in 2023 het mobiliteitsplan gaan herijken waarbij we tevens de verbinding met de Omgevingsvisie maken. Dit plan wordt begin 2024 opgeleverd.

Bij het opstellen van het nieuwe mobiliteitsplan is het streven om de fiets en de voetganger een prominentere rol te geven en de focus minder te gaan leggen op de auto, dit kan terug te zien zijn in de weginrichting en de zichtbaarheid van de fiets en voetganger in het straatbeeld. Hierdoor verbetert de verkeersveiligheid voor met name de fietsers en voetgangers.

Met het oog op de complexiteit willen wij ter ondersteuning van het proces, tijdelijk een senior beleidsmedewerker mobiliteit aan het team toevoegen.

Omgevingswet

De Omgevingswet staat voor een goed evenwicht tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving. Door verbeterde integraliteit en vernieuwende insteek van dienstbaarheid (de ja-mits-houding), wordt dit doel zo effectief mogelijk bereikt.

Binnen het programma wordt door het hiervoor opgerichte programmateam in vier projecten gewerkt aan het volgende:

- De Omgevingsvisie

De gemeenteraad stelt uiterlijk 31 december 2023 de Omgevingsvisie vast. Participatie is een belangrijk onderdeel bij opstellen van de visie. De Omgevingsvisie is reeds in de maak. In 2022 hebben diverse bijeenkomsten plaatsgevonden met inwoners van onze kernen. Deze input wordt verwerkt in de Omgevingsvisie, die volgend jaar aan de gemeenteraad zal worden voorgelegd.

- Het Omgevingsplan

Na inwerkingtreding van de Omgevingswet stelt de raad een Omgevingsplan vast. Bestaande wet- en regelgeving zoals verordeningen komen in het Omgevingsplan per de inwerkingtredingsdatum totdat er een definitief Omgevingsplan is vastgesteld.

- Vergunning, Toezicht en Handhaving (VTH) en Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)

In dit project worden de nieuwe werkprocessen VTH opgesteld en ingeregeld, om zo de dienstverlening van de gemeente te verbeteren. Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet moeten gemeenten, provincies en waterschappen aangesloten zijn op het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet). Met de bruidsschat krijgen we een groot aantal regels overgedragen van het Rijk. We realiseren de implementatie hiervan middels het inrichten van plansoftware.

Wat mag het kosten?

Beleidsintensiveringen 2023-2026

In onderstaande tabel is per voornemen aangegeven wat de bron van de uitgaven is. Hieronder een korte toelichting op de diverse bronnen:

- MJB : opgenomen in de meerjarenbegroting 2023-2025
- NIEUW : toevoeging ten opzichte van de meerjarenbegroting 2023-2025

Onderwerp	Bron	Jaar	Bedrag (in €)	Incidenteel/ Structureel/ Investering
Opstellen Verkeers- en mobiliteitsplan incl. evaluatie adaptief wegbeheer	Nieuw	2023	47.500	Incidenteel
Tijdelijke Inhuur extra beleidscapaciteit voor begeleiding trainee verkeersbeleid en opstellen Verkeers- en mobiliteitsplan (0,5 fte)	Nieuw	2023	37.500	Incidenteel
Vervanging en verduurzaming openbare verlichting – masten o.b.v. uitvoeringsplan	MJB	2023	42.200	Investering
	MJB	2024	42.200	Investering
	Nieuw	2025	42.200	Investering
	Nieuw	2026	42.200	Investering
Traverse Heeswijk-Dinther	MJB	2023	1.325.000	Investering

Onderwerp	Bron	Jaar	Bedrag (in €)	Incidenteel/ Structureel/ Investing
Herinrichting Weijen te Nistelrode: Vorbereidingskrediet Uitvoering	Nieuw Nieuw	2023 2025	75.000 1.125.000	Investing Investing
Herinrichting Laar te Nistelrode: Vorbereidingskrediet Uitvoering	Nieuw Nieuw	2023 2026	75.000 925.000	Investing Investing
Herinrichting Schoonstraat te Heesch: Vorbereidingskrediet Uitvoering	Nieuw Nieuw	2024 2025	50.000 500.000	Investing Investing
Herstraten Peelstraat te Vorstenbosch	Nieuw	2024	50.000	Investing
Herinrichting Nieuwe Erven te Heesch: Vorbereidingskrediet Uitvoering	Nieuw Nieuw	2025 2026	25.000 150.000	Investing Investing
Herinrichting Plein te Nistelrode: Vorbereidingskrediet Uitvoering	Nieuw Nieuw	2023 2027	25.000 325.000	Investing Investing
Gouverneursweg te Heeswijk-Dinther	Nieuw	2025	450.000	Investing
Heuvel Vorstenbosch: Vorbereidingskrediet Uitvoering	Nieuw Nieuw	2024 2025	50.000 400.000	Investing Investing
Vervangen brugleuningen	Nieuw Nieuw Nieuw	2024 2025 2029	43.000 71.000 47.000	Investing Investing Investing
Nieuwbouw/renovatie basisschool Op Weg Vorstenbosch (incl. BENG (bijna energieneutrale gebouwen): Vorbereidingskosten Nieuwbouw/renovatie	MJB MJB	2023 2024	100.000 3.500.000	Investing Investing
Verbeteren ventilatie en binnenklimaat in basisscholen	Nieuw	2023	pm	Investing
Aanjagen verduurzaming schoolgebouwen	Nieuw	2023	pm	Investing
Renovatie/uitbreiding basisschool Toermalijn	MJB	2026	2.500.000	Investing
Meerkosten subsidieregeling gemeentelijke monumenten	Nieuw	2023	25.000	Structureel
Plankosten De Wildhorst Uit reserve nog nader te bestemmen	Nieuw Nieuw	2023 2023	80.000 - 80.000	Incidenteel Incidenteel
Juridische kosten De Wildhorst Uit reserve nog nader te bestemmen	Nieuw Nieuw	2023 2023	60.000 - 60.000	Incidenteel Incidenteel
Ontwikkelen natte EVZ's – realisatie EVZ en wandelen langs de Aa Uit reserve nog nader te bestemmen	MJB MJB MJB MJB	2024 2025 2024 2025	437.500 437.500 - 437.500 - 437.500	Incidenteel Incidenteel Incidenteel Incidenteel

Onderwerp	Bron	Jaar	Bedrag (in €)	Incidenteel/ Structureel/ Investing
Verplaatsen bakhuis molen Nistelrode	Nieuw	2024	74.085	Investing
Beleefbaar maken Bronsschat	Nieuw	2023	50.000	Investing
Uit reserve nog nader te bestemmen	Nieuw	2023	- 50.000	Investing
Uitvoeringsprogramma erfgoedvisie	MJB	2023	50.000	Incidenteel
	MJB	2024	50.000	Incidenteel
Uit reserve nog nader te bestemmen	MJB	2023	- 50.000	Incidenteel
	MJB	2024	- 50.000	Incidenteel
Faciliteren toekomstvisie Abdij van Bernheze	MJB	2023	50.000	Incidenteel
Uit reserve nog nader te bestemmen	MJB	2023	- 50.000	Incidenteel
Vervangen robotmaaiers Prins Irene	MJB	2025	36.000	Investing
SPUK sport – vergoeding BTW	MJB	2025	- 6.248	Investing
Vervangen robotmaaiers VV WHV	MJB	2025	24.000	Investing
SPUK sport – vergoeding BTW	MJB	2025	- 4.165	Investing
Renovatie toplaag kunstgrasveld MHC HDL (waterveld)	Nieuw	2025	683.650	Investing
SPUK sport – vergoeding BTW	Nieuw	2025	- 118.650	Investing
Bijdrage sportvereniging in meerkosten waterveld	Nieuw	2025	- 5.500	Structureel
Renovatie toplaag kunstgrasveld MHC Heesch (heel zandveld)	Nieuw	2026	471.900	Investing
SPUK sport – vergoeding BTW	Nieuw	2026	- 81.900	Investing
Renovatie kunstgrasveld (pupillen zandveld)	Nieuw	2026	133.100	Investing
SPUK sport – vergoeding BTW	Nieuw	2026	- 23.100	Investing
Actualisatie nota grondbeleid	Nieuw	2023	15.000	Incidenteel
Afname pachtopbrengst en toename uitvoeringskosten duurzame pacht	Nieuw	2023	23.000	Structureel
Uit budget kansrijke initiatieven buitengebied (onder voorbehoud van instemming partners)	Nieuw	2023	- 23.000	Structureel
Opstellen programma's Omgevingsvisie	Nieuw	2024	30.000	Incidenteel
	Nieuw	2025	30.000	Incidenteel
Uit reserve nog nader te bestemmen	Nieuw	2024	- 30.000	Incidenteel
	Nieuw	2025	- 30.000	Incidenteel
Uitvoeren en monitoren Omgevingsvisie	Nieuw	2023	25.000	Incidenteel
	Nieuw	2024	12.500	Incidenteel
Uit reserve nog nader te bestemmen	Nieuw	2023	- 25.000	Incidenteel
	Nieuw	2024	- 12.500	Incidenteel
Opstellen omgevingsvisie	Nieuw	2023	20.000	Incidenteel
Uit reserve nog nader te bestemmen	Nieuw	2023	- 20.000	Incidenteel

Onderwerp	Bron	Jaar	Bedrag (in €)	Incidenteel/ Structureel/ Investing
Opstellingsplan incl. MER	Nieuw	2023	100.000	Incidenteel
	Nieuw	2024	50.000	Incidenteel
	Nieuw	2025	25.000	Incidenteel
Uit reserve nog nader te bestemmen	Nieuw	2023	- 100.000	Incidenteel
	Nieuw	2024	- 50.000	Incidenteel
	Nieuw	2025	- 25.000	Incidenteel
Omgevingswet - Opleiden programma	Nieuw	2023	30.000	Incidenteel
	Nieuw	2024	20.000	Incidenteel
Uit reserve nog nader te bestemmen	Nieuw	2023	- 30.000	Incidenteel
	Nieuw	2024	- 20.000	Incidenteel
Omgevingswet - Inhuur extern personeel programma	Nieuw	2023	230.000	Incidenteel
	Nieuw	2024	200.000	Incidenteel
Uit reserve nog nader te bestemmen	Nieuw	2023	- 230.000	Incidenteel
	Nieuw	2024	- 200.000	Incidenteel
Woonwensenonderzoek	MJB	2023	15.000	Incidenteel
Verduurzamen gemeenschapshuizen:				
- Uitvoeren maatregelen EML MFA de Stuik, CC De Wis, CC St. Servaes en CC Nesterlé (incl. btw)	Nieuw	2023	66.550	Investing
- Verbeteren label MFA de Stuik van F naar A (incl. btw)	Nieuw	2024	127.050	Investing
Verduurzamen gemeentelijke gebouwen (incl. btw)	Nieuw	2024	125.290	Investing
Bijdrage gemeente in de renovatie van De Burcht, Nieuwbouw 't Veerhuis, verduurzaming en privatisering	Nieuw	2025	325.000	Incidenteel
Uit reserve nog nader te bestemmen	Nieuw	2025	- 325.000	Incidenteel
Vrijval exploitatielasten a.g.v. privatisering	Nieuw	2026	- 9.233	Structureel
Uitbreiding capaciteit t.b.v. principeverzoeken (1 fte)	Nieuw	2023	75.000	Structureel
Uit opbrengsten leges	Nieuw	2023	- 75.000	Structureel
Locatieonderzoek gezamenlijk sportpark Heeswijk-Dinther	Nieuw	2023	30.000	Incidenteel
Uit reserve nog nader te bestemmen	Nieuw	2023	- 30.000	Incidenteel

Lasten en baten 2021-2023

Nr.	Omschrijving taakveld	Lasten			Baten		
		2021	2022	2023	2021	2022	2023
0.3	Beheer overige gebouwen gronden	1.717.760	750.567	206.594	1.899.548	1.408.854	337.916
2.1	Verkeer en vervoer	3.903.146	4.264.484	4.413.192	582.508	341.425	296.861
2.2	Parkeren	13.773	24.083	0	0	0	0
2.5	Openbaar vervoer	11.947	2.732	2.808	0	0	0
3.4	Economische promotie, excl. toeristenbelasting	663.522	681.203	573.429	4.380	107.916	108.156
4.2	Onderwijshuisvesting	1.224.997	1.165.005	1.164.192	77.936	60.515	51.355
5.2	Sportaccommodaties	1.957.517	2.439.414	2.334.860	648.586	720.760	736.162
5.4	Musea	34.283	28.900	29.655	3.489	6.058	6.227
5.5	Cultureel erfgoed	214.437	215.660	165.127	5.400	10.800	10.800
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.163.871	2.331.835	2.074.479	318.066	17.421	17.424
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie (verenigingsaccommodaties en gemeenschapshuizen)	884.141	833.167	771.646	363.821	299.169	301.462
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	206.258	100.256	101.218	57.513	105.788	108.750
8.1	Ruimtelijke ordening	2.010.145	2.947.641	1.285.284	379.286	265.875	266.320
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	9.308.345	15.330.085	9.564.941	11.576.771	17.870.581	12.776.527
8.3	Wonen en bouwen	1.980.199	1.724.754	1.775.370	1.703.745	1.612.263	1.722.961
0.10	Mutatie reserves programma 1	2.471.519	4.676.217	3.307.237	1.779.981	5.211.758	391.763
	Totaal	28.765.860	37.516.003	27.770.032	19.401.030	28.039.183	17.132.684

Lasten en baten 2023-2026

Nr.	Lasten				Baten			
	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
0.3	206.594	212.145	217.484	222.970	337.916	338.109	338.305	338.484
2.1	4.413.192	4.426.172	4.526.193	4.613.531	296.861	301.009	305.219	309.070
2.2	0	0	0	0	0	0	0	0
2.5	2.808	2.896	2.986	3.068	0	0	0	0
3.4	573.429	610.475	612.832	631.486	108.156	108.433	108.715	108.972
4.2	1.164.192	1.159.230	1.151.791	1.144.827	51.355	51.355	51.355	51.355
5.2	2.334.860	2.345.558	2.401.390	2.455.711	736.162	754.025	777.653	793.775
5.4	29.655	30.475	31.309	32.075	6.227	6.423	6.622	6.805
5.5	165.127	170.633	176.233	181.506	10.800	10.800	10.800	10.800
5.7	2.074.479	1.997.900	2.062.248	2.117.123	17.424	17.427	17.430	17.433
6.1	771.646	726.544	695.214	694.856	301.462	308.297	315.235	321.583
7.5	101.218	104.926	108.691	112.133	108.750	112.176	115.653	118.833

	Lasten				Baten			
8.1	1.285.284	1.311.544	1.353.503	1.394.685	266.320	266.834	267.356	267.833
8.2	9.564.941	12.776.527	12.776.527	12.776.527	12.776.527	12.776.527	12.776.527	12.776.527
8.3	1.775.370	1.816.880	1.877.560	1.936.926	1.722.961	1.767.645	1.813.120	1.854.079
0.10	3.307.237	41.296	0	0	391.763	176.162	176.162	176.162
Totaal	27.770.032	27.733.201	27.993.961	28.317.424	17.132.684	16.995.222	17.080.152	17.151.711

Brondocumenten

- Duurzaam Mobiliteitsplan Bernheze 2016-2022 (mei 2016)
- Beleidsplan Openbare Verlichting 2022-2025 (januari 2022)
- Beleidsplan Civiele Kunstwerken 2023-2031 (juli 2022)
- Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2018 (CROW)
- Beleidsnotitie adaptief wegbeheer (juli 2018)
- Nota gemeenschapshuizen 2000 (mei 2000)
- Nota Maatschappelijk Vastgoed 2016 (oktober 2016)
- Erfgoedverordening Bernheze 2019 (december 2018)
- Subsidieverordening gemeentelijke monumenten Bernheze 2012 (december 2011)
- Erfgoedvisie "Ode aan het boeren leven" (mei 2020)
- Archeologiebeleid 2011 (incl. archeologiekaart) (februari 2011)
- Woonvisie 2016-2021 (mei 2016)
- Nota grondbeleid (december 2019)
- Structuurvisie (2010)
- Beleidsplan huisvesting internationale werknemers (10 december 2020)

Programma 2: Gezonde zorgzame gemeente

In Bernheze vinden we het belangrijk dat iedereen kan meedoen, mensen elkaar kennen en zorg dragen voor elkaar. Dit vraagt om een zorgzame en sociale gemeenschap en om veerkrachtige en weerbare inwoners. Om dit te bereiken zetten we onder andere algemene voorzieningen en individuele ondersteuning in voor onze inwoners.

Ondanks de sociale en zorgzame gemeenschap zijn er altijd mensen die kwetsbaar zijn en individuele hulp nodig hebben om mee te blijven doen in de samenleving. Voor een zorgzame en sociale gemeenschap zijn een sterk verenigingsleven, (maatwerk-)voorzieningen en inwonersinitiatieven onmisbaar. Ontmoetingsplekken in de buitenlucht, maar ook voorzieningen als een gemeenschapshuis, basisschool, sportaccommodatie, winkel en bibliotheek zorgen ervoor dat de inwoners elkaar kunnen ontmoeten. Indien nodig kunnen inwoners een beroep doen op ondersteuning via onze toegang Wegwijzer. Onder Wegwijzer is de dienstverlening vanuit de Participatiewet (PW), Jeugdwet (JW), Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Welzijn verenigd. De impact van de coronacrisis is merkbaar. We zien bijvoorbeeld dat bij verschillende doelgroepen, waaronder jeugd, sprake is van een toegenomen vraag naar begeleiding.

We zien kansen in het omarmen van het gedachtegoed van positieve gezondheid. Positieve gezondheid richt zich op het versterken van de veerkracht van de mensen zelf en het vergroten van hun kwaliteit van leven. We ondersteunen inwoners op diverse leefgebieden zoals het dagelijks functioneren, het meedoen in de samenleving, bieden van zingeving, het verbeteren van het mentaal welbevinden en het bevorderen van een gezonde leefstijl. We bieden hulp bij het vinden van een passende en duurzame werkplek. Zo dragen we bij aan het fundament van een prettig woon- en leefklimaat in Bernheze.

Wat willen we bereiken?

- Iedereen kan meedoen in onze gemeenschap;
- Een vitaal verenigingsleven wat de cohesie in onze gemeenschap ondersteunt;
- Toegankelijke ondersteuning indien nodig via collectieve en individuele voorzieningen;
- Gezonde inwoners (in de breedste zin van het woord), we zetten hier preventief op in vanuit het gedachtegoed van positieve gezondheid;
 - o Iedere inwoner kan sporten of bewegen;
 - o Inwoners zijn geïnformeerd over een gezonde manier van leven;
- Uitgebreide mogelijkheden voor de ondersteuning van mantelzorgers;
- Een integrale benadering en samenwerking met (maatschappelijke) partners waarbij onze inwoners centraal staan.

Dit programma draagt bij aan de volgende global goals:

Wat gaan we daarvoor doen?

Inclusieve samenleving

Iedereen kan op zijn of haar eigen manier meedoen en ondersteuning is voor iedereen toegankelijk, dat is onze visie op een inclusieve samenleving. Hiervoor bieden we onder andere een integrale toegang van het sociaal domein en stimuleren we het verenigingsleven en inwonersinitiatieven.

Wegwijzer Bernheze biedt toegang voor alle vragen op het gebied van wonen, werk, inkomen, zorg opvoeden en welzijn voor de inwoners van de gemeente Bernheze. Medewerkers van het team Wmo van de gemeente Bernheze, het team Werk en Inkomen van de gemeente Meijerijstad en de jeugdprofessionals en sociaal werkers van ONS welzijn vormen dit samenwerkingsverband. Met Wegwijzer werken we aan brede en integrale vraagverduidelijking en zoeken we ook de verbinding met de kernen. Wegwijzer is de plek waar de maatwerk aanpak van Bernheze tot verdere wasdom kan komen.

Medio 2023 evalueren we samenwerkingsverband Wegwijzer. Dat is ongeveer een jaar nadat we het Basisteam Jeugd en Gezin (Ons Welzijn) hebben geïntegreerd in het samenwerkingsverband. Op basis van een interne evaluatie (2022) maken we de functie van gebiedsregisseur Wegwijzer structureel.

Daarnaast zetten we in 2023 en verder in op een verschuiving van individuele ondersteuning naar meer algemene en informele ondersteuning. Het doel is om hulpvragen van inwoners te verbinden met oplossingen dichtbij onze inwoners. Hiervoor breiden we het wijkwerk bij Ons Welzijn uit.

We versterken het netwerk van lokale partners en maken werkafspraken over signalering en doorverwijzing voor ondersteuning (bijvoorbeeld via Wegwijzer, maar ook bij lokale en vrijwillige initiatieven). Dit zien we ook in het uitvoeringsplan eenzaamheid 2022-2023.

In onze kernen zien we veel samenkracht van inwoners. In het verenigingsleven, en vanuit de vele initiatieven van inwoners zelf. Dit levert maatschappelijke resultaten op: lokale initiatieven hebben draagvlak, sluiten aan op de behoeften van inwoners en zorgen voor onderlinge hulp en samenwerking in een kern. Om de inwonerinitiatieven te faciliteren en versterken werken we in 2023 aan een beleidskader *Duurzame inzet, versterking, subsidiering Inwonersinitiatieven Zorg en Welzijn*.

Wij zijn verantwoordelijk voor de huisvesting en integratie van statushouders en Oekraïense vluchtelingen. Door de invoering van de nieuwe wet inburgering en de extra taakstelling statushouders neemt de druk op de uitvoering bij de organisaties van Wegwijzer toe. De gemeentelijke opvang van Oekraïense vluchtelingen vraagt om inrichting en beheer van gebouwen, coördinatie en begeleiding ter plaatse. Het Rijk compenseert deze kosten. Om de integratie van statushouders en Oekraïense vluchtelingen in onze gemeenschap te stimuleren vraagt het vroegtijdig bieden van goede begeleiding de nodige aandacht in 2023.

Kunst en cultuur

We bieden cultuureducatie aan onze jongeren, stimuleren het verenigingsleven via subsidies en betrekken inwoners bij diverse (nieuwe) ontwikkelingen, onder andere bij kunst in de openbare ruimte. Op deze manier worden kunst en cultuur toegankelijk voor iedereen op een laagdrempelige wijze. We passen onze processen aan zodat inwoners op een actieve wijze betrokken worden. Het startpunt voor ontwikkeling van kunst in de openbare ruimte zijn de initiatieven van inwoners, bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van de fysieke inrichting van nieuwe wijken. Voor het onderhoud van de nieuw geplaatste en te plaatsen kunstwerken maken we gebruik van externe expertise.

Participatie via werk en inkomen

Iedereen die wil en kan werken begeleiden we naar werk. Voor wie dit niet kan zorgen we voor participatie door bijvoorbeeld vrijwilligerswerk, dagbesteding et cetera. We ondersteunen mensen wanneer zij vragen hebben over werk en inkomen. Wanneer inwoners zelf in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien wordt meedoen ook makkelijker. Ook blijven we investeren in basisvaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheden) en armoedebeleid. Daarnaast zorgen we ervoor dat informatie over regelingen en ondersteuning voor iedereen toegankelijk is. Het mobiliteitscentrum PIM Werkt draagt bij aan de begeleiding van mensen met een arbeidsvraagstuk, of dit nu naweeën van de coronacrisis voor zelfstandigen betreft of voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Zorg en ondersteuning 0 tot 100 jaar

We bieden ondersteuning voor al onze inwoners, van prenatale zorg tot aan 100+ jaar. Samen staan we sterk. Daarom werken we op verschillende terreinen nauw samen met onze partners in de regio, lokale externe partners en interne partners. We streven naar een integrale benadering en samenwerking met (maatschappelijke) partners waarbij onze inwoners centraal staan.

Binnen de jeugdzorg werken we vanaf 1 januari 2022 met een nieuwe financieringssysteem (prijs x volume). Dit vraagt om een andere manier van werken van de jeugdprofessionals. In 2023 focussen we op het leren van de ervaringen in 2022 en het verder ontwikkelen van deze manier van werken in de regio en lokaal. De evaluatie van de centrumregeling in 2022 heeft niet geleid tot een aanpassing hiervan. Wel leidt de evaluatie mogelijk tot een aanpassing van de financieringssysteem (verdeelsleutel per gemeente).

Met name de overgang van jeugd naar volwassenen vraagt om aansluiting en afstemming van voorzieningen vanuit de JW, de Wmo en de PW. We zetten in 2023 in op meer preventie en vroegtijdig signaleren wanneer jongeren dreigen vast te lopen. Daarbij hanteren we een integrale aanpak, zoals voor kwetsbare jongeren (16-27 jaar). Ook werken we de lokale overlegstructuur verder uit om de verbinding tussen jeugdhulp en passend onderwijs te versterken (zie ook thema onderwijs). Verder geven we vorm aan maatschappelijke diensttijd via het tweejarige project *Maatschappelijke ervaringstijd* samen met gemeente Oss en Ons Welzijn.

Vanuit de Wmo zien we landelijke en regionale ontwikkelingen met een lokale impact.

- Vanaf 1 januari 2024 wordt de gemeente geleidelijk financieel verantwoordelijk voor beschermd wonen ten gevolge van doordecentralisatie. Dit vraagt voorbereiding in 2023.
- Door de toename van dakloosheid, onder andere door woningtekort, raakt de maatschappelijke opvang (regionale vangnet centrumregeling) overvol. Daarom is regionaal afgesproken dat mensen die op straat komen zonder begeleidingsnoodzaak of complexe problematiek, in de eigen gemeente huisvesting moeten krijgen.
- We ontwikkelen een lokaal beleidsplan Langer veilig en verantwoord thuis blijven wonen. Hierin worden de nieuwe taken en financiële verantwoordelijkheden vanuit de Wmo en andere landelijke opdrachten vertaald naar lokale opgaven.
- Een kleine groep inwoners heeft zodanige complexe problematiek waardoor zij voor overlast kunnen zorgen. Het aanpakken van deze problematiek zit op het snijvlak van zorg en veiligheid. Voor zowel de persoon in kwestie, naasten als de directe leef- en woonomgeving zetten we ons in voor een samenleving waarin iedereen geholpen kan worden op basis van bereidheid.

Met de vaststelling van ons uitvoeringsplan Mantelzorg 2021-2024 geven we aan dat mantelzorgers een belangrijke rol spelen in het langer en verantwoord thuis kunnen blijven wonen van onze inwoners. In 2023 en verder borgen en versterken we de ondersteuning en waardering van mantelzorgers.

Gelijke kansen op onderwijs

Onderwijs is de basis om ervoor te zorgen dat iedereen mee kan doen in de samenleving. We vinden het belangrijk dat alle kinderen gelijke kansen hebben op onderwijs.

Vanuit het onderwijskansenbeleid (2020-2024) zetten we in op ondersteuning van peuters en anderstalige leerlingen in alle kernen zodat zij een goede start kunnen maken op de basisschool. In 2023 evalueren we het onderwijskansenbeleid met betrokken partijen.

Het streven is dat leerlingen met en zonder ondersteuningsbehoefte samen en dicht bij huis het onderwijs krijgen dat zij nodig hebben. Als de noodzakelijke ondersteuning niet op de eigen school kan worden gegeven, zoekt de school met de ouders en leerlingen naar een passende onderwijsplek in de buurt. De samenwerkingsverbanden van de scholen voor primair- en voortgezet onderwijs zijn verantwoordelijk voor het organiseren van passend onderwijs.

Omdat veel leerlingen naast passend onderwijs ook jeugdhulp krijgen, is samenwerking met de regiogemeenten en de samenwerkingsverbanden noodzakelijk. Gezamenlijk hebben we voor 2023-2026 een aantal speerpunten benoemd, zoals maatwerktrajecten passend onderwijs (PAST). We willen op lokaal niveau een goede verbinding tussen jeugdhulp en passend onderwijs realiseren. Dit om jeugdigen die een vorm van passend onderwijs en/ of jeugdhulp nodig hebben eerder in beeld te krijgen en beter te kunnen ondersteunen. In 2023 laten we onderzoeken welke maatregelen nodig zijn om tot de gewenste verbinding te komen.

Positieve gezondheid

We zien kansen in het omarmen van het gedachtegoed van positieve gezondheid. In 2023 ontwikkelen we een nieuw gezondheidsbeleid (2023-2027). In het nieuwe beleid focussen we ons op de inzet van preventie en de verbinding van gezondheid met de inrichting van de openbare ruimte.

Met preventieactiviteiten kunnen we de gezondheid van onze inwoners bevorderen en gezondheidsverschillen tussen inwoners verkleinen. De maatregelen voor het gewenste preventieaanbod leggen we vast in het nieuwe gezondheidsbeleid. Met de invoering van de Omgevingswet staat de inrichting van onze openbare ruimte in relatie tot toegankelijkheid en gezondheid nadrukkelijker op de agenda. Denk hierbij aan het combineren van gebruiksfuncties zoals sport, spel, natuur, ontspannen en ontmoeten die allen een positief effect hebben op de gezondheid. Het gezondheidsbeleid is daarom ook een belangrijke inbreng voor de nog vast te stellen Omgevingsvisie en nog te ontwikkelen Omgevingsplan.

De inzet van ons gezondheidsbeleid is tot op heden gericht geweest op preventie. Met de invoering van de Omgevingswet hebben we ook expertise nodig gericht op gezondheid en milieu. Denk aan de gevolgen van geluid en geur voor de gezondheid. Deze expertise hebben we niet in huis en huren we daarom vanaf 2023 structureel in bij de GGD dienst Milieu en Veiligheid.

In 2020 is het beleidskader Hartveilig Bernheze vastgesteld. Dit kader voorziet in een dekking van Automatische Externe Defibrillatoren (AED's) in bestaande woonwijken van Bernheze. Er is geen rekening gehouden met dekking van AED's in nieuw te ontwikkelen woonwijken. Hiervoor is een structurele investering nodig vanaf 2023.

Sport en bewegen

Sporten en bewegen hebben een positief effect op de fysieke en mentale gezondheid van onze inwoners. We zetten daarom in op kwalitatief goede en toegankelijke voorzieningen, zowel voor verenigingen als in de openbare ruimte. Daarnaast stimuleren en ondersteunen we op verschillende manieren voldoende en gezond bewegen. Zo werken we samen met vrijwilligers en professionals aan de uitvoering van het Sportakkoord Bernheze, geven we subsidies aan verenigingen, en organiseren we de inzet van combinatiefunctionarissen (met inzet van middelen uit de rijks stimuleringsregeling hiervoor). Daarmee zetten we ruim 3 fte combinatiefunctionarissen in die behalve bewegingsonderwijs op basisscholen ook ingezet worden als beweegmakelaar voor mensen met een beperking en voor het verzorgen van buitenschoolse beweegactiviteiten

Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstelling van dit programma. De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf Verbonden partijen.

Regionaal Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL BNO)

Het RBL BNO voert voor gemeente Bernheze en de regio de wettelijk verplichte taken rond leerplicht en RMC (Regionale Meld- en coördinatiefunctie) uit. Het voorkomen en terugdringen van ongeoorloofd schoolverzuim, voortijdig schoolverlaten en langdurig thuiszitten is haar kerntaak.

Werkvoorzieningschap Noordoost-Brabant

Het Werkvoorzieningschap is opdrachtgever voor IBN als uitvoeringsorganisatie van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Het Werkvoorzieningschap is namens zes gemeenten enig aandeelhouder en eigenaar van IBN.

Centrumregeling WMO en Wvggz Brabant Noordoost-Oost

Gemeente Oss is centrumgemeente voor de inkoop van Wmo-ondersteuning (voor de taken die vanaf 2015 door de gemeente worden uitgevoerd). De centrumgemeente koopt in namens de deelnemende gemeenten. Tevens kopen we in de regio gezamenlijk de uitvoerende taken vanuit de Wvggz (Wet verplichte Ggz) sinds 2020 samen in. Regionale inkoop leidt tot minder administratieve lasten voor de aanbieders, meer eenheid in de regio en een sterkere positie in het gesprek met aanbieders.

Centrumregeling Jeugdhulp Noordoost-Brabant

In Noordoost Brabant kopen we gezamenlijk de jeugdhulp in. Daarvoor is een gemeenschappelijke regeling met een centrumgemeente ('s-Hertogenbosch). Gezamenlijke inkoop leidt tot minder administratieve lasten voor aanbieders, efficiëntere inkoop en een betere positie in de onderhandeling met aanbieders. Een aantal taken (bijvoorbeeld gesloten jeugdzorg) moeten gemeenten verplicht gezamenlijk inkopen.

Kleinschalig Collectief Vervoer Brabant Noordoost (KCV)

Elf gemeenten zijn opdrachtgever voor het WMO-personenvervoer. Samen vormen zij het KCV. Met vervoer op maat dragen zij bij aan bereikbaarheid voor iedereen, en daarmee aan de participatie ook voor mensen met een beperking.

Gezondheidsdienst Hart voor Brabant (GGD)

De GGD voert taken uit voor ruim 1 miljoen inwoners voor zijn werkgebied. Hij bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van alle inwoners, met speciale aandacht voor kwetsbare inwoners en de jeugd.

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden, West en Noord (RAV)

De RAV is een gemeenschappelijke regeling van 45 gemeenten. De RAV verzorgt het ambulancevervoer, houdt de meldkamer ambulancezorg in stand en levert een bijdrage aan de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR). Gemeenten betalen sinds 2012 geen bijdrage meer voor de RAV. Er wordt onderzoek gedaan naar welke organisatievorm in de toekomst past bij de RAV en wat daarin de wettelijke mogelijkheden zijn. Tot die tijd blijft de gemeenschappelijke regeling bij de gemeenten.

Beleidsindicatoren

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Bernheze te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 25.000 tot 50.000 inwoners.

Beleidsindicator	Jaar realisatie	Referentie	Bernheze
Absoluut verzuim (aantal leerplichtigen per 1.000 leerlingen 5-18 jr) ¹	2018	1,3	Geen data
	2019	1,8	Geen data
	2020	2,1	2,4
	2021	1,9	1,0

Beleidsindicator	Jaar realisatie	Referentie	Bernheze
Relatief verzuim (aantal leerplichtigen per 1.000 leerlingen 5-18 jr) ²	2018	21	11
	2019	22	8
	2020	Geen data	Geen data
	2021	16	10
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs) ³	2018	1,5	0,9
	2019	1,7	1,1
	2020	1,4	1,4
	2021	1,6	1,0
Niet wekelijkse sporters (%) >19 jaar	2012	47,7	36,1
	2016	49,3	42,8
	2020	50,5	41,4
	2021	Geen data	Geen data
Aantal banen (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar)	2018	688,2	577,3
	2019	702,9	590,6
	2020	703,9	589,8
	2021	710,3	605,2
Jongeren met een delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen)	2018	1%	0%
	2019	1%	1%
	2020	1%	0%
	2021	Geen data	Geen data
Kinderen in uitkeringsgezin dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen (% kinderen tot 18 jaar)	2018	5%	3%
	2019	4%	3%
	2020	4%	3%
	2021	Geen data	Geen data
Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jarigen)	2018	2%	1%
	2019	1%	1%
	2020	2%	1%
	2021	Geen data	Geen data
Netto arbeidsparticipatie (% van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking)	2018	68,3	70,9
	2019	69,2	71,6
	2020	69,0	71,0
	2021	Geen data	Geen data
Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners 18 jaar en ouder)	2018	264,5	161,0
	2019	250,5	154,3
	2020	322,2	342,4
	2021	275,0	169,7
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar)	2018	Geen data	134,0
	2019	199,3	115,0
	2020	199,7	136,2
	2021	Geen data	Geen data
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2018	11,3	9,2
	2019	12,0	9,5
	2020	11,7	10,3
	2021	13,0	13,0

Beleidsindicator	Jaar realisatie	Referentie	Bernheze
Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2018	1,1	0,8
	2019	1,2	0,9
	2020	1,2	0,8
	2021	1,3	0,8
Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	2018	0,4	Geen data beschikbaar
	2019	0,3	
	2020	0,3	
	2021	Geen data	
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO (aantal per 10.000 inwoners)	2018	589	520
	2019	636	550
	2020	665	590
	2021	682	590

1) Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school.

2) Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is.

3) Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 – 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

Wat mag het kosten?

Beleidsintensiveringen 2023-2026

In onderstaande tabel is per voornemen aangegeven wat de bron van de uitgaven is. Hieronder een korte toelichting op de diverse bronnen:

- MJB : opgenomen in de meerjarenbegroting 2023-2025
- NIEUW : toevoeging ten opzichte van de meerjarenbegroting 2023-2025

Onderwerp	Bron	Jaar	Bedrag (in €)	Incidenteel/ Structureel/ Investering
Maatwerktrajecten passend onderwijs (waaronder PAST)	Nieuw	2023	30.000	Structureel
Ophoging budget groot onderhoud o.b.v. uitbreiding kunstwerken (o.b.v. eenmalig budget € 200.000,- 2018-2022)	Nieuw	2023	10.000	Structureel
Wmo beschermd wonen (gemeentelijke en regionale uitvoering)	Nieuw	2023-2027	Rijksmiddelen	Structureel
Implementatie Wmo beschermd wonen (gemeentelijke en regionale uitvoering)	Nieuw	2023	Budgetneutraal	Incidenteel
Beleidsplan langer veilig en verantwoord thuis wonen	Nieuw	2023-2027	pm	Incidenteel
Centrumregeling (regionale samenwerking Wmo)	Nieuw	2023	pm	Structureel
Functie gebiedsregisseur Wegwijzer (0,80 fte)	Nieuw	2023	60.000	Structureel
Wegwijzer – Werkbudget	Nieuw	2023	5.000	Structureel

Onderwerp	Bron	Jaar	Bedrag (in €)	Incidenteel/ Structureel/ Investering
Evaluatie door extern bureau	Nieuw	2023	20.000	Incidenteel
Uit reserve Transitie	Nieuw	2023	- 20.000	Incidenteel
Pim Werkt	Nieuw	2023	27.500	Structureel
Versterken burgerinitiatief	Nieuw	2023	pm	Structureel
Uitbreiden wijkwerk (opbouwwerk/jeugd Ons Welzijn	Nieuw	2023	100.000	Structureel
	Nieuw	2024	100.000	Structureel
Integrale aanpak kwetsbare jongeren 16 - 27	Nieuw	2022 – 2027	pm	Structureel
Onderzoek naar betere lokale verbinding jeugdhulp en passend onderwijs	Nieuw	2023	5.000	Incidenteel
Oplossen dekking Hartvriendelijk Bernheze	Nieuw	2023	10.000	Structureel
Gezondheidsbeleiding - Uitbreiding preventieactiviteiten	Nieuw	2023	25.000	Structureel
Inhuur expertise GGD Dienst Milieu en Veiligheid/normen omgevingsprogramma en advies omgevingsstafel	Nieuw	2023	15.000	Structureel

Lasten en baten 2021-2023

Nr.	Omschrijving taakveld	Lasten			Baten		
		2021	2022	2023	2021	2022	2023
4.1	Openbaar basisonderwijs	3.969	2.092	1.764	1.904	0	0
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.293.313	1.636.775	1.550.304	380.586	314.774	336.762
5.1	Sportbeleid en activering	284.261	408.073	247.667	45.887	152	289
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	435.309	511.752	465.980	24.337	0	24.337
5.6	Media	795.688	780.496	800.110	12.950	12.493	12.141
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie excl. Verenigingsaccommodaties en gemeenschapshuizen	1.719.717	2.342.303	2.468.764	29.613	52.058	240.684
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	3.188.599	4.869.372	3.724.496	664	0	0
6.3	Inkomensregelingen	8.641.592	6.804.328	6.977.409	6.472.923	4.605.391	4.484.347
6.4	Wsw en beschut werken	4.396.296	4.212.713	4.293.738	69.222	0	0
6.5	Arbeidsparticipatie	404.234	549.734	495.500	94.951	190.378	1.000
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	914.790	870.248	1.062.683	0	0	53.784
6.71a	Huishoudelijke hulp (WMO)	2.232.773	2.340.921	2.495.251	0	0	0
6.71b	Begeleiding (WMO)	2.248.434	2.211.480	2.083.059	0	0	0
6.71c	Dagbesteding (WMO)	147.319	208.573	557.728	49.353	53.784	0
6.72a	Jeugdhulp begeleiding	122.223	130.000	876.301	0	0	0
6.72b	Jeugdhulp behandeling	0	0	166.704	0	0	0
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	0	0	368.770	0	0	0

		Lasten			Baten		
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	5.792.842	5.267.415	909.847	471.762	0	0
6.73a	Pleegzorg	0	0	146.495	0	0	0
6.73b	Gezinsgericht	0	0	58.897	0	0	0
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	407.376	0	0	0
6.74a	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	1.522.823	0	0	0
6.74b	Jeugdhulp crisis / LTA / GGZ-verblijf	0	0	1.121.916	0	0	0
6.74c	Gesloten plaatsing	0	0	241.620	0	0	0
6.81a	Beschermde wonen (WMO)	69.189	82.232	0	324.352	0	0
6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang	0	0	34.995	0	0	0
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	812.090	750.000	0	4.491	0	0
6.82a	Jeugdbescherming	0	0	258.797	0	0	0
6.82b	Jeugdreclassering	0	0	41.222	0	0	0
7.1	Volksgezondheid	1.217.103	1.254.767	1.382.155	22.735	17.965	18.213
0.10	Mutatie reserves programma 2	1.298.159	169.694	0	593.665	1.226.578	82.196
	Totaal	36.017.900	35.402.968	34.762.371	8.599.395	6.473.573	5.253.753

Lasten en baten 2023-2026

Nr.	Lasten				Baten			
	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
4.1	1.764	1.820	1.876	1.928	0	0	0	0
4.3	1.550.304	1.570.258	1.595.566	1.618.944	336.762	338.975	341.220	343.273
5.1	247.667	253.059	258.501	263.586	289	289	289	289
5.3	465.980	480.301	494.845	508.292	24.337	24.337	24.337	24.337
5.6	800.110	825.038	850.346	873.526	12.141	11.752	11.362	10.972
6.1	2.468.764	2.636.146	2.720.601	2.791.139	240.684	242.049	245.203	247.135
6.2	3.724.496	3.823.879	3.953.170	4.082.048	0	0	0	0
6.3	6.977.409	7.010.424	7.190.371	7.388.036	4.484.347	4.484.347	4.484.347	4.484.347
6.4	4.293.738	4.123.732	4.006.553	3.811.871	0	0	0	0
6.5	495.500	496.549	497.616	498.673	1.000	1.000	1.000	1.000
6.6	1.062.683	1.096.157	1.130.137	1.161.217	53.784	53.784	53.784	53.784
6.71a	2.495.251	2.573.852	2.653.642	2.726.617	0	0	0	0
6.71b	2.083.059	2.148.675	2.215.284	2.276.204	0	0	0	0
6.71c	557.728	575.296	593.130	609.441	0	0	0	0
6.72a	876.301	903.904	931.925	957.553	0	0	0	0
6.72b	166.704	171.955	177.286	182.161	0	0	0	0
6.72c	368.770	380.386	392.178	402.963	0	0	0	0
6.72d	909.847	938.508	967.602	994.211	0	0	0	0
6.73a	146.495	151.110	155.794	160.078	0	0	0	0
6.73b	58.897	60.752	62.635	64.357	0	0	0	0
6.73c	407.376	420.208	433.234	445.148	0	0	0	0

	Lasten				Baten			
6.74a	1.522.823	1.570.792	1.619.487	1.664.023	0	0	0	0
6.74b	1.121.916	1.157.256	1.193.131	1.225.942	0	0	0	0
6.74c	241.620	249.231	256.957	264.023	0	0	0	0
6.81a	0	0	0	0	0	0	0	0
6.81b	34.995	36.097	37.216	38.239	0	0	0	0
6.82	0	0	0	0	0	0	0	0
6.82a	258.797	266.949	275.224	282.793	0	0	0	0
6.82b	41.222	42.520	43.838	45.044	0	0	0	0
7.1	1.382.155	1.425.803	1.470.112	1.510.761	18.213	18.787	19.369	19.902
0.10					82.196	35.933	0	0
Totaal	34.762.371	35.390.657	36.178.257	36.848.818	5.253.753	5.211.253	5.180.911	5.185.039

Brondocumenten

- Grondwet artikel 23 voldoende openbaar onderwijs en Wet Primair Onderwijs
- Aanvalsplan Laaggeletterdheid Bernheze (april 2018)
- Uitvoeringsplan aanpak van laaggeletterdheid in Bernheze 2020-2022 (maart 2020)
- Regionaal Programma Educatie 2019-2022 Noordoost-Brabant (maart 2020)
- Onderwijskansenbeleid 2020-2024 (juni 2020)
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Bernheze 2015 (mei 2015)
- Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Bernheze 2021 (oktober 2021)
- Beleidskader Leerplicht en voortijdig schoolverlaten Brabant Noordoost 2021-2024
- Verordening welzijnssubsidies Bernheze 2021 (10 december 2020)
- Beleidsnota kunst en cultuur: 'Prikkelende Kunst en Cultuur Bernheze' (februari 2006)
- Aanvullende notitie 'Prikkelende Kunst' (november 2011)
- Bomenbeleidsplan 2017-2027 (maart 2017)
- Landschapsonwikkelingsplan 2012 en actualisatie LOP (augustus 2011 c.q. maart 2020)
- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2021
- Verordening Wet maatschappelijke ondersteuning gemeente Bernheze 2020 (januari 2020)
- Nadere regels maatschappelijke ondersteuning gemeente Bernheze 2020 (juni 2020)
- Centrumregeling Wmo Brabant Noordoost-oost 2020 (juni 2019)
- Beleidskader Wmo 2020-2023 (juni 2019)
- Jeugdwet (2015)
- Centrumregeling jeugdhulp Noordoost Brabant 2020 (maart 2019)
- Verordening jeugdhulp gemeente Bernheze 2021 (januari 2021)
- Nadere regels jeugdhulp gemeente Bernheze 2021 (januari 2021)
- Regionaal beleidsplan 2020-2023 Noord Oost Brabant (december 2019)
- Regeling stimuleringsregeling sociaal domein (juli 2019)
- Maatwerk Aanpak Bernheze (juli 2017)
- Participatiewet
- Verordening Minimabeleid Bernheze 2017 (februari 2017)

- Re-integratieverordening participatiewet 2017 inclusief wijziging (november 2017)
- Verordening afstemming Participatiewet, IOAW en IOAZ Bernheze 2017 (februari 2017)
- Verordening Individuele inkomenstoelage Participatiewet Bernheze 2017 (februari 2017)
- Verordening Tegenprestatie Participatiewet, IOAW en IOAZ Bernheze 2017 (februari 2017)
- Verordening Handhaving Participatiewet, IOAW en IOAZ Bernheze 2017 (februari 2017)
- Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive Participatiewet 2018 (januari 2018)
- Beleidsregels Bestuurlijke boete participatiewet, IOAW en IOAZ Bernheze 2018 (januari 2018)
- Beleidsregels Laptop en zwemregeling (januari 2018)
- Werkinstructie Maatschappelijke ondersteuningsfonds 2018 (januari 2018)
- Beleidsnota 'Bijzondere bijstand en gemeentelijk Minimabeleid 2017' (november 2016)
- Beleidsregels schuldhulpverlening 2017 (maart 2017)
- Verordening beslistermijn schuldhulpverlening 2021 (mei 2021)
- Beleidsregels bijstand onder verband van hypotheek en/of verpanding Participatiewet Bernheze 2019 (november 2019)
- Beleidsregels terug- en invordering Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 Bernheze (maart 2020)
- Beleidsregels terug- en invordering Participatiewet, IOAW, IOAZ 2017 (maart 2017)
- Beleidsregels Kostendelersnorm Participatiewet, IOAW, IOAZ Bernheze 2017 (maart 2017)
- Beleidsregels Verhaal Participatiewet Bernheze 2017 (maart 2017)
- Beleidsregels Wet Taaleis Bernheze 2017 (maart 2017)
- Beleidsregels tegemoetkoming kosten kinderopvang Meierijstad 2016 (januari 2016)
- Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen Bernheze 2019 (juni 2019)
- Wet Publieke Gezondheid
- Gezond leven, goed leven. Gezondheidsbeleid 2018-2021, Bernheze & Oss (december 2017)

Programma 3: Klimaatbestendig, biodivers en circulair

Het klimaat verandert. De snelheid en hevigheid van deze verandering neemt in de aankomende jaren verder toe. De verwachtingen vanuit het Rijk en de regio zullen ook toenemen. We onderzoeken de komende jaren wat er nodig is om onze verantwoordelijkheid op gepaste wijze te kunnen nemen.

In het kader van duurzaamheid moeten we op een andere manier onze huizen bouwen: beter bestand tegen extreme weersomstandigheden, zonder gasaansluiting en gebouwd met duurzame materialen en bouwmethoden. Er ligt een opdracht om zuiniger om te gaan met energie en duurzame energie op te wekken.

Hierbij komen weer andere fysieke, ruimtelijke en sociale vragen op ons af, zoals de plaatsing van windturbines of zonneparken. En tevens: hoe gaan we om met de hoge kosten van de energietransitie en toenemende energiearmoede?

De impact van de klimaatverandering, die mondiaal nu op de agenda staat, voelen we uiteraard ook lokaal en is complex en ingrijpend. Waar mogelijk faciliteren wij een andere manieren van ondernemen door agrariërs. Ook kijken wij naar onze eigen openbare ruimte en de tuinen van onze inwoners die sterk versteend zijn. Wateropvang, hitte en droogte wordt een steeds groter vraagstuk. Hoe voeren we water af als het in groten getale valt? En tegelijkertijd: hoe houden we het langer vast wanneer periodes van droogte aanbreken?

De biodiversiteit loopt mondiaal terug. Aangezien insecten onze voedselgewassen bestuiven is dat een probleem dat nog veel verder reikt dan alleen het verliezen van de intrinsieke waarden van natuur.

De vraag naar grondstoffen neemt wereldwijd toe. Circulariteit is een manier om vorm en inhoud te geven aan deze uitdaging. Dit vraagt om zuiniger en slimmer om te gaan met grondstoffen, producten en diensten en het maken van keuzes als het gaat om ons afvalbeleid.

Wat willen we bereiken?

- Klimaatadaptieve inrichting en gebruik van onze openbare ruimte in Bernheze
- Versterken van de biodiversiteit en vergroten van de groenstructuren
- Energieneutrale leefomgeving
- Circulaire economie
- Verbeteren van de lucht-, bodem- en waterkwaliteit

Dit programma draagt bij aan de volgende global goals:

Wat gaan we daarvoor doen?

Klimaatadaptieve inrichting en gebruik van onze openbare ruimte in Bernheze

We bereiden ons voor op de meest in het oog springende gevolgen van klimaatverandering: mogelijke hittestress, wateroverlast, overstromingen en als tegenhanger hiervan langere perioden met droogte.

Verminderen van de hittestress

Vanuit klimaatadaptatie agenderen we het thema hittestress bij andere sectoren. Kwetsbare locaties zijn veelal centra of erg versteende pleinen. Maatregelen worden op dit moment uitgewerkt in een pilotproject "Vergroenen Centra", waarvoor ook subsidie is verstrekt vanuit het Rijk. In het Groenstructuurplan is opgenomen hoe we zowel in nieuwbouw als bestaande omgevingen ons kunnen aanpassen aan extreme en/of langdurige hittegolven. We brengen in beeld, en realiseren, koelteplekken op korte loopafstand. We passen groennormen toe op nieuwbouwplannen en leggen meer groen aan in de bestaande omgeving. Door deze vergroeningsprojecten wordt de openbare ruimte klimaatadaptiever en biodiverser en geven we het goede voorbeeld aan onze inwoners.

Voorkomen wateroverlast

We werken samen met buurgemeenten, waterschap (Watersamenwerking As50+) en RNOB om wateroverlast in stedelijk gebied te voorkomen en afvalwater op een doelmatige en efficiënte manier in te zamelen, te transporteren en te zuiveren. Momenteel worden via de klimaatatlas (www.as50.klimaatatlas.net) kwetsbare locaties en panden in beeld gebracht waarna maatregelen bedacht en uitgevoerd worden in de openbare ruimte. Eerst via de Impulsregeling klimaatadaptatie, waarvoor Bernheze subsidie heeft ontvangen, daarna structureel op basis van projecten die we opnemen in het Operationeel programma Rioleringsplan, onderdeel van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2020 t/m 2023.

Voorkomen overstromingen

Met Waterschap Aa en Maas werken we samen om maatregelen te nemen om overstromingen uit het regionale watersysteem van de rivier de Aa te voorkomen. Het Waterschap heeft hierin de lead, maar vanwege de vele ontwikkelingen in het buitengebied combineren we opgaven en pakken we kansen om werk met werk te maken. Wij nemen deel aan het Regio Deal Project “Puzzelen met Ruimte”/ Gebieds Gerichte Aanpak in het stroomgebied van de Aa.

Tegengaan droogte

Met Waterschap Aa en Maas, en Brabant Water werken we samen om maatregelen te nemen om droogte in onze gemeente te voorkomen. Het Waterschap heeft ook hierin de lead en combineren we vanwege de vele ontwikkelingen in het buitengebied de opgaven en pakken we kansen om werk met werk te maken. Als gemeente ligt onze invloedssfeer i.r.t. droogtebestrijding met name in het stedelijk gebied. In ons stedelijk gebied zorgen wij voor vergroening. Wij kunnen er zo voor zorgen dat daar meer water inzigt in de bodem en wij vinden het onze verantwoordelijkheid om daar actief aan bij te dragen.

Verstevigen van de biodiversiteit en vergroten van groenstructuren

We geven invulling aan deze doelstelling door natuurgebieden te versterken en te verbinden, door ons openbaar groen biodiverser in te richten en te beheren en door onze eigen landbouwgronden duurzaam te verpachten.

Natuurgebieden versterken en verbinden

Begin 2024 stellen we een bosbeheervisie vast waarin de mogelijkheden voor het vergroten van de biodiversiteit en ecologisch beheer van onze bossen en natuurgebieden terugkomen. De financiële behoefte hiervan zal uit dat plan blijken. Daarnaast blijven we actief werken aan het verbinden van de natuurgebieden door invulling te geven aan onze EVZ (Ecologische Verbindingszone)-opgave. Bij de natte EVZ's doen we dit samen met Waterschap Aa en Maas. De droge EVZ's leggen we zelf aan. Hierbij nemen we ook de recreatieve gebruiksmogelijkheden mee, waarbij we er waar nodig via zonering voor zorgen dat de soms op gespannen voet staande belangen tussen natuur en recreanten elkaar niet bijten.

Openbaar groen biodiverser inrichten en beheren

In het eerste kwartaal van 2023 stellen we een groenstructuurplan en groenbeheerplannen vast waarin de mogelijkheden voor ecologische inrichting en beheer van ons openbaar groen terugkomen. De financiële behoefte hiervan zal uit die plannen blijken.

Duurzaam verpachten van onze landbouwgronden

We verpachten onze landbouwgronden op duurzame wijze zodat op die plekken de biodiversiteit verhoogt, de bodemkwaliteit verbetert en de bodem meer vocht vasthoudt. Dit doen we door onder andere bloemrijke randen verplicht te stellen, het gebruik van bestrijdingsmiddelen te reguleren en door teeltsturing. Dit levert minder pachttopbrengsten op, omdat pachters niet meer betalen voor de oppervlakte bloemenrand. Met bonuskortingen stimuleren we pachters om een stap extra te doen op het gebied van klimaat en biodiversiteit.

Energie- en klimaatneutraal

In 2050 is Nederland energieneutraal. Om dit te bereiken moeten wij als Bernheze verschillende maatregelen treffen, namelijk besparen op energieverbruik, opwekken van duurzame energie en overgaan op een aardgasvrije warmtevoorziening.

Besparen op energieverbruik

De Regionale Energie Strategie Noordoost Brabant (RES NOB) geeft voor de regio Noordoost Brabant vorm aan de taakstelling van 49% CO₂-reductie in 2030. In het concept RES bod heeft RES NOB afgesproken om 11% energiebesparing te realiseren. Dit doen we onder andere door het uitvoeren van activiteiten uit de *Duurzame Energieagenda 2021-2025*, het inzetten van stimulerende en ondersteunende maatregelen en het opzetten van een integrale aanpak energiearmoede.

Opwekken van duurzame energie

Naast de besparingsopgave, heeft RES NOB afgesproken om 1,6 TWh aan duurzame energie op te wekken in 2030. De resterende opwekopgave voor Bernheze voor 2030 is 0,02 TWh. Er zijn al een aantal kansrijke initiatieven voor grootschalige zonne-energie, waarmee we verwachten onze opgave te kunnen realiseren (of zelfs al meer). We zorgen hierbij voor tijdige vergunningverlening (voor 2025). De netwerkcongestie zet echter een rem op de realisatie van initiatieven. Relevante notities in dit verband zijn: *Beleidsnota Zonne-energie*, *Ruimtelijk Beleid Zonneparken* en *Beleidsregels voor kleinschalige zonneparken*.

Overgaan naar een aardgasvrije warmtevoorziening

In 2050 moet de gebouwde omgeving aardgasvrij zijn. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat in 2030 al 1,5 miljoen woningen en gebouwen in Nederland verduurzaamd zijn. Wij zetten in op de 'no-regret maatregelen': isoleren, aanleg van zonnepanelen op daken en elektrisch koken. En gaan in vervolg op de Transitievisie Warmte in de 'kansrijke buurten' aan de slag om te bepalen wanneer de buurt aardgasvrij wordt en wat daarvoor nodig is (wijkuitvoeringsplan).

Circulaire economie

Het Rijksbrede programma Nederland Circulair in 2050 omschrijft wat nodig is om zuiniger en slimmer om te gaan met grondstoffen, producten en diensten. Als gemeente zetten we in op het

verminderen van huishoudelijk restafval en stimuleren we het hergebruik van materialen en grondstoffen. Op deze manier werken we toe naar een economie zonder afval in 2050.

Verminderen huishoudelijk restafval

Om verder invulling te geven aan deze doelstelling is het tarief voor het ledigen van de restafvalcontainer verhoogd. Hiermee wordt “de gebruiker betaalt” beter tot uiting gebracht. Daarnaast zetten we communicatie in voor bewustwording van inwoners omtrent afvalscheiding en professionaliseren we de afvalinzameling door samenwerking met lokale partner Afvalstoffendienst ‘s-Hertogenbosch.

Stimuleren hergebruik materialen en grondstoffen

We zitten in de transitie van een lineaire economie naar een circulaire economie. In de landelijke lijn van de VANG-doelstelling (van Afval naar Grondstof) zetten we in op volledig circulair in 2050. Er is al een samenwerking op het gebied van textiel met kringloopbedrijf Oss, waarbij de afspraak ligt om de hoeveelheid textiel in het restafval minimaal te halveren.

Verbeteren van lucht-, bodem- en waterkwaliteit

Bernheze is deelnemer aan het Schone Lucht Akkoord waarmee we inzetten op de thema's landbouw en houtstook. We onderzoeken of certificering in het kader van de CO2-prestatieladder hierop van toegevoegde waarde kan zijn. Daarnaast onderzoeken we samen met de omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN) wat we op het gebied van lucht-, bodem- en waterkwaliteit nog meer kunnen doen.

Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstelling van dit programma. De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf Verbonden partijen.

Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN)

De ODBN voert als verlengd lokaal bestuur wettelijke taken uit op het gebied van milieuadviesing bij vergunningverlening en voert voor Bernheze integraal de WABO-toezichtstaken uit. Daarnaast houdt de ODBN zich bezig met gezamenlijke taken op het gebied van milieucriminaliteit en ketenaanpak rondom asbest en bodemkwaliteit. ODBN voert voor ons een opdracht uit gericht op handhaving van de energiebesparingsverplichting voor de bedrijven die vallen in de categorie midden gebruikers. Dit gebeurt op grond van bepalingen in de wet Milieubeheer.

Beleidsindicatoren

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit [waarstaatjegemeente.nl](http://www.waarstaatjegemeente.nl) weer. Om de cijfers van Bernheze te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting

opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 25.000 tot 50.000 inwoners.

Beleidsindicator	Jaar realisatie	Referentie	Bernheze
Omvang huishoudelijk afval (restafval) (kg/inwoner)	2018	144	89
	2019	129	68
	2020	Geen data	Geen data
	2021	Geen data	Geen data
Hernieuwbare elektriciteit (%) ¹	2018	Geen data	7,2
	2019	25,2	10,7
	2020	Geen data	19,4
	2021	Geen data	Geen data

1) *Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa*

Wat mag het kosten?

De middelen voor de projecten Realisatie EVZ's en duurzame pacht zijn ondergebracht onder programma 1, leefbare kernen.

Beleidsintensiveringen 2023-2026

In onderstaande tabel is per voornemen aangegeven wat de bron van de uitgaven is. Hieronder een korte toelichting op de diverse bronnen:

- MJB : opgenomen in de meerjarenbegroting 2023-2025
- NIEUW : toevoeging ten opzichte van de meerjarenbegroting 2023-2025

Onderwerp	Bron	Jaar	Bedrag (in €)	Incidenteel/ Structureel/ Investering
Investerings water & riolering	MJB	2023	344.000	Investering
	MJB	2024	605.000	Investering
	Nieuw	2025	605.000	Investering
	Nieuw	2026	605.000	Investering
Uit voorziening riolering	MJB	2023	-344.000	Investering
	MJB	2024	-605.000	Investering
	Nieuw	2025	-605.000	Investering
	Nieuw	2026	-605.000	Investering
Energieagenda 2021-2025	MJB	2023	50.000	Investering
	MJB	2024	44.000	Investering
	MJB	2025	40.000	Investering
Energieagenda 2026 e.v.	Nieuw	2026	75.000	Structureel

Lasten en baten 2021-2023

Nr.	Omschrijving taakveld	Lasten			Baten		
		2021	2022	2023	2021	2022	2023
7.2	Riolering	2.301.980	2.139.612	2.118.215	2.633.362	2.589.357	2.614.616
7.3	Afval	2.593.336	2.813.902	2.951.595	3.969.980	3.365.740	3.517.028
7.4	Milieubeheer	2.346.380	1.863.087	1.693.180	462.532	6.510	6.692
0.10	Mutatie reserves programma 3	878.760	18.279	5.814	217.831	340.621	21.073
	Totaal	8.120.456	6.834.880	6.768.804	7.283.705	6.302.228	6.159.409

Lasten en baten 2023-2026

Nr.	Lasten				Baten			
	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
7.2	2.118.215	2.192.461	2.244.101	2.337.094	2.614.616	2.695.995	2.754.876	2.854.492
7.3	2.951.595	3.045.113	3.140.041	3.226.412	3.517.028	3.618.704	3.721.918	3.816.318
7.4	1.693.180	1.748.335	1.804.217	1.856.271	6.692	6.903	7.117	7.313
0.10	5.814	803	-4.279	-8.477	21.073	21.073	21.073	21.073
	6.768.804	6.986.712	7.184.080	7.411.300	6.159.409	6.342.675	6.504.984	6.699.196

Brondocumenten

- Gemeentelijk riolering programma 2020-2023 (mei 2020)
- Afvalbeleid 2017-2021 (oktober 2016)
- Duurzame Energieagenda 2021-2025 (januari 2021)
- Watervisie As50 "netwerken in de afvalwaterketen"
- Deltaplan "ruimtelijke adaptatie" 2018

Programma 4: Duurzame landbouw en economie

Agrarische bedrijven hebben een bijzondere positie binnen de gemeente Bernheze. Dat is altijd zo geweest en dat blijft ook in de toekomst zo. Het toekomstperspectief voor veel agrarische ondernemers verandert onder invloed van steeds strenger wordende regelgeving. Zij moeten op zoek gaan naar nieuwe kansrijke businessmodellen.

Tegelijkertijd heeft de landbouw een belangrijke opgave bij het realiseren van een duurzame en gezonde leefomgeving voor onze inwoners. Leegstand van agrarische bebouwing (VAB's) is onwenselijk. De kwaliteit van het landschap staat daarmee onder druk en ondermijnende activiteiten liggen op de loer. Om juist samen met onze agrarische ondernemers oplossingen te bedenken, hebben we het programma 'Transitie Landbouw' opgezet.

De transitie van de landbouw is complex. Er komen veel vraagstukken bij elkaar. Het is belangrijk dat we deze vraagstukken zo weten te verbinden dat we tot een duurzame, economische ontwikkeling in Bernheze komen. Ook is het belangrijk dat we in onze aanpak voldoende aandacht hebben voor de sociale impact van de transitie van ons buitengebied.

Vanuit zowel de provincie als het Rijk wordt gestuurd op de transitie van landbouw. Er zijn vele initiatieven en vele belanghebbenden. De transitie van landbouw kan alleen slagen als alle partijen elkaar goed weten te vinden en als partners samen optrekken om een nieuwe toekomst te creëren voor een vitaal buitengebied en voor de agrariërs.

Naast landbouw is bedrijvigheid en de daaraan gekoppelde werkgelegenheid van groot belang voor een vitale en duurzame economie. We willen binnen onze gemeente meer verbinding leggen tussen het binnen- en het buitengebied en tussen de ondernemers onderling. We werken verder aan meer ruimte om te kunnen ondernemen maar gaan daarnaast focus aanbrengen op de kwaliteit van het ondernemerschap en de gebieden om ze te versterken. Daarin nemen we kansen om grote maatschappelijke opgaven te realiseren mee. Dan hebben we het over o.a. het vergroenen en het ontstenen van de centra zodat het aantrekkelijker en klimaatadaptiever wordt en waar mensen prettiger en langer kunnen verblijven. En de opgave om iedereen mee te laten doen op een meer inclusieve arbeidsmarkt.

Wat willen we bereiken?

- Onze agrarische ondernemers faciliteren bij de transitie in de landbouw;
- Het waarborgen van de leefbaarheid in het buitengebied;
- Het waarborgen van de (ruimtelijke) kwaliteit in het buitengebied;
- Een sterk economisch buitengebied;
- Een vitale en duurzame economie en arbeidsmarkt

Dit programma draagt bij aan de volgende global goals:

Wat gaan we daarvoor doen?

De transitie die de landbouw doormaakt heeft grote impact op onze samenleving en het werk voor ons als gemeente. Daarbij kiezen wij voor een maximaal faciliterende rol. Dat alles is gericht op perspectief voor agrarische bedrijven, op kansen voor bedrijven die willen doorgaan, omschakelen, of willen stoppen, op een schone leefomgeving en op een kwalitatief hoogwaardig buitengebied. Dit gaan we op de volgende manier aanpakken:

Agrarische ondernemers faciliteren bij de transitie in de landbouw

Om te beginnen voeren wij keukentafelgesprekken bij agrariërs die contact zoeken met de gemeente in hun zoektocht naar een transitierichting. In 2023 wordt perspectievenbeleid vastgesteld voor de verschillende ontwikkelrichtingen. Vanuit onze bedrijfscontactfunctie wijzen wij waar mogelijk agrariërs op beschikbare regelingen en subsidies.

Daarnaast verschaffen we helderheid over welke functies in welk gebied het meest kansrijk zijn, starten wij gebiedsprocessen op die bijdragen aan het inzichtelijk maken hoe kansrijk welke ontwikkelrichting is en/of duurzame landbouw kan plaatsvinden. Zo nodig wordt hiervoor aanvullend onderzoek gedaan.

Het bestaande programmateam 'Transitie Landbouw' komt structureel in de begroting. Omdat de transitie van de landbouw nog vele jaren onze inzet zal vergen, is het noodzakelijk het incidenteel geformeerde programmateam structureel in de begroting op te nemen en te versterken.

Het waarborgen van de leefbaarheid in het buitengebied

Zowel vanuit het oogpunt van de volksgezondheid, veiligheid als vanuit het toekomstperspectief voor de agrariër, werken we integraal aan het waarborgen van de leefbaarheid van het buitengebied. Bedrijven die doorgroeien naar natuurinclusieve- en/of circulaire landbouw, faciliteren wij daar planologisch bij. Waar nieuwe functies in het buitengebied kansrijk lijken, worden deze integraal opgepakt en worden aspecten als verkeersveiligheid; landschappelijke inpassing e.d. gelijk in de (gebieds)plannen meegenomen.

Het waarborgen van de (ruimtelijke) kwaliteit in het buitengebied

De integrale gebiedsprocessen hebben naast het bevorderen van de leefbaarheid ook tot doel de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied te waarborgen. Door gebiedsgericht te werken ontstaan zo logische gebieden voor nieuwe vormen van landbouw, geclusterde gebieden voor andere bedrijvigheid en/of woonvoorzieningen. Hierbij vindt ook nauwe afstemming plaats m.b.t. de (provinciale) bossenstrategie en onze klimaatopgave.

Een sterk economisch buitengebied

- We stellen perspectieven en beleid op voor ondernemingen in het buitengebied. Naast het hierboven genoemde kansenbeleid/ handelingsperspectief, wordt vraag en aanbod van o.a. stalruimte met elkaar in verband gebracht, zodat gezonde en toekomstbestendige agrarische bedrijven de ruimte krijgen om op een goede locatie voedsel te kunnen produceren. Voor nieuwe nevenfuncties of omschakeling naar bijvoorbeeld toeristische bedrijfsvoering bieden we ruimte in ons ruimtelijk beleid.
- Omdat ook agrarische bedrijven steeds vaker andere vormen van economische activiteiten ontplooiën, is extra inzet van de bedrijfscontactfunctionaris voorzien.

Een vitale en duurzame economie en arbeidsmarkt

- We gaan verder uitvoering geven aan de economische visie Bernheze 2021-2026 'Van meer naar beter' en het bijbehorende actieprogramma. Hierin gaan we meer verbindingen leggen tussen gebieden, bedrijfstakken en ondernemers in onze gemeente. Denk hierbij aan het organiseren van thema- en inspiratieavonden bijvoorbeeld: De centra vergroenen (klimaatadaptief maken) zodat het aantrekkelijk is om langer te verblijven en om de productie en promotie van streekproducten te stimuleren. We blijven ook starters en ZZP'ers ondersteunen bij het professionaliseren van hun onderneming (starterssucces) door bijvoorbeeld de coaching. Daarnaast streven we naar het beperken van leegstand van commerciële ruimtes, door commerciële ruimtes te concentreren in de centra en versnippering daarbuiten tegen te gaan.
- We werken verder aan ruimte om te ondernemen, zoals het (her)ontwikkelen van duurzame bedrijfsterreinen zoals Heesch West, Cereslaan West en 't Runneke.
- Verder zetten we ons in om gebiedskwaliteiten te benutten en te versterken: Zo verkennen we mogelijkheden in winkelgebieden en in het buitengebied bijvoorbeeld door het ondersteunen van eerdergenoemde 'keukentafelgesprekken' met agrariërs.
- Ook gaan we op zoek naar kansen voor duurzame ontwikkeling van de arbeidsmarkt en werken we naar een 'inclusieve arbeidsmarkt'. We blijven ondernemers stimuleren om hun PSO-certificering te behalen. Het is een instrument dat inzicht geeft in de mate waarin organisaties meer dan gemiddeld sociaal ondernemen, gericht op de arbeidsparticipatie van kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt

Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstelling van dit programma. De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf Verbonden partijen.

Regio Noordoost-Brabant (RNOB)

Er zijn uitdagingen die te groot zijn om als gemeente of waterschap alleen aan te gaan. Bijvoorbeeld omdat ze grenzen overschrijden, te ingewikkeld zijn of te duur zijn. Die opgaven vragen om een gezamenlijke aanpak. RNOB is daarvoor het platform. De regio heeft daarvoor een samenwerkingsagenda vastgesteld, van de samenwerkende overheden, zestien gemeenten en twee waterschappen. De agenda focust zich op mobiliteit en ruimte, leefomgeving (onder andere klimaat en energie) en vestigingsklimaat. Onze opgaven vragen om een gezamenlijk handelingsperspectief en een opgavegerichte benadering, waarbij verschillende overheden op wisselende schaalniveaus samenwerken. Ook is de samenwerking met ondernemers en kennisinstellingen hierbij van groot belang. Deze agenda sluit aan op de strategische agenda's voor de stichting AgriFood Capital en die van Regio Noordoost-Brabant Werkt! (en vice versa). Dit zijn de agenda's ter versterking van de economische structuur en het innovatievermogen van de regio en de arbeidsmarktaanpak.

Heesch West

De gemeenschappelijke regeling Heesch West heeft als doel het ontwikkelen van een nieuw regionaal bedrijventerrein. In een ambitieuze, toekomstgerichte ontwikkeling biedt Heesch West ruimte aan middelgrote tot zeer grootschalige bedrijven, die elders in de regio geen passende huisvesting (meer) vinden. In belangrijke mate zijn dit bedrijven die nu al een regionale binding hebben en zich binnen onze regio willen doorontwikkelen.

Heesch West versterkt het vestigingsklimaat voor Noordoost-Brabant door in te spelen op deze specifieke kwaliteiten. Het nieuwe terrein biedt vestigingsmogelijkheden voor nieuwe regionale en (inter)nationale ruimtevragers én biedt uitbreidingsmogelijkheden voor het bedrijfsleven uit onder andere onze gemeente.

Beleidsindicatoren

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Bernheze te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 25.000 tot 50.000 inwoners.

Beleidsindicator	Jaar realisatie	Referentie	Bernheze
Functiemenging (%)	2018	49,6	47,7
	2019	50,0	48,1
	2020	49,8	47,9
	2021	49,9	48,4
Het aantal vestigingen van bedrijven (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	2018	141,6	139,7
	2019	146,7	145,6
	2020	152,5	152,4
	2021	158,5	160,9

1) De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Wat mag het kosten?

Beleidsintensiveringen 2021-2023

In onderstaande tabel is per voornemen aangegeven wat de bron van de uitgaven is. Hieronder een korte toelichting op de diverse bronnen:

- MJB : opgenomen in de meerjarenbegroting 2023-2025
- NIEUW : toevoeging ten opzichte van de meerjarenbegroting 2023-2025

Onderwerp	Bron	Jaar	Bedrag (in €)	Incidenteel/ Structureel/ Investering
Actualiseren recreatievisie	Nieuw	2024	17.500	Incidenteel
Uit reserve nog nader te bestemmen	Nieuw	2024	- 17.500	Incidenteel
Starterssucces Bernheze / initiatief ondersteunen voor (startende) ondernemers	Nieuw	2023	20.000	Structureel
Transitie landbouw – personele uitbreiding – 2 fte	Nieuw	2023	150.000	Structureel
Transitie landbouw – onderzoeken/producties/bijeenkomsten	Nieuw	2023	27.500	Structureel
Transitie landbouw – externe inhuur t.b.v. regiodeals en gebiedsregie en processen	Nieuw	2023	120.000	Incidenteel
Uit specifieke uitkering regiodeals	Nieuw	2023	- 90.000	Incidenteel

Lasten en baten 2021-2023

Nr.	Omschrijving taakveld	Lasten			Baten		
		2021	2022	2023	2021	2022	2023
3.1	Economische ontwikkeling	58.945	70.731	311.731	5.552	6.086	6.256
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	265.139	188.253	188.204	258.139	202.253	190.595
3.3	Bedrijfsloket- en -regelingen	107.069	111.086	112.620	26.109	24.207	24.884
0.10	Mutatie reserves programma 4	0	14.000	2.391	7.000	0	0
	Totaal	431.153	384.070	614.946	296.800	232.546	221.735

Lasten en baten 2023-2026

Nr.	Lasten				Baten			
	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
3.1	311.731	292.772	303.998	314.931	6.256	6.453	6.653	6.836
3.2	188.204	193.018	195.756	198.468	190.595	193.018	195.756	198.468
3.3	112.620	116.046	119.530	122.945	24.884	25.668	26.464	27.191
0.10	2.391					17.500		
	614.946	601.836	619.284	636.344	221.735	242.639	228.873	232.495

Brondocumenten

- Economische visie Bernheze "Van meer naar Beter" 2021-2026 (april 2021)
- Richting 2030: Samenwerkingsagenda overheden Noordoost-Brabant (maart 2020)
- Visie recreatie en toerisme Bernheze 2018-2022 (juli 2018)
- MaashorstManifest 2010
- Natuurplan De Maashorst 2010

Programma 5: Weerbare en veilige samenleving

Een veilige woonomgeving is een belangrijke voorwaarde voor prettig wonen en leven in Bernheze. Waar criminaliteit zich vroeger voornamelijk concentreerde in de grote steden, zien we tegenwoordig ook juist in 'landelijke' gemeenten als Bernheze een toename van ondermijnende activiteiten. Het is belangrijk om als overheid alert te zijn op signalen en toe te zien op naleving van wet- en regelgeving. In de strijd tegen ondermijning is het belangrijk samen op te trekken vanuit diverse disciplines binnen de gemeente, met externe partners én inwoners.

De link tussen ondermijning, het integraal veiligheidsbeleid en andere beleidsonderwerpen kan binnen de gemeente Bernheze meer inhoud en vorm krijgen. Vertrouwen van inwoners en ondernemers in gemeente en politie is hierbij het sleutelwoord. Vertrouwen in de gemeente is mede afhankelijk van ervaringen die inwoners en ondernemers hebben met de overheid op andere beleidsvelden, zoals het aanvragen van vergunningen, een bezoek aan de gemeentebalie, deelname aan een participatietraject of het bijwonen van een gemeenteraadsvergadering.

Eén van de onderwerpen die verder van belang is betreft de verbinding tussen zorg en veiligheid: veiligheid op het terrein complexe zorgcasuïstiek. Het gaat dan bijvoorbeeld om huiselijk geweld, kindermishandeling, incidenten rondom verwarde personen, etc. De gemeente speelt hierin een belangrijke en zichtbare rol op momenten met impact voor betrokken bewoners.

Naast ondermijning zien we dat ook op andere terreinen bedreiging en intimidatie toeneemt. Er dreigt een groeiende kloof tussen inwoners en de overheid. Een deel van de inwoners voelt zich niet meer betrokken. Tegelijkertijd verwachten inwoners dat een krachtig bestuur de goede keuzes maakt. Om weerbaar te zijn, is een integer en transparant besluitvormingsproces en een goede dialoog met de samenleving noodzakelijk. Een weerbare gemeente heeft zijn uitwerking op de samenleving; het verstrekt het vertrouwen van de inwoner in de overheid.

Wat willen we bereiken?

- Veilige leefomgeving
- Vermindering/ tegengaan van ondermijning van het gezag
- Bewustwording over risico en uitingen van ondermijning
- Versterken van vertrouwen van inwoner in gemeente / bestuur
- Veiligheid bij complexe zorgcasuïstiek

Dit programma draagt bij aan de volgende global goal:

Wat gaan we daarvoor doen?

Veilige leefomgeving

Uit de peiling veiligheid en leefbaarheid blijkt dat onze inwoners zich over het algemeen veilig voelen in Bernheze. Dit willen we graag zo houden en dat vraagt inspanning van alle veiligheidspartners en van onze inwoners. De komende jaren stellen we hierin de volgende prioriteiten:

1. aanpak woonoverlast
2. aanpak complexe casuïstiek
3. aanpak jeugdoverlast
4. doorontwikkeling bevolkingszorg en lokale crisisorganisatie
5. ondermijnende criminaliteit
6. maatschappelijke onrust radicalisering en polarisatie
7. aanpak van cybercrime

Een punt van aandacht hierbij is de toegenomen behoefte aan meer zichtbare handhaving op straat en aan professionalisering van die inzet.

Vanuit de VNG is naar aanleiding van de behoefte aan professionalisering een gezamenlijk actieprogramma 2022-2025 opgesteld. Stip op de horizon is een professioneler handhavings- en toezichtapparaat met een duidelijke taak en goede (operationele) samenwerking met in- en externe veiligheidspartners, met name politie.

Om hier invulling aan te kunnen geven zetten we in op uitbreiding van 2 fte van onze boa's in 2023. Hun taken zijn gericht op het bewaken van de leefbaarheid en veiligheid in de gemeente.

Parallel aan deze uitbreiding van de boa's onderzoeken we de mogelijkheid voor een intensieve samenwerking op het gebied van boa-capaciteit met de gemeente Oss. Door middel van deze, eventuele, professionaliseringsslag voor ons boa-toezicht kunnen we de veiligheid en leefbaarheid van onze gemeente nog verder vergroten en samen met de gemeente Oss invulling geven aan het actieprogramma 2022-2025 van de VNG.

Vermindering / tegengaan van ondermijning van het gezag

Waar criminaliteit zich vroeger voornamelijk concentreerde in de grote steden, zien we tegenwoordig juist in 'landelijke' gemeenten ook een toename van ondermijnende activiteiten. Het is belangrijk om als overheid alert te zijn op signalen en toe te zien op de naleving van wet- en regelgeving.

Om het buitengebied veiliger en weerbaarder te maken is het actieplan ondermijning buitengebied 2021- 2023 vastgesteld. Dit plan heeft als doel om a) meer zicht te krijgen op en verbinding te leggen met hetgeen zich afspeelt in het buitengebied en b) om structurele vitalisering van risicovolle locaties te stimuleren. Een schone en verzorgde omgeving waar de overheid zichtbaar aanwezig is en het contact tussen inwoners en overheid goed is, is minder aantrekkelijk voor ondermijnende activiteiten.

Onze inwoners vormen een belangrijke schakel (oor- en oogfunctie). Een hogere meldingsbereidheid is essentieel. Voor die hogere meldingsbereidheid is verbinding met onze inwoners en bedrijven noodzakelijk. Met meer verbinding ontstaat meer vertrouwen. En vertrouwen is gebaat met zichtbaarheid van de overheid in de woonomgeving. Een uitbreiding van de boas draagt bij aan die zichtbaarheid en het maken van verbinding.

Bewustwording over risico en uitingen van ondermijning

Een weerbare overheid is van belang om structureel tegendruk te bieden aan ondermijning. In de strijd tegen ondermijning is het belangrijk samen op te trekken vanuit diverse disciplines binnen de gemeente, met externe partners én onze inwoners. Het is belangrijk dat inwoners weten wat de mogelijke risico's zijn, waar ze op kunnen letten en 'niet-pluis-gevoelens' melden bij de autoriteiten.

Om signalen van ondermijning te herkennen en daarop adequaat te reageren is bewustwording belangrijk. De Taskforce- RIEC helpt vanuit het programma Weerbare Overheid alle organisaties binnen het samenwerkingsverband om het beoogde weerbaarheidsniveau te bereiken. Hiervoor is de handreiking *Brabantse norm weerbare overheid* ontwikkeld. Deze handreiking heeft tot doel om in gezamenlijkheid de weerbaarheid van de Brabantse overheden te versterken. Dit gezamenlijke basisniveau zorgt ervoor dat criminelen in Brabant en Zeeland overal dezelfde behandeling krijgen, oftewel dat de dijken even hoog zijn en waterbedeffecten worden voorkomen. Het streven is om vóór 1 januari 2025 volledig te voldoen aan de Brabantse norm. De voortgang wordt tussentijds getoetst, met als peildatum 1 juli 2023.

Versterken van vertrouwen van inwoner in gemeente / bestuur

Om weerbaar te zijn als organisatie is het van belang dat we als overheid doen waar we voor staan en het besluitvormingsproces integer en transparant verloopt en een dienstverlening waar inwoners op kunnen vertrouwen. Met het oog hierop gaan we de dienstverlening rondom Evenementen, Horeca en overige APV-onderdelen verbeteren. We willen de kwaliteit van de

aanvragen verhogen. Hierdoor kan het doorlopen van het volledige proces sneller plaatsvinden en zijn de te nemen besluiten van ho(o)g(ere) kwaliteit.

Daarnaast gaan we een professionaliseringsslag maken binnen het VTH-domein door het inzetten van een juridisch kennisbank.

Zorg en Veiligheid

Complexe zorgcasuïstiek leidt in sommige gevallen tot gevoel van onveiligheid of overlast in de directe woonomgeving.

De wijze waarop de overheid intervenueert is passend bij de mate van complexiteit van de problematiek. Het beoogde resultaat is om onze inwoners zorg op maat en toekomstperspectief te bieden en tegelijkertijd de overlast voor de omgeving zo veel mogelijk in te perken.

Om deze doelen te bereiken is samenwerken en het inzetten van de juiste hulpmiddelen essentieel. Een verbetering van de samenwerking binnen de gemeente en met externe partners is nodig. Daar zetten wij de komende jaren op in. Denk hierbij aan Wegwijzer, de gemeentelijke teams, zorg- en veiligheidshuis, politie, Ons Welzijn en andere zorgprofessionals.

We werken aan de verdere professionalisering van onze aanpak en samenwerkingen. Dit doen we door het toepassen van de Aanpak Voorkomen Escalatie, inzetten van de gemeentelijke procesregisseur en veiligheidscoördinator en het benutten van de expertise en procesregie van het Zorg- en Veiligheidshuis.

Een aantal specifieke onderwerpen waarop de komende jaren meer moet worden samengewerkt zijn: huiselijk geweld en kindermishandeling, langer veilig en verantwoord thuis wonen en aanpak complexe casuïstiek/

Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstelling van dit programma. De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf Verbonden partijen.

Veiligheidsregio Brabant-Noord

De Veiligheidsregio Brabant-Noord omvat Brandweer Brabant-Noord, de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en Bevolkingszorg. In de veiligheidsregio werken zij met de 11 gemeenten en de GGD samen op het gebied van brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en bevolkingszorg. Ook de Nationale Politie, de Meldkamer Oost-Brabant, het Waterschap Aa en Maas, het Waterschap De Dommel en het Regionaal Militair Commando-Zuid werken samen binnen de veiligheidsregio.

Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost

Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost is een netwerksamenwerking waarin veiligheid, zorg en lokaal bestuur samenkomen voor de integrale aanpak van complexe problematiek. Het doel van de samenwerking is het terugdringen van overlast en recidive, waarbij wordt ingezet op gedragsverandering en verbetering van kwaliteit van het leven van de betrokkene(n).

Beleidsindicatoren

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Bernheze te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 25.000 tot 50.000 inwoners.

Beleidsindicator	Jaar realisatie	Referentie	Bernheze
Verwijzingen halt (aantal per 1.000 inwoners, 12 t/m 18 jaar)	2018	10	7
	2019	11	13
	2020	9	4
	2021	6	1
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	2018	1,0	1,5
	2019	1,0	1,1
	2020	1,0	1,6
	2021	1,0	1,4
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	2018	3,3	2,0
	2019	3,4	3,1
	2020	3,2	1,6
	2021	3,0	1,9
Diefstallen uit woningen (aantal per 1.000 inwoners)	2018	1,9	1,6
	2019	1,9	2,8
	2020	1,4	1,8
	2021	1,1	1,3
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners)	2018	4,1	2,8
	2019	4,5	3,1
	2020	4,8	2,9
	2021	4,7	2,4

Wat mag het kosten?

Beleidsintensiveringen 2023-2026

In onderstaande tabel is per voornemen aangegeven wat de bron van de uitgaven is. Hieronder een korte toelichting op de diverse bronnen:

- MJB : opgenomen in de meerjarenbegroting 2023-2025
- NIEUW : toevoeging ten opzichte van de meerjarenbegroting 2023-2025

Onderwerp	Bron	Jaar	Bedrag (in €)	Incidenteel/ Structureel/ Investering
Uitbreiding fte boa's - 2 fte	Nieuw	2023	150.000	Structureel
VTHV - Juridische capaciteit - ½ fte	Nieuw	2023	37.500	Structureel
Bedrijfsvoertuig t.b.v. handhaving (lease) all-in	Nieuw	2023	7.126	Structureel
Boa's - Dienstkleding en - uitrusting	Nieuw	2023	5.000	Structureel
Aanschaf juridische kennisbank (jaarlijks abonnement)	Nieuw	2023	10.000	Structureel
Aanschaf en beheer/onderhoud RxLaunch	Nieuw Nieuw	2023 2023	15.000 13.000	Incidenteel Structureel

Lasten en baten 2021-2023

Nr.	Omschrijving taakveld	Lasten			Baten		
		2021	2022	2023	2021	2022	2023
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.917.639	1.976.076	2.085.282	0	0	0
1.2	Openbare orde en veiligheid	604.387	724.816	918.788	8.388	3.252	3.343
0.10	Mutatie reserves programma 5	0	0	0	0	0	0
	Totaal	2.522.026	2.700.892	3.004.070	8.388	3.252	3.343

Lasten en baten 2023-2026

Nr.	Lasten				Baten			
	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
1.1	2.085.282	2.150.953	2.217.613	2.278.745	0	0	0	0
1.2	918.788	954.569	1.001.015	1.036.449	3.343	3.448	3.555	3.653
0.10	0	0	0	0	0	0	0	0
	3.004.070	3.105.522	3.218.628	3.315.194	3.343	3.448	3.555	3.653

Brondocumenten

- Beleidskader Integrale Veiligheid 2019-2022 (september 2018)
- Regionaal Beleidsplan Veiligheidsregio Brabant Noord 2020-2023 (mei 2019)
- Beleidsplan Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Bernheze 2019-2022 (januari 2019)
- Beleid inzake bestuurlijk handhaving van art. 13B Opiumwet (december 2016)
- Algemene Plaatselijke Verordening Bernheze 2018 (maart 2018)
- Beleidsregel Wet Bibob gemeente Bernheze 2015 incl. eerste wijziging (januari 2019)
- Verordening wet gemeentelijke anti-discriminatievoorzieningen 2011 (september 2011)

Programma 6: Dienstverlening en sterke organisatie

Om het goede te kunnen doen voor en met de samenleving is een sterke organisatie nodig. Een gemeentelijke organisatie die in verbinding staat met haar omgeving, waarbij (digitale) dienstverlening centraal staat, we informatiegericht en proces- en datagestuurd werken en we tegelijkertijd samen een aantrekkelijke werkplek creëren.

Om mee te ontwikkelen met onze inwoners en ondernemers is het noodzakelijk om continu te blijven werken aan de kwaliteit van dienstverlening. Technologische ontwikkelingen kunnen hierbij helpen. Via een goede digitale informatievoorziening en informatiestructuur kunnen we de dienstverlening aan inwoners en ondernemers optimaliseren. Het is belangrijk daarbij in breed perspectief naar de hele keten te kijken: wat kunnen klanten zelf (selfserviceportals) tot het uitbesteden van taken aan andere organisaties.

De digitalisering van onze samenleving en organisatie roept tegelijkertijd nieuwe vragen op over hoe we om gaan met de nieuwe technologieën en de gevolgen daarvan. Vanuit dat perspectief grijpt de gemeente de kansen die digitalisering biedt en werken we aan de mogelijke keerzijden ervan.

Om alle ambities te verwezenlijken is het noodzakelijk om gedreven werknemers te hebben die met passie werken aan de opgaven van onze gemeente. Echter, de krappe arbeidsmarkt mogen we niet uit het oog verliezen. Dit maakt dat we als organisatie moeten werken aan het zijn én blijven van een aantrekkelijke werkgever. We richten ons daarbij - zowel in het aannamebeleid als in de ontwikkeling van onze medewerkers - met name op houding, gedrag, competenties en vaardigheden.

Wat willen we bereiken?

- We leveren een dienstverlening die als kwalitatief goed wordt ervaren
- Fijne werkplek, waar onze medewerkers graag wil werken

Dit programma draagt bij aan de volgende global goal:

Wat gaan we daarvoor doen?

Kwaliteitsverbetering dienstverlening

Vanuit het programma Terug naar de Kern gaan we verder met de doorontwikkeling van onze organisatie. We werken verder aan een toekomstbestendige organisatie, in verbinding met de samenleving, waarbij onze dienstverlening en onze processen geoptimaliseerd zijn. Het optimaliseren van onze dienstverlening richten we programmatisch in. Onze visie op dienstverlening en de daarbij behorende functie-eisen zijn hierbij leidend.

In het najaar van 2022 zijn we gestart met het opstellen van een programmaplan Kwaliteit Dienstverlening. Begin 2023 willen we de uitgangspunten voor dit programma en onze dienstverlening voorleggen aan de gemeenteraad. We verkennen tevens of het nodig is om in eerste kwartaal van 2023 een voorstel voor te leggen aan de gemeenteraad voor incidentele stimuleringsmiddelen om de kwaliteit van onze dienstverlening een impuls te geven de komende jaren.

Met het programma Kwaliteit Dienstverlening werken we continu aan het verbeteren van de dienstverlening voor onze inwoners en ondernemers. We gaan onder andere aan de slag met competenties, houding en gedrag van onze medewerkers en we starten met het optimaliseren van onze dienstverlening en processen, mede aan de hand van Klantroutes. We verkennen mogelijkheden van digitalisering voor het verbeteren van de dienstverlening en we implementeren de wettelijke kaders voor digitale dienstverlening. Daarbij hebben we oog voor (verdere) ontwikkeling van een vangnet voor diegene die ondersteuning nodig hebben bij onze dienstverlening. We introduceren verschillende serviceformules voor verschillende processen en servicenormen waar we als organisatie op aanspreekbaar zijn. Gezien het grote aantal producten en diensten die wij leveren is dit een lange termijnplan dat meerdere jaren duurt voordat dit gerealiseerd is. We doen dit ook in een tempo dat behapbaar is voor de organisatie. De komende jaren vraagt dit in ieder geval een investering in een instrumentarium voor het optimaliseren van processen. Daarbij gaan we ook aan de slag met mogelijkheden om onze interne dienstverlening te verbeteren. Zo gaan we onderdelen van onze HR-dienstverlening uitbesteden en krijgen we een selfservice eHRM systeem daarvoor in de plaats.

Parallel hieraan breiden we – om de kwaliteit van onze dienstverlening te verbeteren - op een aantal plekken in de organisatie onze formatie uit. Zo is er behoefte aan meer formatie op gebied van (advisering) communicatie en participatie. Daarnaast vragen we voor de komende twee jaren incidentele middelen voor het team burgerzaken. Zodat wij onze dienstverlening op peil kunnen houden en tegelijkertijd kunnen voldoen aan onze verplichting om de verkiezingen komende jaren te organiseren.

Verdere digitalisering van de organisatie

De maatschappelijke ontwikkelingen op het gebied van digitalisering gaan snel. Mede daarom is in onze visie op dienstverlening een prominente plek ingenomen voor een verdere digitalisering van onze dienstverlening en organisatie. Door middel van het programma Kwaliteit Dienstverlening en het traject Bernheze van Automatisering naar Informatisering (Bernheze van A naar I) geven we hier invulling aan. In het traject Bernheze van A naar I zijn al een paar jaar bezig met een migratie richting de Cloud van ons interne informatiesysteem. In 2022 zijn we gestart met de vervanging van onze vaste werkplekken, van vaste medewerkers, door laptops. Vanuit beveiligingsoogpunt gaan we ook de flexibele schil voorzien van deze apparatuur. Zo kunnen we garanderen dat medewerkers de informatie van onze organisatie alleen vanuit een door ons gecontroleerde toegang kunnen benaderen. Aanvullend hierop gaan we invulling geven aan de wettelijk vereiste maatregelen in het kader van monitoring van cyber aanvallen. Met de toename van digitalisering, wordt ook het cybersecurity-aspect steeds belangrijker. Gezien de hoeveelheid en veelal gevoelige aard van de informatie waar wij als organisatie mee te maken hebben verdient informatiebeveiliging een continue en prominente plaats op het netvlies. Tevens werken we, in het kader van het op orde brengen van de informatieorganisatie, aan een versterking van de zogeheten informatiefuncties. Dit doen we gefaseerd over de periode 2019 – 2024. De voor 2023 gevraagde formatie-uitbreiding richt zich met name op de invulling van proces en data gestuurd werken binnen onze organisatie.

Daarnaast vragen de huidige digitale en technische ontwikkelingen dat we blijven investeren in onze informatieorganisatie. Dit is sterk verweven met de veranderingen die we vanuit het programma Kwaliteit Dienstverlening in gang zetten. Verder gaan we onze dienstverlening en ons beleid meer data gestuurd richten. Belangrijk hierbij is om te beseffen dat data gestuurd werken in Bernheze nog in de kinderschoenen staat. Een eerste actie is dat we beleid vaker vorm gaan geven op basis van beschrijvende analyses. We starten hiervoor in 2023 met een onderzoek naar de wijze waarop we invulling gaan geven aan data gestuurd werken, de daarvoor benodigde technische en organisatorische randvoorwaarden en het hiertoe in te zetten instrumentarium. De verwerving van de benodigde middelen zal vervolgens in 2024 plaats vinden.

Werken aan personeel dat voorbereid is op huidige en toekomstige ontwikkelingen

Met Terug naar de Kern is een organisatieontwikkeling ingezet en dat betekent wat voor onze huidige en toekomstige medewerkers. Dit vraagt op dit moment dat we (doorgaan met) op een andere manier te kijken naar ons personeel(beleid). Gezien de huidige arbeidsmarkt signaleren wij een aantal kwetsbaarheden in de manier waarop we nu ons personeelbestand kunnen vormgeven. Deze kwetsbaarheden zorgen ervoor dat de dienstverlening in het gedrang kan komen als we hier niet tijdig en structureel een oplossing voor organiseren. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over het invullen van (kritische) vacatures en het inspelen op vervangingsvraagstukken. We willen dus heel bewust aan de slag met de strategische opbouw van onze personele organisatie.

We gaan werken aan een opbouw die de benodigde flexibiliteit heeft. Bijvoorbeeld door bij een vervangingsvraagstuk een startende medewerker aan een senior medewerker te koppelen die hem inwerkt. Zodat op den duur het werk overgedragen kan worden of door deel te nemen aan regionale leerwerktrajecten of trainees in dienst te nemen.

Daarnaast zorgen we dat zittend personeel de mogelijkheden en de ruimte krijgt om zichzelf te ontwikkelen passend bij de ontwikkelingen in het dagelijks werk. Hierbij hebben we zowel aandacht voor persoonlijke als professionele ontwikkeling.

Werken aan bedrijfsmiddelen zodat we voorbereid zijn op huidige en toekomstige ontwikkelingen

In 2022 zijn we reeds gestart, samen met het bestuur van gemeenschapshuis de Pas en de bibliotheek, met het optimaliseren van de huisvesting op de Misse 2,4 en 6 in Heesch. Hier bevinden zich de Bibliotheek, gemeenschapshuis De Pas en het gemeentehuis. In deze panden is ruimteoverschot, zijn er wensen tot herinrichting en zijn zowel de techniek als de inrichting deels aan vervanging toe. Mede ingegeven door Corona en de organisatieontwikkeling van de gemeente is het gemeentehuis niet meer passend. Het is te groot en slechts in beperkte mate ingericht voor hybride werken. Door de drie gebouwen in onderlinge samenhang te bezien is een efficiënte verbeterslag, kostenreductie en/of inkomstenverhoging mogelijk. Immers, door het benutten van de gedeeltelijke leegstand en multifunctioneel gebruik van ruimten ontstaan besparingen, verhuur- en/of verkoopmogelijkheden. Met dit project kan een vernieuwd integraal samengesteld pand ontstaan, dat beter aansluit bij het beoogde gebruik en worden de structurele kosten gereduceerd. In 2023 zal het ontwerp worden uitgewerkt, op basis waarvan in 2024 en 2025 verbouwd kan worden.

Naast dit huisvestingstraject zijn er ook een aantal geplande vervangingstrajecten in het kader van het op orde houden van onze bedrijfsmiddelen. Zo starten we in 2023 vervanging van de audiovisuele middelen in de raadzaal. Daarnaast gaan we een aantal auto's voor onze beheer taken in de openbare ruimte vervangen.

Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstelling van dit programma. De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf Verbonden partijen.

Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC)

Het Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC) voert voor Bernheze en de andere deelnemende gemeenten en waterschappen wettelijk verplichte taken uit op het gebied van archiefbeheer, ordening, controle en –ontsluiting. Binnen de mogelijkheden werkt het BHIC aan het beleidsdoel 'meer publiek, meer divers publiek'. Dit sluit aan bij onze doelstelling om cultuur, in dit

geval het papieren en digitale erfgoed van de gemeente, gemakkelijk toegankelijk te maken voor belangstellenden. Het BHIC gaat actief aan de slag met het e-depot. Over de verhoging van de kosten per inwoner is overeenstemming. Het BHIC is landelijk een van de koplopers in de digitaal ontsloten historische naslag.

Wat mag het kosten?

Beleidsintensiveringen 2023-2026

In onderstaande tabel is per voornemen aangegeven wat de bron van de uitgaven is. Hieronder een korte toelichting op de diverse bronnen:

- MJB : opgenomen in de meerjarenbegroting 2023-2025
- NIEUW : toevoeging ten opzichte van de meerjarenbegroting 2023-2025

Onderwerp	Bron	Jaar	Bedrag (in €)	Incidenteel/ Structureel/ Investering
Inhuur backofficemedewerker Burgerzaken	Nieuw	2023	47.000	Incidenteel
Inhuur backofficemedewerker Burgerzaken	Nieuw	2024	47.000	Incidenteel
Uitbreiding subteam communicatie (0,82 fte)	Nieuw	2023	61.500	Structureel
Flexibiliteit/inventiviteit in stand houden/opbouwen goed personeelsbestand:				
- 4 fte	Nieuw	2023	300.000	Structureel
- 6 fte	Nieuw	2024	450.000	Structureel
I.v.m. uitbreiding fte aanschaf laptops etc.	Nieuw	2023	57.500	Structureel
	Nieuw	2024	30.000	Structureel
Mogelijke outsourcen HR onderdelen (bv. salarisadministratie)	Nieuw	2023	BN	Structureel
Gefaseerde invulling I-functie	MJB	2023	125.000	Structureel
	MJB	2024	125.000	Structureel
Prijsstijging Microsoft	Nieuw	2023	20.000	Structureel
Invulling data gestuurd werken	Nieuw	2024	50.000	Structureel
Instrumentarium proces gestuurd werken	Nieuw	2023	5.000	Incidenteel
	Nieuw	2024	5.000	Incidenteel
	Nieuw	2023	12.500	Structureel
	Nieuw	2024	12.500	Structureel
Robotisering processen	Nieuw	2023	7.000	Structureel
	Nieuw	2024	7.000	Structureel
	Nieuw	2023	2.500	Incidenteel
	Nieuw	2024	2.500	Incidenteel
Monitoring cyberattacks	Nieuw	2023	15.000	Structureel
	Nieuw	2023	15.000	Incidenteel

Onderwerp	Bron	Jaar	Bedrag (in €)	Incidenteel/ Structureel/ Investering
Optimaliseren huisvesting de Misse 2,4 en 6 te Heesch:				
- Ontwerpteam en projectbegeleiding	MJB	2023	400.000	Investering
- Bouwen en projectbegeleiding	MJB	2024	1.500.000	Investering
- Bouwen en projectbegeleiding	MJB	2025	600.000	Investering
Vervanging AV en discussiesysteem raadszaal	MJB	2023	140.000	Investering
Vervanging overige AV	MJB	2023	70.000	Investering
Vervanging 2 vrachtwagens	MJB	2025	150.000	Investering
VW Up auto	MJB	2025	13.000	Investering
Doorontwikkeling organisatie – post onvoorzien	MJB	2023	50.000	Incidenteel

Lasten en baten 2021-2023

Nr.	Omschrijving taakveld	Lasten			Baten		
		2021	2022	2023	2021	2022	2023
0.1	Bestuur	1.558.332	2.003.363	2.116.297	38.831	0	0
0.2	Burgerzaken	1.000.557	950.997	1.022.403	424.971	485.083	484.770
0.4	Overhead	8.693.463	9.659.613	10.007.951	350.314	75.728	127.010
0.10	Mutatie reserves programma 6	221.358	222.432	126.840	1.240.628	896.185	18.471
	Totaal	11.473.710	12.836.405	13.273.491	2.054.744	1.456.996	630.251

Lasten en baten 2023-2026

Nr.	Lasten				Baten			
	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
0.1	2.116.297	2.132.893	2.176.736	2.256.334	0	0	0	0
0.2	1.022.403	1.053.856	1.038.840	1.070.220	484.770	500.040	515.541	529.719
0.4	10.007.951	11.016.202	11.397.548	11.752.332	127.010	169.765	133.213	137.548
0.10	126.840	132.167	137.586	142.952	18.471	18.471	18.471	18.471
Totaal	13.273.491	14.335.118	14.750.710	15.221.838	630.251	688.276	667.225	685.738

Brondocumenten

- Uitwerking positionering & visie dienstverlening Bernheze (april 2021)

Programma 7: Financiën

De haalbaarheid van onze beleidsambities in het kader van prettig wonen en leven in Bernheze hangt af van de betaalbaarheid ervan. De financiële vooruitzichten voor de komende jaren zijn onzeker, mede door landelijke en mondiale economische ontwikkelingen zoals de inflatie. We dienen dan ook verantwoord te begroten en tegelijkertijd te kijken hoe we onze middelen zo optimaal mogelijk inzetten voor het realiseren van de gewenste maatschappelijke effecten. Dit vraagt om flexibiliteit en keuzes om te komen tot een evenwicht in ambities en begrotingsruimte. Door meer op hoofdlijnen te budgetteren komt er ruimte en flexibiliteit in onze begroting om snel in te spelen op actualiteiten en daarnaast stimuleert dit het integraal werken.

Wat willen we bereiken?

- Verantwoord begroten, financieel gezond en stabiel;
- Ambities en financiële middelen in balans;
- Lastendruk voor inwoners en ondernemers die past bij voorzieningenniveau van onze gemeente (niet onnodig verhogen).

Dit programma draagt bij aan de volgende global goal:

Wat gaan we daarvoor doen?

Evenwicht en flexibiliteit

De belangrijkste middelen verkrijgen we uit rijksmiddelen en de lokale heffingen. Dit gegeven is uitgangspunt voor het in standhouden van onze voorzieningen en de mate van het realiseren van onze ambities. Ook de omvangrijke opgaves met financiële consequenties zoals woningbouw, omgevingswet, sociaal domein, infrastructuur en organisatieontwikkeling vragen ruimte in de begroting. We hanteren het principe dat de structurele uitgaven gedekt dienen te zijn met structurele middelen. Op basis hiervan beoordeelt onze toezichthouder de provincie de begroting positief en krijgen we repressief toezicht.

Hoe kunnen we het hoofd bieden aan schaarste van middelen? We realiseren dat we daarvoor dienen te manoeuvreren tussen wat we willen en wat we daarvoor willen en kunnen betalen. We kijken daarvoor steeds terug wat bijgesteld kan worden en focussen op de uitvoering die komen

gaat. Keuzes maken op basis van effectieve beginselen helpen ons daarbij. Wat is nodig, wat kan getemporeerd worden en hoe komen we tot een doelmatige uitvoering? We streven naar meer flexibiliteit in toepassing van de beschikbare middelen. We proberen daarin een goede balans te vinden tussen het budgetrecht van de raad, verantwoordelijkheden van het college en de voorschriften (Besluit begroting en verantwoording).

De planning en controlcyclus helpt met het plannen, monitoren en verantwoorden hiervan. We zorgen in dat kader voor de kadernota, begroting, jaarrekening en tussentijdse rapportages. De gemeenteraad kan hierop steunen om haar kaderstellende en controlerende taken uit te voeren.

Betaalbaarheid

Voor de aangeboden diensten vragen we een prijs die maximaal de kostprijs is, maar bij de leges passen we dit niet in alle gevallen toe. De reden is dat dit zou leiden tot onaanvaardbare hoge leges.

Hierdoor bereiken we voor algemene dienstverlening (titel 1) een dekking van circa 40% en voor de leges met betrekking tot maatschappelijk belangen zoals evenementen en overige vergunningen in het kader van de APV een dekking van circa 6%. In beginsel passen we voor vergunningen met betrekking tot de omgevingswet (titel 2) een dekking van 100% toe.

Voor de OZB passen we de indexering toe. Het tarief voor riool en afval leiden we af van de geraamde kosten. Voor afval geldt dat we kunnen beschikken over de afvalreserve. Voor zover mogelijk zetten we deze in voor restitutie aan onze inwoners. In het begrotingsjaar zorgt de restitutie voor een positief effect op de lastendruk voor de gebruikers van woningen

Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstelling van dit programma. De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf Verbonden partijen.

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)

De BSOB is een regionaal samenwerkingsverband dat zich richt op het gezamenlijk waarderen, heffen en innen van belastingen. Het doel is de kwaliteit, dienstverlening, efficiency en continuïteit van de waardering, heffing en inning van lokale belastingen te verbeteren.

Beleidsindicatoren

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Bernheze te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 25.000 tot 50.000 inwoners.

Beleidsindicator	Jaar realisatie	Referentie	Bernheze
Gemiddelde WOZ waarde van woningen (x duizend euro)	2018	Geen data	Geen data
	2019	250	307
	2020	Geen data	327
	2021	Geen data	333
Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	2018	7,5	16,4
	2019	8,5	24,0
	2020	8,6	8,0
	2021	7,8	12,3
Demografische druk (%) ¹	2018	77,4	76,7
	2019	77,8	76,9
	2020	78,2	77,0
	2021	78,3	77,4
	2022	78,8	76,9
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (in €)	2018	666	648
	2019	682	677
	2020	720	720
	2021	Geen data	751
	2022	Geen data	825
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in €)	2018	740	693
	2019	756	724
	2020	797	772
	2021	Geen data	802
	2022	Geen data	878

1) De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder per 100 personen van 20 tot 65 jaar

Wat mag het kosten?

Lasten en baten 2021-2023

Nr.	Omschrijving taakveld	Lasten			Baten		
		2021	2022	2023	2021	2022	2023
0.5	Treasury	4.466	66.104	90.221	38.159	36.038	105.736
0.61	OZB woningen	492.651	463.471	438.303	4.658.904	4.852.498	4.957.314
0.62	OZB niet-woningen	0	0	0	2.869.152	2.891.704	2.937.307
0.63	Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0
0.64	Belastingen overig	0	0	0	30.887	29.200	29.200
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	46.582.746	45.919.072	51.165.338
0.8	Overige baten en lasten	0	485.845	2.206.221	71	0	0
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	679.566	0	0	0	0	0
3.4	Economische promotie - toeristenbelasting	0	0	0	237.830	94.384	139.384
0.10	Mutatie reserves programma 7	1.371.800	55.218	121.844	1.619.531	534.249	400.000
	Totaal	2.548.483	1.070.638	2.856.589	56.037.280	54.357.145	59.734.279

Lasten en baten 2023-2026

Nr.	Lasten				Baten			
	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
0.5	90.221	83.273	76.320	69.334	105.736	98.344	90.952	83.560
0.61	438.303	452.110	466.125	478.944	4.957.314	5.219.075	5.437.607	5.636.896
0.62	0	0	0	0	2.937.307	3.035.442	3.135.325	3.227.490
0.63	0	0	0	0	0	0	0	0
0.64	0	0	0	0	29.200	29.200	29.200	29.200
0.7	0	0	0	0	51.165.338	52.423.087	55.018.695	52.215.348
0.8	2.206.221	1.853.092	2.865.778	721.781	0	0	0	0
0.9	0	0	0	0	0	0	0	0
3.4	0	0	0	0	139.384	139.384	139.384	139.384
0.10	121.844	158.063	172.341	178.200	400.000			
Totaal	2.856.589	2.546.538	3.580.564	1.448.259	59.734.279	60.944.532	63.851.163	61.331.878

Brondocumenten

- Financiële verordening gemeente Bernheze (art. 212 gemeentewet) (10 december 2020)
- Controleverordening (art. 213 gemeentewet) (16 december 2010)
- Nota reserves en voorzieningen (24 september 2020)

Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Binnen de begroting bestaat er onderscheid tussen specifieke dekkingsmiddelen en algemene dekkingsmiddelen. Specifieke dekkingsmiddelen (bijvoorbeeld opbrengsten voor het ophalen van afval, het verstrekken van vergunningen, het onderhouden van het riool en het verstrekken van reisdocumenten), hangen samen met een concreet beleidsveld en staan opgenomen in de desbetreffende programma's. Deze dekkingsmiddelen verlagen het saldo van lasten en baten op de betreffende programma's in de begroting. Specifieke dekkingsmiddelen zijn niet vrij besteedbaar.

Anders dan de specifieke dekkingsmiddelen, zijn de algemene dekkingsmiddelen en de post onvoorzien. Algemene dekkingsmiddelen zijn middelen, die geen vooraf bepaald bestedingsdoel hebben. Deze middelen zijn daarmee vrij besteedbaar. De algemene dekkingsmiddelen leveren de financiële dekking van de bestedingen van de programma's 1 tot en met 7 en zijn ingedeeld naar de voorgeschreven categorieën en onvoorzien.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

In de tabel wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Onder de tabel worden de onderdelen kort toegelicht.

		2021	2022	2023	2024	2025	2026
1.	Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is: Onroerende zaakbelasting	7.501.915	7.707.805	7.858.224	8.218.120	8.536.535	8.827.989
2.	Algemene uitkering uit het gemeentefonds	46.582.746	45.919.072	51.165.338	52.423.087	55.018.695	52.215.348
3.	Dividend	38.119	34.538	34.538	34.538	34.538	34.538
	Totaal	54.122.780	53.661.415	59.058.100	60.675.745	63.589.768	61.077.875

Lokale heffingen

1. Onroerende zaakbelasting (OZB)

Bij lokale heffingen treffen we de heffingen aan, waarvan de besteding niet is gebonden. Dit betreft de onroerende zaak belasting. In totaliteit gaat het voor 2023 om een geraamd bedrag van circa € 7,9 miljoen aan opbrengsten uit "algemene dekkingsmiddelen. Lokale heffingen, waarvan de besteding wel gebonden is, bijvoorbeeld afvalstoffenheffing, rioolrechten en diverse leges, worden op de desbetreffende taakvelden verantwoord. Voor een overzicht van de opbrengsten van de belangrijkste heffingen en in welke beleidsvelden deze zijn opgenomen verwijzen wij u naar de paragraaf 'Lokale heffingen' in deze begroting.

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De belastingcapaciteit is een van de verdeelmaatstaven die de hoogte van de algemene uitkering bepalen. Zo wordt rekening gehouden met de mogelijkheid die een gemeente heeft om belastinginkomsten te verkrijgen. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van onroerende zaken. Voor bepaling van de hoogte van de algemene uitkering wordt de waarde van woningen voor 80% meegerekend, van de waarde van niet-woningen (bedrijven) 70%. Hierop wordt het zogenaamde rekestarief toegepast. Dit rekestarief is het gemiddelde tarief van alle gemeenten. Het rekestarief wordt berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak. Het resulterende bedrag wordt gekort op de algemene uitkering. Het feitelijk OZB-tarief dat de gemeente heft, heeft geen effect op deze korting op de algemene uitkering.

De geraamde opbrengsten OZB laten jaarlijkse een stijging zien als gevolg van de areaalontwikkeling en de voorgestelde OZB-aanpassingen.

2. Algemene uitkering uit het gemeentefonds

Jaarlijks ontvangt elke gemeente volgens een bepaald verdeelstelsel een uitkering uit het Gemeentefonds. De uitkering is bestemd voor de bekostiging van autonome taken van de gemeente, taken die veelal dicht bij de burger liggen. Het verdeelstelsel is opgenomen in de Financiële verhoudingswet. In de verdeling wordt rekening gehouden met onderlinge verschillen in de kosten waar de gemeenten voor staan en met de draagkracht van de gemeenten (de belastingcapaciteit). Karakteristiek voor de algemene uitkering is dat elke gemeente vrij is in de besteding. De omvang van de algemene uitkering is voor de gemeenten een gegeven, maar de gemeente kan zelf bepalen aan welke voorzieningen zij haar geld besteedt.

De groei of afname van het gemeentefonds is gekoppeld aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Eenvoudig gezegd: bij een stijging van de rijksuitgaven ontvangen gemeenten vanuit Den Haag meer geld in het gemeentefonds en bij een daling van de rijksuitgaven ontvangen gemeenten vanuit Den Haag minder geld in het gemeentefonds. De jaarlijkse ontwikkeling van de algemene uitkering staat verder toegelicht in deel III: Financiële begroting.

De voeding van het gemeentefonds (normeringssystematiek c.q. accres) is gekoppeld aan het Totale netto uitgavenkader van het Rijk. Door deze bredere basis groeit de Algemene uitkering ook mee met de zorguitgaven en sociale zekerheidsuitgaven van het Rijk.

Herverdeling gemeentefonds per 1 januari 2023

De verdeling van het gemeentefonds sloot niet meer aan bij de huidige tijd, het verdeelmodel was te ingewikkeld en ondoorzichtig geworden. Vanaf 1 januari 2023 wordt daarom een nieuw verdeelmodel ingevoerd met het doel dat dit model stabiel en goed aansluit bij de kosten van de gemeenten. De Raad voor Open Bestuur (ROB) en de VNG vinden dat het nieuwe verdeelmodel een verbetering is, maar dat het model nog voor verbetering vatbaar is. Hiervoor is inmiddels aanvullend onderzoek uitgevoerd. Omdat bij het uitkomen van de meicirculaire 2022 de resultaten van de aanvullende onderzoeken nog niet bekend waren is besloten het 'ingroeipad' – het pad waarmee gemeenten naar de nieuwe verdeling ingroeien – te beperken tot drie jaar en het

herverdeeleffect te maximaliseren voor het eerste jaar 2023 op € 7,50 per inwoner, 2024 maximaal € 22,50 per inwoner en 2025 maximaal € 37,50 per inwoner. Het nieuwe verdeelmodel zal tevens tijdig geëvalueerd worden en aan de hand van deze evaluatie zal besloten worden over het traject 2026 en verder.

In de notitie ter informatie 'Financieel perspectief 2023-2026' hielden we op basis van de voorlopige berekeningen rekening met een korting van ± € 1,2 miljoen (o.b.v. € 36,- per inwoner). Uit de meicirculaire 2022 blijkt echter, geheel onverwachts, dat dit is omgeslagen naar een voordeel van € 19,50 per inwoner of terwijl € 604.000,-. Door het gebruik van het ingroeipad wordt dit voordeel echter over de periode 2023-2024 gefaseerd doorgevoerd (2023: € 236.000,-; 2024: € 604.000,-). Of het totaal van het herverdeeleffect overeind blijft is onzeker. Er vindt immers nog een evaluatie plaats voor het traject 2026 en verder.

'Ravijnjaar 2026'

In het coalitieakkoord van december 2021 kondigde het kabinet een nieuwe financieringsystematiek met ingang van 2026 aan, waarbij de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied voor gemeenten wordt betrokken. Omdat deze nieuwe financieringssystematiek nog uitgewerkt moet worden, heeft het kabinet er voor gekozen vanaf 2026 het gemeentefonds niet volgens de afgesproken normeringssystematiek (samen de trap op en af) te berekenen. De uitkering uit het gemeentefonds laat zoals uit bovenstaande tabel blijkt vanaf 2026 een heel forse teruggang zien. Inmiddels wordt het jaar 2026 in gemeenteland aangeduid als een financieel 'ravijn'. Dit ravijn heeft onder meer tot gevolg, dat de extra middelen over de periode 2022-2025 als incidenteel aangemerkt moeten worden. Tevens worden gemeenten ermee geconfronteerd dat in het jaar 2026 de opschalingskorting weer in werking treedt. Deze opschalingskorting is voor de kabinetsperiode 2022 - 2025 bevroren. Vanaf 2026 wordt het restant van de opschalingskorting van macro € 675 miljoen alsnog geëffectueerd.

In de voorjaarsnota van het rijk, en verwerkt in de meicirculaire, is opgenomen dat voor 2026 en verder het vastgezette accres (= ontwikkeling van de rijksuitgaven) vanaf 2026 wel wordt bijgesteld voor loon- en prijsontwikkelingen. Het vastzetten van het accres vanaf 2026 betreft dan het volume-deel. Bij gemeenten blijven de uitgaven door volume-ontwikkelingen, zoals bevolkingsgroei en toename van de welvaart, echter wel doorstijgen.

Extra middelen jeugdzorg

Op 13 juli jl. is door de VNG bekend gemaakt dat het kabinet in september helderheid wil geven over de financiële situatie van gemeenten vanaf 2026. In de 'Contourennota financieringssysteem medeoverheden' geeft het kabinet aan dat het de zorgen van gemeenten over de financiële situatie begrijpt. Op verzoek van de VNG is becijferd dat het kabinetsbeleid leidt tot grote tekorten bij gemeenten. Dit gaat in 2026 al om € 3,9 miljard en loopt op tot € 6,2 miljard in 2028.

Het kabinet stelt voor 2023, wederom incidenteel, extra middelen beschikbaar voor de jeugdzorg. Voor Bernheze € 1,9 miljoen. Hierbij gaat het kabinet er vanuit dat gemeenten ook inzetten op

besparingsmaatregelen op de jeugdzorguitgaven in 2023 (die ook onderdeel is van de reeks van de Commissie van Wijzen).

In de meicirculaire is helaas geen informatie opgenomen over de middelen voor jeugdzorg vanaf 2024, in afwachting van de Hervormingsagenda jeugdzorg. In de huidige begroting 2022-2025 hebben we op basis van een landelijke richtlijn uit 2021 meerjarig 75% van de extra jeugdgeden ($\pm 1,3$ miljoen) volgens de Commissie van Wijzen meegenomen. De middelen voor 2023 zijn via de meicirculaire definitief toegekend. In augustus 2022 hebben we van de provincie het bericht ontvangen dat de middelen jeugdzorg conform de uitspraak van de Commissie van Wijzen voor 100% voor 2024 tot en met 2026 mogen worden opgenomen in de meerjarenbegroting, ondanks deze niet zijn opgenomen in de meicirculaire.

Wij houden echter voor de programmabegroting 2023-2026 voor de periode 2024-2026 geen rekening met deze middelen vanwege de onzekerheid rondom deze middelen (o.a. besparingsopgave die samenhangen met deze middelen, onzekerheid rondom de definitieve effecten van de regionale pxq-financieringsystematiek). Dit heeft dan ook gevolgen voor het meerjarig begrotingsresultaat.

Plafond BTW-compensatiefonds

Voor deze meerjarenbegroting zouden we op basis van de afrekening 2021 rekening mogen houden met jaarlijks een bedrag van € 467.000,- als gevolg van de ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds. Deze ruimte schommelt echter jaarlijks, afhankelijk van het beroep wat gemeenten doen op het btw-compensatiefonds. Dit betekent dat de definitieve afrekening 2022 al weer tot een aanpassing kan leiden voor de periode 2024 tot 2027. We hebben in het meerjarenperspectief 2023-2026 dan ook uit voorzichtigheidsprincipe geen rekening gehouden met een eventuele ruimte onder het BTW-compensatieplafond.

De positieve ontwikkeling van de inkomsten uit algemene uitkering uit het gemeentefonds voor 2023 ten opzichte van 2022 is voornamelijk het gevolg van een positieve ontwikkeling van het accres.

De mutaties uit de Meicirculaire 2022 zijn in de begroting 2023 en het meerjarenraming 2024-2026 verwerkt. Voor de periode 2024-2026 is geen rekening gehouden met de extra middelen jeugdzorg.

De septembercirculaire 2022 komt op een laat moment in het traject van de voorbereiding van de begroting beschikbaar. Wij informeren uw raad tijdig voor de begrotingsbehandeling separaat over de gevolgen van deze circulaire.

3. Dividend

Wij ontvangen jaarlijks een dividenduitkering uit ons aandelenbezit in de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). In de begroting houden wij rekening met een structurele dividendopbrengst van € 34.538,-.

Overhead

Om de raad meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead schrijft het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in artikel 8 lid 1c voor om een apart overzicht op te nemen van de overhead. In de programma's zijn alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces.

Onder overhead wordt verstaan: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Te denken valt aan kosten met betrekking tot personeel & Organisatie (P&O), financiën, huisvesting en bestuursondersteuning. Deze kosten mogen niet meer worden toegerekend aan de directe taakvelden/programma's. De overhead wordt centraal begroot en verantwoord op het overzicht overhead via taakveld 0.4 Overhead in het programma Bestuur en ondersteuning. Onderstaand wordt inzicht gegeven in het totaal van de overhead alsmede de verrekening binnen de begroting.

De kosten van de overhead kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Lasten
1. Personele overheadkosten	6.920.718
2. Algemene administratiekosten	280.887
3. Informatievoorziening en automatisering	2.100.909
4. Huisvesting	717.791
5. Overige	538.551
Subtotaal	10.558.856
6. Toerekening overheadkosten aan grondexploitatie	677.915
Totale kosten overhead	9.880.941

1. Personele kosten

Dit betreft de loonkosten van personeel voor zover deze niet actief zijn in het primaire proces en daarmee kunnen worden gedefinieerd als overhead. Onder overhead wordt de formatie verantwoord die wordt ingezet voor onder andere financiën, communicatie, juridische zaken, P&O, ICT en bestuursondersteuning. Overeenkomstig de voorschriften van het BBV zijn hierbij ook de volledige loonkosten van directie, management en teamcoaches opgenomen. Daarnaast worden onder de personele overheadkosten de kosten verantwoord voor het personeelsbeheer. Hierbij valt te denken aan opleidingskosten, reis- en verblijfskosten, werving en selectie, loopbaan- en mobiliteitsadviezen, arbobeleid en het voeren van de salarisadministratie.

2. Algemene administratiekosten

Onder Algemene administratiekosten zijn de kosten opgenomen voor kantoormaterialen, telefoonkosten, portokosten en abonnementen.

3. Informatievoorziening en automatisering (I&A)

Onder I&A zijn de kosten opgenomen voor onder andere aanschaf, onderhoud en licenties van hard- en software en systeem- en netwerkbeheer. Daarnaast zijn hieronder de kosten voortvloeiende uit het tweede spoor, versterking van de I-functies, opgenomen.

4. Huisvesting

Onder huisvesting zijn de kosten opgenomen voor ruimten voor de uitvoering van de algemene taken van de eigen organisatie. De kosten bevatten onder andere energiekosten, (groot) onderhoud van het gebouw en technische installaties, kantormeubilair, verzekering, schoonmaak en kapitaallasten (rente en afschrijving).

5. Overige

Onder overige zijn onder andere de externe kosten opgenomen gerelateerd aan juridische zaken waaronder juridische advieskosten, bezwarencommissie, de kosten voor communicatie en representatie, kwaliteitszorg en klachtenregeling en archief. Daarnaast hebben we hier vanuit de meicirculaire 2021 de kosten voor de invoering Wet Open Overheid (structureel en incidenteel) verantwoord.

6. Toerekening overheadkosten aan grondexploitaties

Volgens het Besluit begroting en verantwoording mag uitsluitend een doorberekening van de overheadkosten plaatsvinden aan de grondexploitaties door dit als negatieve last in de overhead mee te nemen. Het saldo dat gepresenteerd wordt onder de overhead is daarom een netto bedrag. De toerekening heeft plaatsgevonden op basis van het aantal uren dat geraamd is ten laste van de grondexploitaties.

Dekking van de overhead

In de begroting is alleen overhead toegerekend aan de grondexploitaties. De overhead zal verder vanuit de algemene dekkingsmiddelen bekostigd moeten worden. Uitzondering hierop zijn de activiteiten waarvoor kostendekkende tarieven doorberekend mogen worden zoals afval, riolering en begraafplaatsen. De overhead wordt aan deze activiteiten extracomptabel toegerekend (zie paragraaf lokale heffingen).

Vennootschapsbelasting (Vpb)

De Wet op de vennootschapsbelasting (Vpb) betekent dat overheden belast kunnen worden voor economische activiteiten die ook door private ondernemingen (kunnen) worden uitgevoerd. Het doel is om een gelijk speelveld te creëren tussen partijen (overheden en private ondernemingen). Hierdoor vallen activiteiten waarvoor gemeenten als ondernemer optreden onder de Vpb.

De belaste activiteiten voor onze gemeente betreffen de bouwgrondexploitaties en gedeeltelijk de verkoopopbrengsten van het afval. Deze belasting wordt na afloop van het kalenderjaar bepaald

aan de hand van de gerealiseerde fiscale winst en dan geheel verantwoord binnen de algemene dienst. Het Besluit begroting en verantwoording geeft hiervoor aanwijzingen.

Onvoorzien

In de begroting is in de exploitatie een jaarlijkse post Onvoorzien opgenomen. Dit betreft een structurele post van € 94.472,-. Dit is een wettelijk verplichte uitgavenpost op basis van artikel 8, lid 6 van het Besluit begroting en verantwoording. De post onvoorzien kan ingezet worden voor alle programma's. Het college kan zonder voorafgaande toestemming van de raad beschikken over de post onvoorzien zoals die is opgenomen in de programmabegroting van het lopende jaar onder de volgende voorwaarden:

1. De beschikking over de post onvoorzien mag uitsluitend betrekking hebben op uitgaven die onvoorzienbaar, onuitstelbaar of onvermijdbaar (de zogenaamde drie O's) zijn.
2. Mutaties van eenmalige of structurele lasten of baten, niet zijnde mutaties voortvloeiende uit investeringskredieten, tot en met € 25.000,-.
3. Mutaties van geautoriseerde investeringskredieten tot 10% van het investeringsbedrag of tot een bedrag van € 100.000,-.
4. Voordelen welke niet zijn geraamd worden toegevoegd aan de post onvoorzien.
5. Het college doet zonder voorafgaande toestemming van de raad ten laste van de post onvoorzien geen uitgaven waarvan bekend is of verondersteld mag worden dat daaromtrent belangrijke politieke gevoeligheid bestaat.
6. Indien aanwending van de post onvoorzien structurele financiële consequenties tot gevolg heeft worden deze consequenties in de eerst volgende kadernota en/of begroting opgenomen als een onomkeerbaar besluit.

Het college informeert achteraf de raad over de beschikking van de post onvoorzien door middel van de tussentijdse rapportages.

Deel 2: Paragrafen

A. Lokale heffingen

Inleiding

In artikel 10 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten is bepaald dat de paragraaf betreffende de lokale heffingen ten minste bevat:

- de geraamde inkomsten;
- het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- een aanduiding van de lokale lastendruk;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid;
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven en heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.

Overzicht en beleidsuitgangspunten ten aanzien van de lokale heffingen

Belastingen en heffingen

Het algemeen te voeren financieel beleid doen wij op basis van evenwichtige keuzes. Wij letten hierbij op de taken en de daarvoor beschikbare middelen. Uiteraard met het doel om het gemeentelijk huishoudboekje kloppend te houden. Ten gevolge hiervan kijken wij bij het belasting- en tarievenbeleid naar de kosten van het in stand houden van de algemene voorzieningen en de OZB-prijs die daar redelijkerwijs voor betaald zou moeten worden.

Voor het uitvoeren van taken op het gebied van afval, riool en diverse andere diensten gaan wij uit van het doorberekenen van de kostprijs. Wij doen dit vanuit de gedachte dat deze voldoen aan het profijtbeginsel.

De gemeente Bernheze kent een aantal belastingen en heffingen die kunnen worden onderscheiden in algemene dekkingsmiddelen (ozb) en heffingen waarvan de besteding is gebonden (afvalstoffenheffing, rioolheffing).

Leges

De huidige verordening is verdeeld in drie titels, namelijk:

1. Titel 1: Algemene dienstverlening;
2. Titel 2: Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning;
3. Titel 3: Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn.

Kruissubsidiëring binnen deze titels is mogelijk, maar niet meer tussen titels.

Op basis van onderzoek hebben wij geconstateerd dat (zie hiervoor ook de raad van 16 december 2010) dat een 100% kostendekkend niveau voor Titel 1 en 3 niet haalbaar is. Voor Titel 1 worden wij geconfronteerd met de door het Rijk gemaximeerde tarieven, terwijl bij Titel 3 het kostendekkend maken zou leiden tot onacceptabele tariefstijgingen. Daar waar mogelijk streven wij om de tarieven naar een kostendekkend niveau te brengen.

Voor Titel 2 geldt 100% kostendekkendheid als uitgangspunt. Dit zal ook gelden voor de nieuwe Omgevingswet. Uitkosten hiervan zijn pas medio oktober 2022 bekend.

Belastingvoorstellen 2023

De gemeenteraad stelt de verordeningen vast, waarin de tarieven voor de gemeentelijke belastingen en heffingen zijn opgenomen. In de raadsvergadering van 15 december 2022 leggen wij uw raad een afzonderlijk raadsvoorstel met belastingvoorstellen ter besluitvorming voor. In dat voorstel wordt uitgebreid ingegaan op de diverse belastingen en heffingen. Hieronder volgt een korte samenvatting van de belangrijkste voorstellen.

Onroerende zaakbelasting

Wij houden rekening met een tariefsaanpassing van 2,80%. Deze stijging van 2,8% betreft uitsluitend de trendmatige prijsontwikkeling. De bijgestelde prijsindex is gelijk aan de recente meicirculaire 2022. In de informatienota 2023-2026 gingen we nog uit van 1,75% ter compensatie van de inflatie en een extra verhoging van 2%. Voor 2023 gelden de WOZ-waarden met waardepeildatum 1 januari 2022. Deze waarden zijn tot stand gekomen op basis van de geactualiseerde taxaties van het geïventariseerde onroerend goed (door de BSOB) inclusief areaaluitbreiding (nieuwbouw, verbouw en sloop).

Wij verwachten op basis van de landelijke marktontwikkeling over de periode van 1 januari 2021 tot 1 januari 2022 een waardeverhoging voor woningen van 13,50% en voor niet-woningen van 1%. Om een gelijkblijvende opbrengst te kunnen blijven genereren worden de tarieven gecorrigeerd met deze waardenaanpassingen. Bij de behandeling van de belastingvoorstellen zullen de dan beschikbare lokale cijfers aan u worden voorgelegd voor de vast te stellen OZB-tarieven 2023.

Afvalstoffenheffing

Het vastgestelde afvalbeleid houdt in dat het restafval zoveel mogelijk wordt gescheiden van andere afvalstromen. Door maatregelen die betrekking hebben op de wijze van inzameling van het GFT, PMD, luiers, textiel en de effecten van tariefprikkels willen we onze doelstellingen halen.

De aanbesteding voor de inzameling betekende dat we alleen nog een tarief naar ledigingsfrequenties kunnen opleggen en niet langer ook voor het gewicht. Deze wijziging is recent ingevoerd. Dit is te kort om hier conclusies te kunnen verbinden aan de doelstellingseffecten.

Het afvaltarief volgt voor een deel de prijsontwikkelingen, maar gelet op een gunstige exploitatie kan de doorberekening in het tarief beperkt blijven. Daarnaast vinden we - gelet op de omvang van de afvalreserve- het reëel om een gedeelte terug te geven aan onze inwoners. We gaan voorstellen via de verordening afvalstoffenheffing 2023 (december 2022) een eenmalig bedrag van circa € 20,- per gezinshuishouden in 2023 terug te geven.

De gemiddelde kosten zullen in 2023 ten opzichte van vorig jaar dalen met ruim 6%. Een gemiddeld gezin betaalt dan € 212,-.

Rioolheffing

Op basis van het Gemeentelijk Rioolplan 2020-2023 passen wij de tarieven aan met de trendmatige prijsindex van 2,8%.

Ontwikkeling woonlasten en lokale lastendruk

Onder woonlasten verstaan wij het totaalbedrag dat onze inwoners moeten betalen voor: OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Bij vergelijking van de woonlasten over 2022 en 2023 moet er rekening mee worden gehouden dat er voorlopige inschattingen voor de nieuwe WOZ-waarden per 1 januari 2022 zijn gebruikt en daarvan afgeleid de OZB-tarieven.

De berekening voor 2023 is gebaseerd op een gemiddelde waarde van een woning van € 417.393,- (2022: € 367.412,-) en een gemiddelde waarde van een niet-woning van € 398.775,- (2022: € 394.155,-).

In onderstaande tabel hebben we rekening gehouden met de voorgestelde restitutie van € 20,- voor afvalstoffenheffing.

Overzicht lastendruk			OZB		Afvalstof- fenheffing	Rioolheffing		Totaal
			Tarief	Bedrag	Bedrag	Tarief	Bedrag	
2022	Woningen	Eigenaar	0,0990%	363,74		0,0471%	173,05	536,79
		Gebruiker			227,00			227,00
		Eigenaar-gebruiker	0,0990%	363,74	227,00	0,0471%	173,05	763,79
	Niet-woningen	Eigenaar	0,2993%	1.179,71		0,0471%	185,65	1.365,35
		Gebruiker	0,2354%	927,84				927,84
		Eigenaar-gebruiker	0,5347%	2.107,55		0,0471%	185,65	2.293,20

Overzicht lastendruk			OZB		Afvalstof- fenheffing	Rioolheffing		Totaal
2023	Woningen	Eigenaar	0,0897%	374,40		0,0432%	180,31	554,71
		Gebruiker			213,36			213,36
		Eigenaar-gebruiker	0,0897%	374,40	213,36	0,0432%	180,31	768,07
	Niet-woningen	Eigenaar	0,3045%	1.214,27		0,0432%	172,27	1.386,54
		Gebruiker	0,2394%	954,67				954,67
		Eigenaar-gebruiker	0,5439%	2.168,94		0,0432%	172,27	2.341,21

Overzicht ontwikkeling gemiddelde lokale lastendruk		2022 bedrag	2023 bedrag excl. teruggave € 20,-	2023 bedrag incl. teruggave € 20,-	Wijziging ten opzichte van 2022 (%) excl. teruggave € 20,-	Wijziging ten opzichte van 2022 (%) incl. teruggave € 20,-
Woningen	Eigenaar	536,79	554,71	554,71	3,34%	3,34%
	Gebruiker	227,00	233,36	213,36	2,80%	-6,01%
	Eigenaar en gebruiker	763,79	788,07	768,71	3,18%	0,56%
Niet-woningen	Eigenaar	1.365,35	1.386,54	1.386,54	1,55%	1,55%
	Gebruiker	927,84	954,67	954,67	2,89%	2,89%
	Eigenaar en gebruiker	2.293,20	2.341,21	2.341,21	2,09%	2,09%

Onderstaande redenen leiden tot afwijking van de trendmatige aanpassing van 2,8% voor de gemiddelde lastendruk:

- een gunstige exploitatie voor afvalstoffenheffing wat leidt tot een teruggave van € 20,-;
- een wijziging van de verhouding van de woz-waarden tussen woningen en niet-woningen. De woz-waarden woningen stijgen namelijk naar verhouding meer (13%) dan de woz-waarden van de niet-woningen (1%). Op basis van bestaand beleid worden de totale rioolkosten omgeslagen naar de totale woz-waarden. Dit betekent dat woningen meer betalen voor rioolheffing en niet-woningen minder.

De geraamde inkomsten

De opbrengsten van de (belangrijkste) belastingen en heffingen worden in onderstaande tabel weergegeven:

Belastingen en heffingen	Geraamde inkomsten 2023
Onroerende zaakbelasting (OZB)	7.858.224
Afvalstoffenheffing (restfractie, GFT en milieustraat)	3.195.037
Rioolheffing	2.568.055
Toeristenbelasting	139.384

Belastingen en heffingen	Geraamde inkomsten 2023
Reclamebelasting	29.200

Kwijtscheldingsbeleid

Op basis van artikel 26 van de invorderingswet geven wij uitvoering aan de kwijtschelding van belastingen. Op 27 juni 2019 besloot uw raad in het kader van de harmonisatie van het kwijtscheldingsbeleid BSOB, dat:

- voor de kosten van bestaan een percentage van 100% van de bijstandsnorm te hanteren voor personen jonger dan de AOW-gerechtigde leeftijd;
- de norm voor de kosten van bestaan voor AOW-gerechtigden te baseren op de toepasselijke netto AOW-bedragen in de plaats van op de toepasselijke bijstandsnorm;
- bij het bepalen van het netto-bestedbare inkomen voor kwijtschelding rekening wordt gehouden met de kosten van kinderopvang;
- de kwijtschelding voor natuurlijke personen die een bedrijf of een zelfstandig beroep uitoefenen (kleine ondernemers) in stand wordt gehouden.

Voor kwijtschelding komen de volgende heffingen in aanmerking:

- Onroerende zaakbelasting eigenaar woning en niet-woning en gebruik niet-woning.
- Afvalstoffenheffing tot het vastgesteld maximum van € 152,- o.b.v. Verordening op de heffing en invordering van afvalstoffenheffing Bernheze 2022.
- Rioolheffing.

Kostendekkendheid tarieven

In het Besluit begroting en verantwoording is bepaald dat alleen kosten worden opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Dit betekent dat het niet zondermeer mogelijk om vanuit de taakvelden volledig inzicht te krijgen in alle kosten die maximaal kostendekkend mogen zijn. Kosten van overhead worden centraal geraamd, maar dienen wel in verband gebracht te worden met de integrale kostprijs. Om deze reden is het van belang dat op een andere wijze uit de begroting blijkt hoe de tarieven worden berekend en welke (beleids)keuzes bij die berekening zijn gemaakt. Deze paragraaf verschaft deze informatie.

In verband met de invoering van de omgevingswet per 1 januari 2023 (oktober 2022 definitief besluit door Eerste Kamer) zal met ingang van deze datum voor de kostendekkendheid van ruimtelijke plannen opnieuw een berekening gemaakt worden.

Rioolheffing

Goede riolering is nodig voor de bescherming van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast. Als gemeente hebben we de taak om voor die riolering te zorgen:

we hebben de zorgplicht voor stedelijk afvalwater, voor afvloeiend hemelwater en voor grondwatermaatregelen.

Met het nieuwe, meer adaptieve, GRP willen wij verder gaan door:

- nog nadrukkelijker te kijken naar ontwikkelingen die in de stedelijke omgeving plaatsvinden rond water, grondstoffen, energie en ruimtelijke ontwikkelingen;
- de zorgplicht nog breder in te bedden in de interne en externe processen, waardoor betere afstemming plaatsvindt op andere processen in de (openbare) ruimte.
- Het projectmatig klimaatadaptief inrichten van de openbare ruimte.

De beleidsambities die hierbij horen zijn:

- adaptief en risicogestuurd beheer;
- klimaatadaptatie;
- samenwerking in As50+-verband;
- inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen.

Om alle kosten te kunnen dekken, heffen we rioolheffing. We heffen van eigenaren op basis van de WOZ-waarde. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in:

- onroerende zaken die in hoofdzaak tot woning dienen, en
- onroerende zaken die niet in hoofdzaak tot woning dienen.

Het grootste deel van de lasten is bedoeld voor het opvangen van de vervanging en relining van de riolering. Gezien het feit dat er nogal wat onzekerheden zijn over het exacte tijdstip van de vervangingspiek (na 2040) en de ontwikkeling van nieuwe (goedkopere) renovatietechnieken is het niet verstandig om per direct een theoretisch op lange termijn kostendekkend tarief te hanteren.

De huidige heffing ligt onder het op lange termijn kostendekkende tarief. Er zijn vele scenario's mogelijk om naar een kostendekkend niveau te groeien. In wezen is het een vraagstuk van verdeling in de tijd: hoe langzamer we naar een kostendekkend niveau groeien, hoe hoger we uiteindelijk uitkomen.

Het zwaartepunt van de uitgaven komt na 2040. Daarom passen wij het tarief de komende jaren niet aan (behoudens inflatiecorrectie). Vanaf 2030, rekening houdend met de verwachte vervangingspiek, gaan we de tarieven verhogen. De reden hiervoor is gelegen in het feit dat de noodzaak tot stijging ontbreekt. Een tariefstijging hoeft namelijk pas na drie planperiodes (2030) te worden doorgevoerd om vanaf die periode te gaan sparen voor de (theoretische) vervangingspiek die na 2040 zal gaan optreden. De komende jaren zal duidelijk worden of die piek ook daadwerkelijk gaat optreden. In de tussenliggende periode zal de strategie vervangen versus relinen verder worden geoptimaliseerd.

Deze benadering is tevens in overeenstemming met de aanbeveling van de Commissie BBV om ten behoeve van het tarief een horizon van 10 jaar te hanteren.

Kosten taakveld Riolering, excl. onderhoud incl. (omslag)rente ¹	2.118.215
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-/- 46.561
Netto kosten taakveld Riolering	2.071.654
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	269.427
BTW ²	228.266
Totale kosten	2.569.347
Overige opbrengsten beschikking reserves	
Opbrengst heffingen	2.568.055
Totaal opbrengsten	2.568.055
Dekkingspercentage	99,95%

1) Geen omslagrente a.g.v. ontbreken van boekwaarde activa.

2) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft de kostprijsverhogende compensabele BTW over de gemaakte kosten. Voor deze compensabele btw is een korting toegepast op de algemene uitkering.

Afvalstoffenheffing

De focus ten aanzien van afval ligt tegenwoordig op het maximaal hergebruiken van producten en grondstoffen: de circulaire economie. Afval zien als grondstof is goedkoper, duurzamer en milieuvriendelijker. De richting die we op moeten is het denken en handelen van inwoners (nog) verder om te schakelen van afval naar grondstof, zodat het hergebruik stijgt en de hoeveelheid restafval daalt.

De volgende ambities zijn in het beleidsplan opgenomen:

- De milieuambitie: Bernheze moet er naar streven om in 2030 afvalloos te zijn (dat wil zeggen dat er geen huishoudelijk afval meer vrijkomt dat als restafval verwerkt moet worden).
- De kostenambitie kan omschreven worden als “een goede kwaliteit tegen een redelijke prijs”. Bij voorkeur gaan de kosten voor afvalbeheer niet omhoog, maar een stijging is bespreekbaar als daar wat tegenover staat.
- De serviceambitie: gemak voor de burger. Inwoners moeten hun afval zo veel mogelijk kwijt kunnen op het moment dat zij dat willen en zij zich dus ook weinig zorgen hoeven te maken over opslagruimte in huis (niet méér opslagmiddelen dan noodzakelijk).
- Aandacht voor werkgelegenheid (als vierde element aan de afvaldriehoek): preventie, hergebruik en recycling van afval kan lokale (sociale) werkgelegenheid opleveren. Denk hierbij aan nieuwe werkgelegenheid door sortering en vermarkting van afvalstromen, kringloopwinkels en repair-café's. Dit aandachtspunt hanteren we als secundaire ambitie.

De fysieke inzamelstructuur is opgebouwd uit een haalsysteem (huis-aan-huis), een decentraal brengsysteem en een centraal brengsysteem (milieustraat en twee groendepots).

De financiële inzamelstructuur is opgebouwd uit:

- een belasting per perceel (vastrecht),
- een belasting voor het ledigen van een klikeo fijn huishoudelijk restafval (fHRA),
- een belasting voor het aanleveren van bepaalde afvalstromen op de milieustraat (poorttarief).

Daarnaast zijn kosten verbonden aan het gebruik maken van de haalservice voor grof tuinafval binnen de bebouwde kom. Dit geheel van de afvalstoffenheffing is maximaal 100% kostendekkend.

Kosten taakveld Afval, excl. onderhoud incl.(omslag)rente	2.951.595
Inkomsten taakveld (afval), excl. heffingen	-/- 317.303
Netto kosten taakveld afval	2.634.292
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	75.226
BTW ¹	484.910
Totale kosten	3.194.428
Overige opbrengsten beschikking reserves:	
Opbrengst heffingen	3.195.037
Totaal opbrengsten	3.189.196
Dekkingspercentage	99,84%

1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft de kostprijsverhogende compensabele BTW over de gemaakte kosten. Voor deze compensabele is een korting toegepast op de algemene uitkering.

Grafrechten

Grafrechten zijn retributies die de gemeente kan heffen op grond van artikel 229, eerste lid, onder a en b, van de Gemeentewet. Zij worden geheven voor het gebruik van de gemeentelijke begraafplaats of het gemeentelijke crematorium en voor het genot van in verband daarmee door de gemeente verleende diensten.

De activiteiten binnen het taakveld Begraafplaatsen en crematoria gebaseerd op de Wet op de lijkbezorging hebben vooral een administratief karakter en zijn de volgende:

- toewijzen van nieuwe graven/urnen;
- begraven en cremieren;
- reserveren van een bestaand of nieuw graf;
- verlengen en beëindigen van grafrechten;
- opgraven en/of herbegraven of cremieren;
- contacten met rechthebbenden, grafdelvers en uitvaartdiensten.

Daarnaast worden kosten gemaakt voor de instandhouding van onze gemeentelijke begraafplaats. Kosten die wij maken voor de instandhouding particuliere begraafplaats en oorlogsgraven laten wij buiten beschouwing.

Bovenstaande activiteiten zijn volledig toe te rekenen aan de kostendekkendheid grafrechten, met als uitgangspunt maximaal 100% kostendekkende tarieven.

Op dit moment zien we echter een extreme daling in het aantal begravingen (2020: 16; 2021: 6; t/m augustus 2022: 4). Dit heeft consequenties voor of de tarieven of de uitgangspunten kostendekkendheid tarieven. Deze ontwikkelingen zijn nog niet verwerkt in deze begroting, maar worden meegenomen in het voorstel voor de leges- en belastingverordeningen 2023 (december 2022)

Kosten taakveld Begraafplaatsen en crematoria, incl. (omslag)rente ¹	77.655
Kosten taakveld Begraafplaatsen en crematoria dotatie voorziening	14.586
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	
Netto kosten taakveld Begraafplaatsen en crematoria	92.241
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	16.509
Totale kosten	108.750
Overige opbrengsten	
Opbrengst heffingen	108.750
Totaal opbrengsten	108.750
Dekkingspercentage	100,0%

1) Betreffen kosten taakveld Begraafplaatsen en crematoria exclusief de kosten begraafplaats Parkstraat (geen gemeentelijke begraafplaats) en overige lasten lijkbezorging (geen betrekking op gemeentelijke begraafplaats).

Leges

De huidige legesverordening is verdeeld in drie titels, namelijk:

- Titel 1: Algemene dienstverlening;
- Titel 2: Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning;
- Titel 3: Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn.
- Kruissubsidiëring binnen een titel is mogelijk, maar niet meer tussen titels.

Titel 1: Leges Algemene dienstverlening

Titel 1 bevat leges die voornamelijk betrekking hebben op de producten burgerzaken en producten bestuursstukken.

Een aantal van deze leges zijn door het Rijk gemaximeerd met als gevolg dat het kostendekkend maken van deze leges Titel 1 forse effecten heeft op de andere producten. Vooralsnog maken we

niet de keuze om binnen Titel 1 (algemene dienstverlening) kruissubsidiëring toe te passen. Daarmee accepteren wij een niet 100% dekking.

Kosten taakveld (Burgerzaken) ¹	722.390
Netto kosten taakveld Burgerzaken	722.390
Toe te rekenen kosten:	
Overhead (taakveld BZ)	447.119
Kosten taakveld (Ruimtelijke Ordening)	2.385
Totale kosten	1.171.894
Overige opbrengsten:	
Inkomsten taakveld excl. Heffingen	26.007
Opbrengst heffingen	452.648
Totaal opbrengsten	478.655
Dekkingspercentage	40,8%

1) Omslagrente niet van toepassing; geen boekwaarde aanwezig.

Titel 2: Leges Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning

Legeskosten worden in rekening gebracht voor een omgevingsvergunning met de werkzaamheden:

- bouwen en slopen;
- afwijken van het bestemmingsplan zonder de activiteit bouwen;
- inrit/uitrit maken, veranderen of gebruik ervan veranderen;
- aanleggen van een weg;
- kappen door niet particuliere eigenaren;
- brandveilig gebruik.

Voor Titel 2 geldt maximaal 100% kostendekkende tarieven. Hierbij hebben wij nog geen rekening kunnen houden met de nieuwe omgevingswet (ingangsdatum 1 januari 2023, definitief besluit Eerste kamer medio oktober 2022). De definitieve opbrengsten (via leges) worden meegenomen in het voorstel voor de leges en belastingverordening 2023 (december 2022).

Kosten taakveld Wonen en bouwen ¹	907.430
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	
Netto kosten taakveld Wonen en bouwen	907.430
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	600.304
Kosten taakveld Burgerzaken	19.089

Kosten taakveld Overhead	1.814
Kosten taakveld Crisisbeheersing en brandweer	59.267
Kosten taakveld Cultureel erfgoed	7.049
Kosten taakveld Ruimtelijke ordening	8.519
Totale kosten	1.603.472
Overige opbrengsten	42
Opbrengst leges	1.562.039
Totaal opbrengsten	1.562.081
Dekkingspercentage	97,4%

1) Omslagrente niet van toepassing; geen boekwaarde aanwezig.

Titel 3: Leges Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn

Bevat alle leges die betrekking hebben op producten horeca, evenementen, brandbeveiligingsverordening en overige vergunningen in het kader van de APV (veelal producten met een maatschappelijk karakter).

Uw raad heeft zich uitgesproken (onderzoek kostendekkendheid 2006 en 2011) om diensten in het maatschappelijk belang laag te houden waardoor de bereikbaarheid van burgers in de samenleving gegarandeerd blijft.

Wij willen bij de leges en belastingverordening 2023 bekijken of wij op onderdelen niet wat meer in de richting van kostendekkendheid kunnen overgaan.

Kosten taakveld Economische promotie ¹	59.718
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	
Netto kosten taakveld Economische promotie	59.718
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	82.545
Kosten taakveld Crisisbeheersing en brandweer	29.633
Kosten taakveld openbare orde en veiligheid	54.540
Kosten taakveld ruimtelijke ordening	341
Totale kosten	226.777
Overige opbrengsten	2
Opbrengst leges	14.484
Totaal opbrengsten	14.486
Dekkingspercentage	6,4%

1) Omslagrente niet van toepassing; geen boekwaarde aanwezig.

Leges marktgelden

Marktgelden worden geheven voor innemen van een marktplaats op één van de wekelijkse warenmarkten, of zijnde een standwerkersplaats. Losse standplaatsen en ventvergunningen vallen hier niet onder. Voor marktgelden geldt als uitgangspunt maximaal 100% kostendeekkende tarieven.

Kosten taakveld Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen ¹	24.035
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-/- 3.430
Netto kosten taakveld Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	20.605
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	16.509
kosten taakveld Economische promotie	6.545
Totale kosten	43.659
Opbrengst leges	21.454
Totaal opbrengsten	21.454
Dekkingspercentage	49,14%

1) Omslagrente niet van toepassing; geen boekwaarde aanwezig.

B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om haar taken voort te zetten ondanks financiële tegenvallers. Dit betekent dat de gemeente middelen beschikbaar moet hebben of in de loop der tijd beschikbaar kan maken om eventuele risico's als die zich voordoen op te vangen. Voordat dit weerstandsvermogen bepaald kan worden zal zij eerst de weerstandscapaciteit en de risico's moeten inventariseren. Het weerstandsvermogen wordt weergegeven in een ratio dat weergeeft in hoeverre de gemeente in staat is de risico's op te vangen.

Weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit wordt bepaald door de vrij beschikbare middelen die we in kunnen zetten voor eventuele dekking bij het voordoen van risico's. Wij maken daarbij onderscheid tussen een incidentele en een structurele component. Bij het beoordelen van de begroting hanteert de toezichthouder (provincie) voor de algemene reserves het bedrag zoals geraamd per 1 januari van het begrotingsjaar.

Incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit:

- Algemene reserves
Naast de reserve nog nader te bestemmen hebben wij ook een algemene weerstandsreserve. Het is de algemene weerstandsreserve die wij volledig inzetten ten behoeve van de weerstandscapaciteit. De reserve nog nader te bestemmen zien wij als volledig vrij beschikbaar om in te zetten voor andere doeleinden waar de raad over wil beslissen.
- Post onvoorzien (incidenteel)
De post onvoorzien kan incidenteel worden ingezet als weerstandscapaciteit. Gedurende het uitvoeringsjaar kan dit budget worden ingezet voor concrete bestedingsvoorstellen.
- Stille reserves
Niet aanwezig.
- Incidentele begrotingsruimte
De incidentele begrotingsruimte is € 0,-.

Overzicht per balansdatum:

	Omvang	
	Stand per 1-1	Incidentele weerstandscapaciteit
Algemene reserve (reserve nog nader te bestemmen)	20.151.013	0
Algemene weerstandsreserve	7.385.866	7.385.866
Post onvoorzien (incidenteel)	94.472	94.472
Stille reserves	0	0
Incidentele begrotingsruimte	0	0
Totaal		7.480.338

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit:

Onbenutte belastingcapaciteit

- Het Rijk heeft met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) afgesproken dat vanaf 2020 een benchmark woonlasten wordt ingevoerd om jaarlijks de ontwikkeling van de lokale lasten inzichtelijker te maken.
- De provincie geeft daarnaast aan dat de onbenutte belastingcapaciteit als volgt bepaald moet worden: "De nog onbenutte OZB gelijk aan de belastingheffing die nog kan plaatsvinden tot het niveau dat een gemeente moet heffen om voor toelating artikel 12 aanvraag in aanmerking te komen (onder curatelestelling rijk)". Deze richtlijn volgen we.

	Artikel 12 norm	Gewogen gemiddelde OZB tarief Bernheze	Ruimte t.o.v. artikel 12
2023	0,1729%	0,1199%	3.469.809

Post onvoorzien structureel

Niet aanwezig.

Structurele begrotingsruimte

De structurele begrotingsruimte 2023 is € 85.151,-.

	Stand per 1-1 (o.b.v. begroting)	Structurele weerstandscapaciteit
Onbenutte belastingcapaciteit	3.469.809	3.469.809
Post onvoorzien (structureel)	0	0
Structurele begrotingsruimte	85.151	85.151
Totaal	3.554.960	3.554.960

Risico's

Kwantificering risico's

Voor de kwantificering van de afzonderlijke risico's maken wij gebruik van:

- de maximale omvang van het risico;
- de kans dat een risico zich voordoet (risicofactor);
- de termijn waarbinnen dit risico verwacht kan worden (tijdsfactor).

In samenspraak met de verantwoordelijke medewerkers bekijken wij wat de risico's zijn en maken wij een inschatting op basis van tijd en geld. Ieder op basis van zijn/haar expertise.

Berekeningswijze

Omvang risico (gewogen) = maximale omvang (ongewogen) x risicofactor x tijdsfactor

Soort	Toelichting	Percentage
Risicofactor 1	Hoog	80%
Risicofactor 2	Gemiddeld	50%
Risicofactor 3	Laag	20%
Tijdfactor 1	binnen 1 jaar	100%
Tijdfactor 2	binnen 2 jaar	50%
Tijdfactor 3	binnen 5 jaar	20%
Tijdfactor 4	langer dan 5 jaar	10%

Op basis van deze berekeningswijze zijn de risico's doorgerekend. In de volgende tabellen zijn de risico's weergegeven, gesplitst in incidentele en structurele risico's.

Overzicht incidentele risico's

Risicobeschrijving	Risicovolume	Gewogen risico
Nieuwe omgevingswet	500.000	200.000
Renovatie Bruijstenhof	500.000	50.000
Startersleningen	58.100	1.162
Bouwgrondexploitatie	4.073.094	4.073.094
Vlagheide	500.000	400.000
Heesch West	981.000	245.250
Wachtgelden wethouders	500.000	400.000
Totaal incidentele risico's	7.112.194	5.369.506

Overzicht structurele risico's

Risicobeschrijving	Risicovolume	Gewogen risico
Nieuwe omgevingswet	200.000	80.000
Kostendekkendheid tarieven begraafplaats	p.m.	p.m.
Leerlingenvervoer	57.000	28.500
Bijstandsuitkeringen	215.000	172.000
Minimabeleid	102.000	81.600
Participatiewet	308.000	30.800
WMO (HH / hulpmiddelen / Wmo 2015)	460.000	368.000

Risicobeschrijving	Risicovolume	Gewogen risico
Jeugdzorg	459.000	367.200
Regionale ambulancevoorziening (RAV)	15.000	600
Begeleid werken	96.600	9.660
Algemene uitkering	5.000.000	800.000
ICT in eigen beheer	0	0
Covid-19	0	0
Inflatie en schaarste	1.000.000	800.000
Totaal structurele risico's	7.912.600	2.738.360

Onder het kopje "Geïntariseerde risico's" ziet u de verdere onderbouwing van de benoemde risico's.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de mogelijkheden weer van de gemeente om risico's op te kunnen vangen. Dit vermogen om risico's op te vangen wordt weergegeven door een ratio. Deze ratio is een verhoudingsgetal tussen de weerstandscapaciteit en de geïntariseerde risico's.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit (berekende risico-omvang) en wordt uitgedrukt in een verhoudingsgetal/ratio.

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen wordt gebruik gemaakt van de onderstaande waarderingstabel, gebaseerd op de uitgangspunten van het Nederlands Adviesbureau Risicomanagement (NAR):

Ratio	Betekenis
> 2	Uitstekend
1,4 tot 2,0	Ruim voldoende
1,0 tot 1,4	Voldoende
0,8 tot 1,0	Matig
0,6 tot 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Wij streven naar een Voldoende (ratio minimaal 1,0 (100%); maximaal 1,4 (140%)).

	Risico	Weerstandscapaciteit	Ratio	Aanpassing capaciteit	Aanpassing ratio
Incidenteel	5.369.506	7.480.338	139%	nvt	
Structureel	2.738.360	3.554.960	130%	nvt	
Totaal	8.194.866	11.035.298	136%		

De bandbreedte van het weerstandsvermogen is op basis van deze risico-omvang tussen de € 8.107.866,- (1,0 x risico-omvang) en € 11.351.012,- (1,4 x risico-omvang).

Wij constateren dat op basis van de inventarisatie risico's en de weerstandscapaciteit, het weerstandsvermogen 'voldoende' is (met 136%). Bijstelling van het weerstandsvermogen is dus niet nodig. Mocht bij het opmaken van de jaarrekening per 31 december 2023 wel een verschil bestaan dan zullen we de weerstandsreserve aanvullen of afstorten.

Geïventariseerde risico's

Programma 1: Leefbare Kernen

Nieuwe omgevingswet (incidenteel € 500.000,- / structureel € 200.000,-) (risico 1 en tijd 2)

De huidige wet- en regelgeving wordt vervangen door de Omgevingswet. De invoering is vooralsnog uitgesteld tot 1 januari 2023. Behalve een benadering van deze wet vanuit instrumentele en ruimtelijke-juridische focus is het ook belangrijk om inzicht te krijgen in de gevolgen van de implementatie en organisatorische capaciteit. Het zal gevolgen hebben voor de personele bezetting, ICT-voorzieningen en legesopbrengsten. De omvang hiervan is niet volledig in beeld.

Renovatie woonwagencentrum Bruijstenhof (incidenteel € 500.000,-) (risico 2 en tijd 3)

De renovatie van woonwagencentrum Bruijstenhof heeft een risico in zich van vervuilde grond.

Startersleningen (incidenteel € 58.100,- = 10% van boekwaarde) (risico 3 en tijd 4)

Vanaf 1 januari 2014 geldt voor geldgevers van startersleningen een eigen risico van 10%. Dit betekent dat als er een verliesdeclaratie van een starter bij NHG wordt ingediend, de gemeente 10% hiervan voor eigen rekening moet nemen. Onze gemeente stopte met ingang van 1 mei 2015 met de startersleningen, maar startte in 2020 hier weer mee.

Bouwgrondexploitatie (incidenteel € 4.073.094,- (reeds gewogen), zie paragraaf G)

De hoogte van de risico's van de bouwgrondexploitaties bepalen wij aan de hand van een risicoscan. Aan de hand van een risicoscenario gaan wij er van uit dat de toekomstige opbrengsten met 25% zullen dalen, de uitgaven met 25% zullen stijgen en de verkopen daarnaast met twee jaar vertragen. Op basis hiervan vindt een weging plaats naar kans en tijdsfactor.

Kostendekkendheid tarieven begraafplaats 't Loo (vooralsnog p.m. afhankelijk van keuzes bij legesverordening 2023)

Vanaf 2021 zien wij een enorme daling in het aantal begravingen op de begraafplaats 't Loo. Deze daling is zo extreem dat valt te betwijfelen of kostendekkende tarieven in de nabije toekomst nog

wel een optie is. We zullen dit nauwgezet volgen en bij een blijvend niveau de effecten in beeld brengen en op basis daarvan conclusies trekken.

Programma 2: Gezonde zorgzame gemeente

Leerlingenvervoer (structureel € 57.000,-, = 10% v.d. raming) (risico 2 en tijd 1)

Het leerlingenvervoer betreft een open-einde-regeling. Dit houdt in dat leerlingen die voldoen aan de verordening leerlingenvervoer gemeente Bernheze in aanmerking komen voor een vergoeding van de kosten voor vervoer naar en van school. Vooraf is niet te overzien wie in welke mate hiervan gebruik gaat maken. Zodoende is het niet mogelijk om vooraf te bepalen hoe hoog de kosten voor leerlingenvervoer over een bepaalde periode zullen zijn. Als gevolg van de oorlog in Oekraïne stijgen de brandstofprijzen die effect kunnen hebben op de vervoerskosten.

Participatiewet - inkomensdeel (structureel € 215.000,-; = 5% van het BUIG-budget) (risico 1 en tijd 1)

Bij de uitvoering van de Participatiewet doen zich twee risico's voor. Het betreft de ontwikkeling van de cliëntenaantallen en de hoogte van de rijksbijdrage. Allereerst de aantallen cliënten met een bijstandsuitkering: afwijkingen werken direct door in de uitgaven. Het aantal cliënten laat zich niet eenvoudig bepalen. Daarmee zijn de bijstandsuitkeringen een open-einde-regeling.

Ten tweede is de specifieke uitkering ter (gedeeltelijke) dekking van de bijstandskosten een onzekere factor.

Indien gemeenten een tekort hebben op het rijksbudget kan, onder voorwaarden, een beroep gedaan worden op de vangnetregeling. Gemeenten kunnen op dit vangnet een beroep doen als het tekort op de gebundelde uitkering oploopt tot boven de 7,5%, waarbij tekorten tot 12,5% voor de helft worden vergoed en daarboven volledig.

Minimabeleid (structureel € 102.000,-; = 10% van kosten minimabeleid) (risico 1 en tijd 1)

Zowel de omvang van de doelgroepen van het minimabeleid als het gebruik van de regeling is geschat op basis van het gebruik en ontwikkeling van de kosten van de afgelopen jaren. Deze prognose is moeilijk op realiteitswaarde in te schatten. Minimaregelingen zijn open einde-regelingen. Dit betekent dat wanneer iemand recht heeft op een regeling, er een uitkering uit hoofde van die regeling moet plaatsvinden. Door verkeerde inschattingen van de omvang van de doelgroep en het gebruik van die regeling door de doelgroep, kan er sprake zijn van over- of onderuitputting van de budgetten.

Participatiewet – onderdeel klassieke Wsw (structureel € 308.000,-; = 7,5% van rijksbudget) (risico 3 en tijd 2)

De Wet op de Sociale Werkvoorziening is in 2015 opgegaan in de Participatiewet. Hierdoor komen er geen nieuwe instroom WSW-ers meer en daalt het aantal WSW-ers als gevolg van overlijden,

pensionering en overige uitstroom geleidelijk. Hiermee samenhangend daalt ook de rijksbijdrage. Het risico bestaat dat deze daling van de rijksbijdrage sneller verloopt dan de afname van het aantal WSW-ers.

Huishoudelijke hulp, begeleiding, dagbesteding, woon- en vervoersvoorzieningen en rolstoelen (structureel € 460.000,-; = 7,5% van begrote uitgaven) (risico 1 en tijd 1)

De risico's worden veroorzaakt doordat de huishoudelijke hulp, woon- en vervoersvoorzieningen en rolstoelen te kenmerken zijn als open-eind-regelingen. De laatste jaren zien we een toenemende vraag op de Wmo, onder andere als gevolg van de invoering van het abonnementstarief eigen bijdrage die een aanzuigende werking heeft waardoor de vraag naar huishoudelijke hulp en hulpmiddelen toeneemt, de vergrijzing en de intensivering van de ondersteuningsvragen. Tevens zijn bij het samenstellen van de begroting de tarieven 2023 nog niet bekend.

Jeugdzorg (structureel € 459.000,-; = 7,5% van de begrote uitgaven) (risico 1 en tijd 1)

Per 1 januari 2022 vond een wijziging in de financiering plaats van de lichte zorg (lumpsumfinanciering wordt vervangen door p x q-financiering en hanteren van reële kostprijzen), wat lokaal tot over- of onderuitputting van de budgetten kan leiden. Daarnaast wordt de verdeelsleutel voor de regionale kosten herzien a.g.v. de evaluatie van de centrumregeling. Ook de jeugdzorg kunnen we kenmerken als een open-eind-regeling.

De continuering en inzet van specialistische jeugdhulp voor onze jeugdigen blijft uiteraard gegarandeerd.

Met de inzet van een praktijkondersteuner huisartsen willen we doorstroming naar de specialistische jeugdzorg verminderen. Verder heeft de toegang sinds 1 januari 2022 een grotere rol in de toewijzing van het volume van de zorg.

Regionale Ambulancevoorziening (RAV) (structureel € 15.000,-) (risico 3 en tijd 3)

In de begroting is de structurele bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling RAV op nul gesteld. De kans dat er weer sprake wordt van een gemeentelijke bijdrage lijkt klein. Van de kosten van het Functioneel Leeftijdsontslag (FLO) zou feitelijk 5% voor rekening van de deelnemende gemeenten komen. Aangezien door de RAV is voorgesteld de bijdrage op nul te stellen lijkt de RAV van mening dat zij deze lasten zelf kan dragen. Echter, externe ontwikkelingen als bezuinigingen door het Rijk maar bijvoorbeeld ook kostensaneringen bij de zorgverzekeraars kunnen leiden tot een (hogere) gemeentelijke bijdrage.

Programma 3: Klimaatbestendig, biodivers en circulair

Vlagheide (incidenteel € 500.000,-) (risico 1 en tijd 1)

Het stadsgewest bouwt de voormalige vuilstort Vlagheide af en draagt deze over aan de provincie. Deze overdracht is uitgesteld met een beoogde overdracht voor 1 januari 2025. Tot die tijd brengt het stadsgewest bij de deelnemers jaarlijks vanaf 2021 een bijdrage in rekening voor exploitatiekosten om het tekort niet verder op te laten lopen. De extreem lage rente is aanleiding om een ander moment van overdracht te kiezen. Het eerdere verwachte tekort is in 2020 door de deelnemers aan het stadsgewest afgedragen. Dit neemt het uiteindelijke risico bij de daadwerkelijk overdracht niet weg.

Onze gemeente kan als contractgemeente worden aangesproken voor haar aandeel van 2,56% voor aanvullende middelen.

Programma 4: Duurzame landbouw en economie

Exploitatie bedrijventerrein Heesch West (incidenteel € 981.000,-) (risico 2 en tijd 2)

De overdracht van de gronden en verliesvoorziening heeft in het voorjaar van 2022 plaatsgevonden. Hiermee beschikt de gemeenschappelijke Regeling over een buffer om de geprognoseerde verliezen op te kunnen vangen. Voor de overige ondernemersrisico's noemt de gemeenschappelijke regeling een aantal gevoelheden zoals verlaging van prijs, vertraging uitgifte en kostenstijging. Het risicoaandeel hiervan afgeleid voor onze gemeente kan worden gesteld op € 0,981 miljoen.

Programma 6: Dienstverlening en sterke organisatie

Wachtgeld wethouders (incidenteel € 500.000,-) (risico 3 en tijd 3)

Na beëindiging van het wethouderschap ontvangt een wethouder een ontslaguitkering, tenzij de pensioengerechtigde leeftijd is bereikt. Dat is geregeld in de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (Appa). De maximale wachtgeldverplichting van de huidige wethouders bedraagt € 500.000,-.

Begeleid werken (structureel € 96.600,- betreft begrote structurele subsidie) (risico 2 en tijd 3)

In Bernheze hebben we 11 fte in dienst op basis van Begeleid Werken vanuit de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). De medewerkers hebben hierdoor het voordeel dat zij een salaris ontvangen conform de van toepassing zijnde arbeidsvoorwaarden. Als financiële tegemoetkoming ontvangt de gemeente een loonkostensubsidie (€ 96.600,-) ter gedeeltelijke vergoeding. Vanwege de afbouw van de rijkssubsidie klassieke Wsw staan deze inkomsten onder druk.

ICT in eigen beheer (vooralsnog geen risico)

Na het besluit om te stoppen met de ICT samenwerking BLOU zijn we, onder de noemer Bernheze van A naar I, gestart met een alternatief traject. Dit traject bestaat uit een drietal sporen in de vorm van het extern onderbrengen van de techniek, het versterken van de informatie organisatie en het projectmatig acteren op nieuwe ontwikkelingen.

Met betrekking tot het eerste spoor, het extern onderbrengen van de techniek verwachten we, op basis van de ervaringen van de afgelopen periode, dat de toekende financiële middelen afdoende zijn. Voor het tweede spoor, kwalitatieve en kwantitatieve invulling van de informatieorganisatie is het formatief budget gefaseerd over de periode 2018-2023 beschikbaar gesteld. Bij de invulling is in eerste instantie gekeken naar de beheersorganisatie en zou de veranderorganisatie in het tweede tranche mee genomen worden. Mogelijk dat, vanuit het traject terug naar de kern, de behoefte ontstaat om deze gefaseerde invulling versneld te realiseren. Hierbij denken we met name aan invulling van de aandachtsgebieden data en proces gestuurd werken. Voor het derde spoor, projectmatig acteren op nieuwe ontwikkelingen volgen we de landelijke trends. Vooralsnog voorzien wij hier geen directe risico's.

Programma 7: Financiën

Algemene uitkering (structureel € 5.000.000,-) (risico 1 en tijd 3)

Het algemeen principe van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is dat de gemeente gelijk "de trap op en af gaat" met het rijk. Kenmerkend voor de "trap op, trap af"-systematiek is de voortdurende bijstelling van het accres door de koppeling aan de – veranderende - stand van het Totale netto uitgavenkader. Extra uitgaven, bezuinigingen, mee- en tegenvallers op de rijksbegroting hebben in deze systematiek directe invloed op de omvang van het gemeentefonds. De gemeente heeft daarmee geen invloed op de hoogte van de algemene uitkering en daarmee blijven de inkomsten uit het gemeentefonds voortduren een risico.

Per 1-1-2023 heeft er een herverdeling van het gemeentefonds plaatsgevonden. Gemeente Bernheze behoorde tot de voordeelgemeenten (€ 19,50 per inwoner of terwijl een positieve bijstelling van de inkomsten van € 604.000,-. Of het totaal van het herverdeeleeffect overeind blijft is onzeker. Er vindt namelijk nog een evaluatie plaats voor het traject 2026 en verder.

Het kabinet stelt voor 2023, wederom incidenteel, extra middelen beschikbaar voor de jeugdzorg. Voor Bernheze € 1,9 miljoen. Hierbij gaat het kabinet er vanuit dat gemeenten ook inzetten op besparingsmaatregelen op de jeugdzorguitgaven in 2023 (die ook onderdeel is van de reeks van de Commissie van Wijzen). In de meicirculaire 2022 is helaas geen informatie voer de middelen voor jeugdzorg vanaf 2024. Dit leidt bij gemeenten tot onzekerheid. Dit ondanks dat deze middelen wel in het regeerakkoord waren opgenomen.

In het coalitieakkoord van december 2021 kondigde het kabinet een nieuwe financieringsystematiek met ingang van 2026 aan, waarbij de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied voor gemeenten wordt betrokken. Omdat deze nieuwe financieringssystematiek

nog uitgewerkt moet worden, heeft het kabinet er voor gekozen vanaf 2026 het gemeentefonds niet volgens de afgesproken normeringssystematiek (samen de trap op en af) te berekenen. De uitkering uit het gemeentefonds laat hierdoor vanaf 2026 een heel forse teruggang zien. Inmiddels wordt het jaar 2026 in gemeenteland aangeduid als een financieel 'ravijn'. Dit ravijn heeft onder meer tot gevolg, dat de extra middelen over de periode 2022-2025 als incidenteel gezien moeten worden. De hogere inkomsten in de periode 2023-2025 hebben door het financieel ravijn in 2026 immers geen structureel effect. Tevens worden gemeenten ermee geconfronteerd dat in het jaar 2026 de opschalingskorting weer in werking treedt. Deze opschalingskorting is voor de kabinetsperiode 2022 - 2025 bevroren. Vanaf 2026 wordt het restant van de opschalingskorting van macro € 675 miljoen alsnog geëffectueerd.

De gemeente Bernheze volgt met de ramingen volledig de circulaires die het Ministerie van Binnenlandse Zaken uitbrengt. Indien de inkomsten uit de algemene uitkering lager uitvallen dan geraamd, kan dit tot (structurele) begrotingstekorten leiden. Wij monitoren de ontwikkeling binnen het Gemeentefonds voortdurend om snel te kunnen bijsturen.

Covid-19 (vooralsnog geen risico)

Van de coronacrisis kunnen we zeggen dat deze nagenoeg achter ons ligt. We denken dat er geen directe risico's bestaan die te herleiden zijn hieraan.

Inflatie en schaarste (structureel € 1.000.000,-) (risico 1 en tijd 1)

De ontwikkelingen in Oekraïne leiden tot verdere kostenstijgingen van bouwmaterialen en energie- en brandstofkosten. Ook de onzekerheid met betrekking tot de beschikbaarheid en levering van materialen en personeel neemt toe. Dit kan invloed hebben op de voortgang van projecten en de bekostiging daarvan. De onzekerheid is groot terwijl het nemen van maatregelen beperkt is zonder de bedrijfsvoering en beleidsuitvoering in gevaar te laten komen.

Risicomatrix

	RISICO - hoog
GEMIDDELD (hoog 3) Nieuwe omgevingswet Heesch West Algemene uitkering	HOOG (4) Bouwgrondexploitatie Bijstandsuitkeringen Minimabeleid WMO (HH, hulpmiddelen en WMO 2015) Jeugdzorg Vlagheide Wachtgeld wethouders Inflatie en schaarste Kostendekkendheid tarieven begraafplaats
LAAG (1) Startersleningen RAV Covid-19	GEMIDDELD (laag 2) Renovatie Bruijstenhof Leerlingenvervoer Participatiewet Begeleid werken ICT in eigen beheer
	RISICO – laag

Financiële kengetallen

In dit onderdeel van deze paragraaf nemen we de in het Besluit begroting en verantwoording voorgeschreven financiële kengetallen op. De kengetallen zijn grotendeels gebaseerd op geprognosticeerde balansgegevens. Elders in deze in begroting (Hoofdstuk Overzicht baten en lasten en hoofdstuk Meerjarenraming) hebben we ook de geprognosticeerde balans opgenomen. Naarmate deze verder in de toekomst is gelegen wordt deze minder betrouwbaar. Met name het tempo van de investeringen en de financiering daarvan laat zich moeilijk betrouwbaar voorspellen.

Totaaloverzicht financiële kengetallen

Financiële kengetallen	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Netto schuldquote	27,4%	10,4%	8,5%	6,5%	7,4%	11,7%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	24,4%	5,6%	4,0%	2,2%	3,5%	7,9%
Solvabiliteitsratio	39,8%	53,3%	53,7%	53,5%	54,0%	53,2%
Grondexploitatie	8,8%	7,1%	6,5%	0,8%	-0,9%	0,0%
Structurele exploitatieruimte	2,2%	-2,7%	3,6%	-0,2%	0,1%	-2,0%
Belastingcapaciteit*	98,5%	85,7%	87,6%	90,0%	92,5%	95,1%

*) Gemiddelde woonlasten via Coelo (landelijk tarievenoverzicht 2022. Voor alle jaren als uitgangspunt genomen)

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. In algemeenheid geldt: hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote houdt geen rekening met de door de gemeente verstrekte leningen en kapitaalverstrekkingen.

In 2022 is de boekwaarde van bedrijventerrein Heesch West overgenomen door de Gemeenschappelijke regeling, waardoor de materiële vaste activa afnemen. Daartegenover zijn de vaste schulden lager geworden, omdat de bijbehorende lening voor financiering van Heesch West is terugbetaald. Dit zorgt ervoor dat de netto schuldquote in 2023 onder de 10% zit.

De BNG benoemd een maximale netto schuldquote van 130%. De netto schuldquote van Bernheze is in 2023 9% en kan als niet risicovol worden beschouwd.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen houdt rekening met door de gemeente verstrekte leningen en kapitaalverstrekkingen. Dit zorgt voor een lager kengetal dan de reguliere netto schuldquote. Gemeente Bernheze heeft namelijk enkele leningen verstrekt aan deelnemingen, verbonden partijen en woningcorporaties.

Ook hierbij geldt dus dat het kengetal van Gemeente Bernheze als niet risicovol kan worden beschouwd.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie of gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. Het eigen vermogen wordt hierbij als percentage van het balanstotaal genomen. Onder het eigen vermogen valt bij gemeente Bernheze de algemene reserves en de bestemmingsreserves.

In 2022 is de boekwaarde van bedrijventerrein Heesch West overgenomen door de Gemeenschappelijke regeling, waardoor de materiële vaste activa afnemen. Daartegenover zijn de vaste schulden in 2022 lager geworden, omdat de bijbehorende lening voor financiering van Heesch West is terugbetaald. Hierdoor neemt het balanstotaal fors af. Het eigen vermogen blijft redelijk stabiel (€ 45,8 miljoen in 2023 tegenover € 42,1 miljoen in 2026).

De solvabiliteitsratio van Gemeente Bernheze steeg door bovenstaande in 2022 van 40% naar 53% en blijft tussen 2023 en 2026 op dit niveau. De norm van de VNG is dat deze ten minste 20% moet bedragen.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie (BIE's) op balansdatum weer ten opzichte van de totale baten exclusief mutaties reserves. Een hoge waarde van de grondexploitatie ten opzichte van de totale baten zorgt voor een hoog risicoprofiel. De boekwaarde van de grondexploitatie moet namelijk nog worden terugverdiend via grondverkoop.

De VNG beschouwt een grondexploitatie van 10% of meer als kwetsbaar.

We zien de komende jaren de boekwaarde van de grondexploitatie die momenteel actief zijn steeds verder dalen tot om en nabij nihil. Dit afgezet tegen de totale baten per jaarschijf betekent het dat het kengetal grondexploitatie ook verder richting de 0% gaat (in 2023 is dit nog 6%).

Benoemd dient te worden dat er enkele nieuwe projecten in de pijplijn zitten. Wanneer deze nieuwe exploitaties worden vastgesteld en actief worden zal de boekwaarde vanzelfsprekend ook gaan stijgen en het kengetal toe gaan nemen.

Structurele exploitatieruimte

De structurele baten en lasten geven een inzicht in de beoordeling van de financiële positie van de gemeente. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

O.b.v. de definitie van het kengetal structurele exploitatieruimte voor 2023 een positief kengetal van 3,6%. Dit wordt veroorzaakt doordat de mutatie van de reserves geen onderdeel zijn van de berekening van dit kengetal. Houden we hier wel rekening mee dan komt dit overeen met het opgenomen resultaat dat om en nabij 0% is.

Belastingcapaciteit

Voor dit kengetal worden de woonlasten van een gemiddeld huishouden binnen gemeente Bernheze vergeleken met het landelijk gemiddelde. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurd is een beleidskeuze. Een lagere waarde zorgt voor meer wendbaarheid bij de begroting.

De gemiddelde woonlasten van 2022 volgens Coelo zijn € 904,-. Dit is een forse stijging t.o.v. 2021. Coelo maakt geen cijfers bekend van 2023 en verder. De woonlasten van gemeente Bernheze zijn echter wel meerjaarlijks doorgerekend. Echter blijft ons kengetal tussen 2023 en 2026 (zelfs zonder deze index op de landelijke woonlasten Coelo) onder de 100%.

C. Kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen vormen een groot onderdeel van de gemeentelijke voorzieningen voor onze inwoners. Onder kapitaalgoederen verstaan wij openbare ruimte, riolering en gemeentelijke gebouwen. Het aanschaffen en onderhouden van kapitaalgoederen legt een groot beslag op de gemeentelijke financiën. In de financiële verordening is vastgelegd dat het college de raad tenminste eens in de vijf jaar voor de kapitaalgoederen wegen, bruggen, kunstwerken, openbare verlichting, riolering en gemeentelijk gebouwen een onderhoudsplan aanbiedt. Een onderhoudsplan geeft het kader weer voor het beoogde onderhoudsniveau, de planning van het onderhoud en de kosten van het onderhoud. De raad stelt het plan vast. Het beleid van de gemeente Bernheze voor het onderhoud van kapitaalgoederen staat in de onderstaande beleidsnota's.

Kapitaalgoed	Beleidsnota	Jaartal van vaststelling	Geplande herziening
Openbare ruimte	Wegbeheer	2018	2023
	Bruggen	2022	2026
Groen	Groenstructuurplan	2021	2026
	Bossen (plan niet verplicht o.b.v. BBV; geen voorziening getroffen)	2013	2023
	Bomenbeleidsplan	2017	2023
Openbare verlichting	Beleidsplan openbare verlichting	2021	2025
Riolering	Gemeentelijk Rioleringsplan 2020-2023	2020	2023
Buitensportvelden	Onderhoudsplan buitensportvelden	2018	2023
	Technische voorzieningen sportparken	2018	2023
Gemeentelijke gebouwen	Meerjarenonderhoudsprogramma gemeentelijke gebouwen inclusief molens	2018	2023
Kunst	Onderhoudsplan kunstwerken in de openbare ruimte	2019	2024

De onderhoudslasten voortvloeiende uit bovenstaande beleidsnota's worden in de begroting verwerkt via jaarlijkse dotaties aan de betreffende onderhoudsvoorzieningen. De dotaties aan de onderhoudsvoorzieningen zijn in overeenstemming met de door de raad vastgestelde kwaliteitsniveaus.

Kaders en beleid

Belang van goed beheer en onderhoud van kapitaalgoederen

De gemeente Bernheze heeft in de openbare ruimte op haar grondgebied veel infrastructurele kapitaalgoederen in de vorm van wegen, gebouwen, constructies, openbare verlichting, verkeersregelinstanties, speelvoorzieningen, riolering, water en groen.

Het beheer hiervan is van groot belang voor de publieke functie van de gemeente op gebieden als milieu, onderwijs, verkeer, leefbaarheid, recreatie en vervoer. Deze elementen zijn van directe invloed op de burgers tevredenheid vanwege de invloed op het woon-, leef- en werkklimaat van bewoners en bezoekers. Daarnaast is het belang van goed beheer en onderhoud van kapitaalgoederen groot, omdat dit een aanzienlijk financieel beslag op onze begroting legt.

Strategische onderhoudsvisie

De onderhoudsvisie vormt de leidraad van de onderhoudsaanpak voor de lange termijn. De kapitaalgoederen in de gemeente moeten schoon, heel en veilig zijn. Als we achterstallig onderhoud of een terugloop in kwaliteit constateren, dan nemen wij maatregelen om deze achterstand zoveel mogelijk in te halen.

Bij het onderhoud staat de beleving van de inwoners en gebruikers van de gemeente centraal. De ontvangen signalen uit de gemeente zijn belangrijk. We streven naar duurzaam onderhoud, waarbij we zoveel mogelijk kiezen voor een integrale aanpak. We maken daarbij wel de afweging tussen enerzijds de wensen en behoeften van inwoners en anderzijds de eisen van doelmatig, bestendig en duurzaam onderhoud. Daar waar mogelijk kiezen we voor het ontlasten van het milieu en streven we naar levensduur verlengend beheer. Het bezit van kapitaalgoederen is geen ambitie op zich, maar staat altijd ten dienst van het doel dat we met het kapitaalgoed willen bereiken.

Toelichting per kapitaalgoed

Wegen

Bij het opstellen van het beleidsplan wegbeheer gaan wij uit van adaptief beheer waarbij een meer doeltreffende vorm van wegbeheer kan worden uitgevoerd. Het planmatig groot onderhoud voeren wij uit als afgeleide van de weginspectie, gesprekken met gebruikers (in het kader van Adaptief wegbeheer), wegreconstructies, ruimtelijke ontwikkelingen, ons verkeers- en mobiliteitsplan en op basis van constatering door onze opzichters. Hiermee voorzien we een onderhoudsniveau waarmee de wegen veilig begaanbaar zijn en sluit het aan op ons huidige beheerplan wegen. Afgelopen jaar hebben we alle werkzaamheden aan onze wegen uitgevoerd zoals opgenomen in het "Beheer en onderhoudsplan wegen 2021". De vertaling van de reconstructie projecten (knelpunten vanuit het beheerplan wegen) vind plaats via de kadernota. Als gevolg van o.a. de realisatie van diverse bouwplannen is het areaal wegen het afgelopen jaar met 14.457 m² toegenomen.

Voor 2023 staat de actualisatie van het "Verkeers- en mobiliteitsplan" gepland. Wij willen de evaluatie "Adaptief wegbeheer" hieraan koppelen om beheer en visie in de toekomst (nog) beter op elkaar af te stemmen.

Kerncijfers (in m2)		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Voetpaden elementenverhard	274.233	Inspectie: Jaarlijks 50% van het totaal van de kernen 100% van het totaal buiten de kommen	0% achterstallig onderhoud Doorgaande wegen, loop- en fietsroutes en winkelcentra 3 sterrenniveau Pleinen 2 sterrenniveau Overige wegen 1 sterniveau	0% achterstallig onderhoud Verkeersveiligheid gegarandeerd
Voetpaden half-onverhard	5.851			
Voetpaden met asfalt verhard	11.676			
Fietspaden elementenverhard	27.514			
Fietspaden half-onverhard	23.389			
Fietspaden met asfalt verhard	129.961			
Fietspaden met beton verhard	8.810			
Hoofdrijbaan elementenverhard	869.735			
Hoofdrijbaan half-onverhard	208.943			
Fietspaden met asfalt verhard	1.017.780			
Fietspaden met beton verhard	9.589			
Totaal	2.587.490 m2			Voldoende
Vervangingswaarde	€ 195.000.000,-			

Civiele kunstwerken

Bernheze heeft verschillende civiele kunstwerken in beheer en onderhoud. Het beleidsplan bruggen geeft voor iedere brug aan welk draagvermogen deze brug moet hebben en welke onderhoudsmaatregelen nodig zijn. De onderhoudsconditie van de bruggen dient tenminste de kwalificatie “redelijk” (=voldoende) te hebben

Hiernaast hebben we sinds 2022 ook een geluidscherm, oever beschoeiing en een fietstunnel (vanaf medio 2022) als civiel kunstwerk in beheer. Voor deze nieuwe kunstwerken is nog geen expliciete keuze gemaakt voor de beheerkwaliteit. Om voor dit moment een voorlopige kwaliteit te benoemen worden de doelstelling en begroot onderhoud op zelfde niveau geplaatst als de overige civiele kunstwerken.

In 2021 hebben we de volgende werkzaamheden aan onze bruggen uitgevoerd:

- Vervangen 8 brugleuningen hiermee voldoen we niet alleen aan onderhoudsconditie “redelijk” maar ook aan het bouwbesluit.
- Cyclisch (constructief) onderhoud aan diverse bruggen volgens het beheerprogramma.
- De houten fietsbrug Meerstraat Heeswijk-Dinther is volgens plan eind 2021-begin 2022 volledig gereconstrueerd.

Kerncijfers		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Aantal bruggen	44	Inspecties volgens zes puntenschaal (lager is beter)	Voldoende (score 3)	3,00 (sober en doelmatig)
Aantal geluidsschermen	2	Functionele en technische inspectie	Niveau B (gemiddeld onderhoudsniveau)	Niveau B (gemiddeld onderhoudsniveau)
Aantal beschroeiing	1	Functionele en technische inspectie	Niveau B (gemiddeld onderhoudsniveau)	Niveau B (gemiddeld onderhoudsniveau)
Aantal fietstunnels	1	Functionele en technische inspectie	Niveau B (gemiddeld onderhoudsniveau)	Niveau B (gemiddeld onderhoudsniveau)
				Voldoende

Groen

We hanteren kwaliteitsniveau B. In 2022 is het groenstructuurplan inclusief het onderhoudsplan groen, het onderhoudsplan landschapselementen en het onderhoudsplan bomen opgesteld. Deze plannen worden in samenhang met de Omgevingsvisie opgesteld en daarom, net als de Omgevingsvisie, in 2023 vastgesteld. Vanaf 2019 zijn er een aantal kwaliteitslagen gemaakt, onder andere door het renoveren van groenvakken en verbeteringen door te voeren in de onderhoudsmethoden. De kwaliteit van het groen neemt daarmee toe maar met deze middelen is het nog niet mogelijk om alles op niveau B te krijgen. Qua inrichting verkeert daarom een groot aantal vakken nog op niveau C. Qua onderhoud worden onze groenvakken al wel op B-niveau onderhouden.

Kerncijfers (in m2)		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Bodembedekkers	23.882	Inspecties volgens kwaliteitscatalogus CROW (schaal van A+ tot D)	Ambitie is alles te beheren op niveau B (basis)	B
Bosplantsoen	135.959			
Botanische rozen	8.346			
Heesters	61.507			
Houtwal	306.888			
Perkrozen	1.105			

Kerncijfers (in m2)		Kwaliteit		
Vaste planten	2.059			
Hagen	35.375			
Grassen	714.269			
Voldoende				

Bossen

Ons bosbeheer is uitbesteed aan Coöperatie Bosgroep Zuid Nederland. Zij hebben de taak om de gemeentelijke bossen in principe kostenneutraal te beheren. Dat betekent dat zij hun kosten dekken met de opbrengsten uit houtverkoop en subsidies.

Een uitzondering hierop vormt natuurgebied De Maashorst. Het college heeft ingestemd met het Inrichtings- en beheerplan de Maashorst. Hierin wordt de wens geuit om over te gaan op procesnatuur. Houtoogst heeft hierin vanaf 2024 geen plaats meer. Vanaf dat moment zijn ook minder beheeringrepen nodig.

Kerncijfers (in hectare)		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Bos	242	Schouw en werkplannen door Bosgroep	Kostenneutraal bosbeheer	n.v.t.
n.v.t.				

Bomen

In 2017 is het bomenbeleidsplan vastgesteld. In dit plan staat: door middel van planmatig beheer en onderhoud houden wij onze bomen gezond en veilig en zorgen wij dat de kans op overlast zoveel mogelijk wordt beperkt. Dit gaat over alle bomen, dus zowel in de kernen als in het buitengebied.

In 2020 en 2021 is een inhaalslag op het onderhoud gemaakt en is een aantal bomen gerenoveerd. De kwaliteit van bomenbestand neemt daarmee toe. Door de droogte van de afgelopen jaren is er veel uitval van bomen. Met de huidige middelen is het wel mogelijk de kwaliteit van onze bestaande bomen te garanderen. De kwantiteit niet.

Kerncijfers		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Aantal Laan- en Parkbomen	42.577	VTA-controle	Boombeeld aanvaard	-
Knot-en vormbomen	3.794			
Voldoende				

Openbare verlichting

Het onderhoud van de openbare verlichting waarborgen wij binnen de reguliere budgetten.

In het beleidsplan openbare verlichting wordt vooral grote aandacht besteed aan duurzaamheid en dat wij met onze openbare verlichting willen voldoen aan de NSVV-aanbeveling "voldoende". Met deze kwalificatie zijn de risico's op morele en financiële aansprakelijkheidsstelling door openbare verlichting zeer beperkt en wordt er recht gedaan aan de behoefte aan de sociale veiligheid.

In 2022 voorzien we de laatste 500 lichtmasten van een led armatuur. Hiermee is het gehele areaal voorzien van een led armatuur. In het energieakkoord is de doelstelling om in 2020 40% van het areaal te voorzien van energiezuinige armaturen. Bernheze zal in 2022 het gehele areaal hebben voorzien van energiezuinige armaturen.

In het landelijk klimaatakkoord is vastgesteld dat in 2030 minimaal 50% energiebesparing bereikt moet zijn ten opzichte van 2013. Inmiddels hebben we een energiebesparing voor het Klimaatakkoord van 47% gerealiseerd. Inclusief de vervangingen die gepland zijn voor 2022 zal naar verwachting een besparing van 57% gerealiseerd worden.

In 2022 ligt op dit moment het storingspercentage op 1,4%.

Kerncijfers		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Aantal masten	7.142	Storingspercentage	< 7%	6,90%
Aantal armaturen	7.363			
Voldoende				

Riolering

De gemeente geeft met Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) invulling aan de zorgplicht voor een doelmatige inzameling, transport en behandeling van afvalwater, en de omgang met hemel- en grondwater.

De vervangingsinvesteringen zijn opgenomen in het kostendekkingsplan van het GRP en de voorziening. Op basis van periodieke inspecties wordt de rioleringsvervanging en de daarmee samenhangende vervangingsinvestering geprogrammeerd. In het GRP zijn risicoriolen en niet-risicoriolen gedefinieerd waarbij het risico op falen voor risicoriolen zoveel mogelijk wordt beperkt. Gemalen en andere installaties worden geïnspecteerd conform de NEN/BRL.

We hebben in 2021 vooral regulier onderhoud uitgevoerd, details hierover zijn te vinden in het Operationeel Plan 2022. In 2021 zijn er een aantal nieuwe straten en wijken aangelegd waardoor ons areaal is uitgebreid, we hebben een nieuwe persleiding aangelegd tussen Nistelrode en Loosbroek ter ontlasting van het bestaande stelsel. Daarnaast zijn er drukrioleringsunits bijgeplaatst op plekken waar bijvoorbeeld Ruimte voor Ruimte woningen zijn gebouwd.

Kerncijfers		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Risicoriool	45 km	Geïnspecteerd in de afgelopen 10 jaar	10% per jaar	90%
Niet-risicoriool	152 km	Geïnspecteerd in de afgelopen 20 jaar	5% per jaar	20%
Trottoir- en straatkolken	11.176 st	Reiniging	n.v.t.	2x per jaar
Pompgemalen drukriolering	756 st	Individuele keuring	100% gekeurd en correct bevonden	90% gekeurd en 50% correct bevonden
Drukriolering	157 km		100% gekeurd en correct bevonden	100% gekeurd en correct bevonden
Randvoorzieningen	7			
Gemalen	22			
Overstorten	15			
Interne Stuw	1			
Goed				

Onderhoudsplan buitensportvelden

Het meerjarig onderhoudsplan omvat de natuurgrasvelden in onze gemeente. Naast het reguliere onderhoud (maaïen, inzaaien, egaliseren, beluchten, bemesten) is het noodzakelijk dat een natuurgrasveld met enige regelmaat wordt gerenoveerd. Afhankelijk van de situatie ter plekke wordt bekeken welke renovatiewerkzaamheden noodzakelijk zijn.

In het onderhoudsplan hanteren wij als richtlijn dat een veld om de 15 tot 20 jaar moet worden gerenoveerd. De uitvoering van het meerjarig onderhoudsplan vindt plaats aan de hand van

objectieve gegevens die aantonen welke velden aan renovatie toe zijn. De mate van gebruik en de grondsituatie ter plaatse zijn daarbij belangrijke factoren.

In 2020 hebben we het regulier onderhoud aan de natuurgrasvelden opnieuw aanbesteed met een zogenaamd 'prestatiecontract'. De aannemer heeft als plicht de velden gedurende de looptijd van het contract op een vastgesteld en objectief te meten prestatieniveau - rapportcijfer 7 - te houden. In de uitvoering kan op enig moment de conclusie zijn dat dit met regulier onderhoud niet langer mogelijk is. Dan is een renovatie nodig. In 2021 hebben we geen velden hoeven renoveren. In 2022 brengen we in kaart welke velden de komende jaren wel gerenoveerd moeten worden.

Kerncijfers		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Natuurgras sportvelden	29	Gecombineerde kwaliteitsbeoordeling met rapportcijfer (hoger is beter)	7,0	7,0
				Voldoende

Technische voorzieningen sportparken

De gemeente Bernheze is eigenaar/verhuurder van diverse sportparken, welke zijn voorzien van technische installaties (automatische beregeningsinstallaties, veldverlichting). Voor de vervanging van deze technische installaties stellen wij periodiek een meerjarenonderhoudsplan op.

In 2020 schoven we gezien de technische staat van de installaties enkele werkzaamheden door. Deze zijn, gecombineerd met de geplande werkzaamheden van 2021, in het afgelopen jaar voorbereid en in opdracht gezet. De uitvoering loopt, onder andere als gevolg van lever- en montagetijden, door tot in het eerste kwartaal van 2022. Het meerjarenonderhoudsplan technische installaties sportparken actualiseren we in 2023.

Kerncijfers		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Automatische beregeningsinstallaties	6	Inspectie (33% van het totaal, minimaal driejaarlijks)	7,0	7,0
Verlichtingsinstallaties	24			
Armatuuren verlichtingsinstallaties	201			
				Voldoende

Gemeentelijke gebouwen

Om het plan en de daarbij behorende financiële consequenties up-to-date te houden, actualiseren wij het plan iedere twee jaar op zowel inhoud (werkzaamheden) als financiën. Het huidige onderhoudsplan is er op gericht om de staat van onderhoud “redelijk/goed” te kunnen noemen, waarbij aan technische normeringen (bijv. NEN 3140 en Wet Milieubeheer) moet worden voldaan. Ook de molens maken onderdeel uit van dit plan.

In 2021 voerden we onderhoud uit aan onze gebouwen. Daarbij hanteren we de uitgangspunten zoals de raad die vaststelde. De technische begeleiding van de uitvoering is in handen van Raderadvies. Eind 2021 zijn we gestart met een nieuwe nulmeting van al onze gebouwen, die als basis dient voor een nieuw meerjarenonderhoudsplan. Dit leggen we in 2022 aan de raad voor.

Kerncijfers		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Publieksgebouwen en monumenten	12	Zespuntsschaal Rijksgebouwendienst (lager is beter)	Niveau 2 (goed)	Niveau 2 (goed)
Verenigingseigen gebouwen	31	Zespuntsschaal Rijksgebouwendienst (lager is beter)	Niveau 2/3 (goed-redelijk)	Niveau 2/3 (goed-redelijk)
				Goed

Kunst

De wijze waarop wij kunst in de openbare ruimte realiseren is opgenomen in de beleidsnota "Prikkelende Cultuur en Kunst in Bernheze". Deze nota vormt het beleidskader voor het brede terrein cultuur en kunst in Bernheze. Aangezien wij vinden dat de kunstwerken het gezicht van de gemeente bepalen, is het belangrijk de werken blijvend te onderhouden.

In 2021 voerden we onderhoud uit aan de kunstwerken. Daarbij hanteren we de uitgangspunten zoals de raad die vaststelde in september 2019. Tevens werkten we achterstallig onderhoud weg en verscherpten we het proces rondom de realisatie (en de daarmee gepaard gaande financiële consequenties voor onderhoud) van kunstwerken aan. Daarmee komen we meer in control op het gebied van kostenbeheersing. Het meerjarenonderhoudsplan kunstwerken actualiseren we in 2023.

Kerncijfers		Kwaliteit		
		Metingsmethode	Doelstelling gemeente	Begroot onderhoudsniveau
Aantal kunstwerken	59	Inspectie (vijfjaarlijks)	Sober maar doelmatig	Sober maar doelmatig
				Voldoende

Financieel

Kapitaalgoed	Dotatie aan voorziening/ onderhoudsbudget	Begrote onderhoudsuitgaven t.l.v. voorziening
Openbare ruimte – civiele kunstwerken	18.934	36.100
Riolering	686.220	344.000
Molens	7.816	21.411
Buitensportvelden		
Technische voorzieningen sportparken	31.880	10.240
Kunst (incl vrz achterstallig onderhoud)	17.273	6.469
Gebouwen	432.952	84.380
Totaal	1.195.075	502.600

D. Financiering

Inleiding

De paragraaf financiering heeft betrekking op de treasuryfunctie. Deze ondersteunt de programma's en omvat alle activiteiten die zich richten op het sturen, beheersen, verantwoorden en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Ontwikkelingen en rentevisie

De kern van het monetaire beleid is prijsstabiliteit. Prijzen die niet te snel stijgen of dalen zorgen ervoor dat de koopkracht zoveel mogelijk behouden blijft. De ECB hanteert de rente als instrument om dit beïnvloeden.

In de zomer van 2022 is een verdere stap gezet in de normalisering van het monetair beleid. Dit in tegenstelling tot eerdere plannen van de Europese centrale bank. Sinds ruim 10 jaar geleden is de rente verhoogd met 0,50%. Dit is een verdere stap in de normalisering van het monetair beleid. Er komen nog meer renteverhogingen. Die zijn afhankelijk van de kijk van de Europese centrale bank op de ontwikkeling van de economie en de inflatie. De renteverhogingen zullen helpen de inflatie terug te brengen naar het doel van 2% inflatie. De verwachting is desondanks dat de inflatie op korte termijn hoog blijft. De komt vooral door de zeer hoge energieprijzen. Maar ook knelpunten bij het aanbod, grote vraag en een lagere wisselkoers van de euro drijven de inflatie op. De prijzen gaan in veel delen van de economie omhoog, waardoor deze langzamer gaat groeien.

Met het besluit van juli 2022 zijn de negatieve rentetarieven verlaten. We verwachten dat ten gevolge daarvan de vraag op de kapitaalmarkt gepaard gaat met hogere kosten die in eerste instantie zijn omslag vinden in de rentes voor de kortlopende leningen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet stelt grenzen aan de mate waarin de financieringsbehoefte wordt gedekt met kortlopende leningen (< 1 jaar). De kasgeldlimiet is uitgedrukt in een percentage (8,5%) van de omvang van de begroting (€ 89.000.000,-). De kasgeldlimiet bedraagt dan € 7,5 miljoen.

Renterisiconorm

Om het risico van renteaanpassing en herfinanciering bij langlopende leningen (> 1 jaar) te beperken is de renterisiconorm ingesteld. Dit houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal (€ 87.000.000,-).

De lopende leningen zijn tot het einde van de looptijd rentevast. De reguliere aflossing voor 2023 bedraagt € 1.635.000,- en blijft binnen de gegeven marge van € 17,8 miljoen.

Financieringsbehoefte 2023

Financieringsbehoefte x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Mutaties reserves en voorzieningen (+ = meer lenen)	-871	399	1.155	1.216
Investerings (+ = meer lenen)	-830	-2.062	-69	2.491
Aflossingen leningen (+ meer lenen)	1.635	1.135	1.135	1.135
Financieren (+ = meer lenen -/- = minder lenen)	-66	-528	2.221	4.842

Volgens bovenstaande prognose neemt onze financieringsbehoefte geleidelijk toe. Dit heeft te maken met de meerjarige investeringen. Voor een belangrijk deel worden deze gefinancierd door de verkopen van de bouwgrondexploitaties. Voor latere jaren in het meerjarenoverzicht zorgen deze investeringen voor een hogere financieringsbehoefte in combinatie met fluctuaties in de bouwgrondexploitaties.

We stellen ieder halfjaar een liquiditeitsprognose op. We hanteren hiervoor de actuele kasstromen en het gegeven investeringstempo. De treasurycommissie geeft uitvoering aan de financieringsvraag. De leidraad en regels omtrent de doelstellingen, richtlijnen, taken en bevoegdheden zijn vervat in het treasurystatuut vastgesteld door de gemeenteraad van 21 april 2022.

Rentelasten en toerekening

Over het eigen vermogen berekenen we geen rente. De kosten van het aantrekken van vreemd vermogen bedraagt netto € 404.661,- en wordt via de boekwaarde van de activa (€ 60.405.854,-) toegerekend aan de taakvelden. De omslagrente is 0,6249%.

Schema rentetoerekening 2023

Externe rentelasten over korte en lange financiering	475.859
Externe rentebaten	-/- 71.198
Saldo rentelasten en -baten	<hr/> 404.661
Rente die aan de grondexploitatie wordt toegerekend o.b.v. een rentepercentage van 1,45%	-/- 27.191
De rentebaait van doorverstrekte leningen, die aan het betreffende taakveld wordt toegerekend	+/+ 69.698

Rente van projectfinancieringen die aan de betreffende taakvelden
zijn toegerekend

(leningen woningbouwstichting Kleine Meierij)

-/- 69.698

-/- 27.191

Totaal werkelijk aan taakvelden toe te rekenen rente

377.470

De aan taakvelden toegerekende rente (rente-omslag)

377.476

Renteresultaat taakveld Treasury

-/- 6

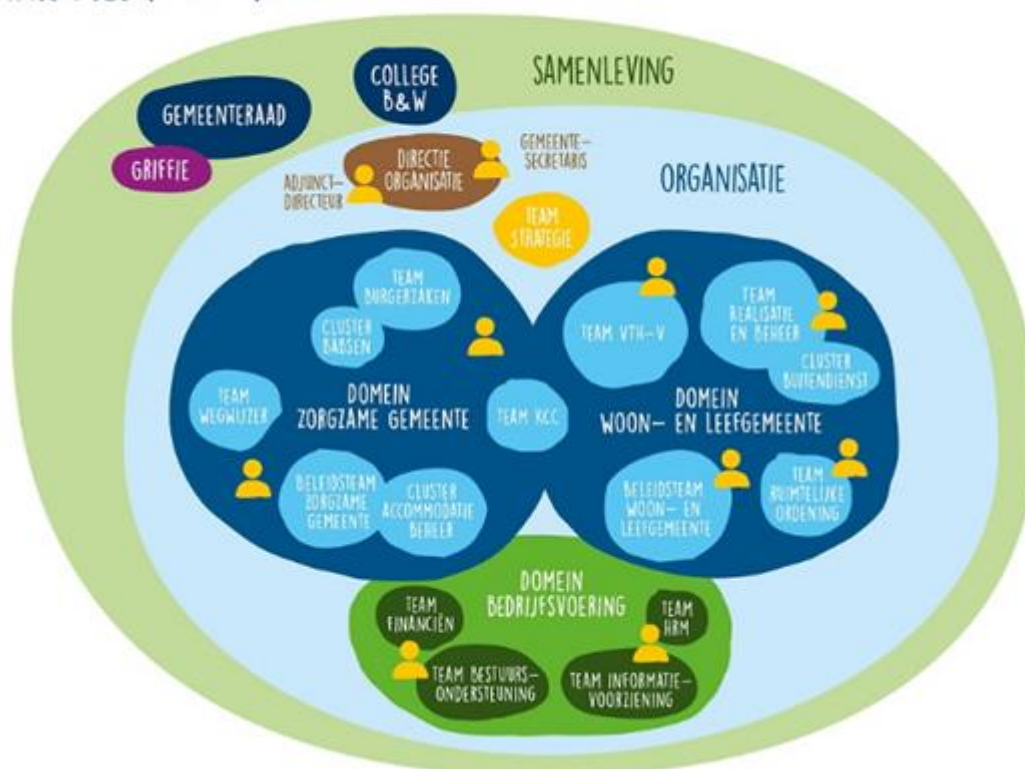
E. Bedrijfsvoering

Algemene inleiding:

De paragraaf bedrijfsvoering beschrijft hoe de gemeente de eigen bedrijfsprocessen die nodig zijn om beleidsdoelstellingen uit de eigen programma's te realiseren, beheerst en aanstuurt. Het betreft zowel beleidsmatige (primaire) processen, ondersteunende (secundaire) processen en de sturing en beheersing ervan.

Hoe zijn we ingericht:

ORGANISATIESTRUCTUUR

Deze organisatie vullen we op basis van deze begroting in met 186,76 fte.

Kaderstelling voor organisatie

Visie op dienstverlening

In 2019 is de visie op dienstverlening vastgesteld door het college van B&W. Tijdens de organisatieontwikkeling van 2020-2021 is deze visie aangescherpt tot de volgende visie:

We bieden efficiënte dienstverlening van betrouwbare kwaliteit. Door informatie en processen transparant te maken, te standaardiseren en waar mogelijk te digitaliseren creëren we ruimte voor persoonlijke aandacht daar waar het nodig is. Inwoners en ondernemers staan daarin centraal. Zo zoeken we de balans tussen individueel en gemeenschappelijk belang. Het dienstverleningsproces sluit hierop aan en vraagt intensieve samenwerking binnen de gemeentelijke organisatie en met onze dienstverlenende partners. Daar zijn we sterk in. We zijn een goede werkgever waar talent graag wil werken, en passen ons met gemak en voortdurend aan nieuwe ontwikkelingen en kansen aan.

Deze visie geeft richting aan onze dienstverlening en organisatie. In 2022 zijn we gestart met een programma Kwaliteit dienstverlening wat zorgt voor nadere uitwerking en borging van deze visie in de organisatie.

Integriteitsbeleid

De gemeente Bernheze wil een integere organisatie zijn, die zich inzet voor de belangen van Bernheze en zijn inwoners. In 2016 is ons integriteitsbeleid in de vorm van gedragscode vastgesteld door de gemeenteraad. Er zijn gedragscodes voor raadsleden, voor het college van B&W en voor de ambtelijk medewerkers. Deze gedragscode voor medewerkers is in 2021 geactualiseerd naar de nieuwe kernwaarden van onze organisatie, Samen, Aandacht en Moed (SAM). In 2023 gaan we aan de slag met actualisering van het integriteitsbeleid voor de organisatie.

Planning en controlcyclus

Leidend voor de sturing van onze organisatie is onze planning en controlcyclus. Die cyclus start vierjaarlijks met een bestuursprogramma. Het bestuursprogramma geeft antwoord op de vraag: wat willen raad en college bereiken in de nieuwe bestuursperiode. De gemeenteraad stelt het bestuursprogramma vast.

Jaarlijks – met uitzondering van in het verkiezingsjaar - legt het college in mei/juni een voorstel voor aan de gemeenteraad hoe het vierjaarlijkse bestuursprogramma te vertalen naar de eerstvolgende jaarprogramma in de vorm van de kadernota.

Als de gemeenteraad de kadernota vaststelt vertaalt het college de voornemens uit de kadernota naar de programmabegroting. In de programmabegroting stelt het college de gemeenteraad voor wat dat jaar te gaan doen om de doelstelling voor dat jaar te realiseren.

Als de gemeenteraad de begroting vaststelt in november, vertaalt de organisatie de beleidsvoornemens uit de programmabegroting naar een werkplan voor de organisatie: het concernplan. Het concernplan voedt de raadskalender. Op basis van de raadskalender weet de raad wanneer zij welk beleidsdocument\onderwerp voorgelegd krijgt op welk moment.

Lopende het jaar informeert het college de gemeenteraad drie keer (met ingang van 2023) over de voortgang van de uitvoering van de programmabegroting (nieuw- en bestaand beleid) door middel van tussentijdse rapportages. Daarnaast informeert het college de gemeenteraad door middel van notities ter informatie. De raadskalender en het concernplan zijn periodiek onderwerp van gesprek tussen teams, directieteam en college met het oog op de bewaking van de voortgang en de voeding van de tussentijds rapportages.

Na afloop van het jaar legt het college verantwoording af aan de gemeenteraad over de uitvoering van beleid en de daarvoor uitgevoerde processen door middel van de jaarstukken en de jaarrekening.

Bijzonder in 2022, het verkiezingsjaar is, dat we gekozen hebben voor een nieuw indeling van de begroting die daarmee beter aansluit bij de opgaves, zoals benoemd in het bestuursprogramma. Vanaf 2023 zullen daar ook de overige Planning & Control onderdelen op worden aangepast.

Verantwoordelijkheden en sturing m.b.t. processen

De inrichting van onze organisatie hebben we zoveel als mogelijk gebaseerd op de processen die onze organisatie uitvoert om zowel de medebewindstaken (verplichte taken op basis van hogere wetgeving) als onze autonome taken (wat vinden we in Bernheze zelf belangrijk) uit te voeren.

Eerste lijn

De primaire processen – die processen die een concreet resultaat opleveren voor onze inwoners – zijn ondergebracht in de domeinen Woon- en Leefgemeente en Zorgzame gemeente. Wat het resultaat moet zijn van deze processen wordt vastgesteld door de gemeenteraad in de vorm van de verschillende beleidsdocumenten en/of verordeningen (voor deze documenten verwijzen wij u naar de desbetreffende programma's). De teams uit het domein Woon en Leefgemeente en Zorgzame gemeente zijn er primair verantwoordelijk voor, dat de processen worden uitgevoerd volgens de eisen waaraan die processen moeten voldoen, vanuit wet- en regelgeving.

Tweede lijn

De secundaire processen – die processen die nodig zijn om de primaire processen (PIOFACHJ¹) uit te kunnen voeren – zijn ondergebracht in het domein bedrijfsvoering. De beleidsuitgangspunten die gelden voor deze processen worden primair vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders. De ondersteunende teams adviseren de eerste lijn over en controleren de eerste lijn op het correct vertalen van deze uitgangspunten in hun primaire processen.

Derde lijn

Onafhankelijk gepositioneerde interne medewerkers (coördinator interne controle, privacy-officer, security-officer en concerncontrolller) zien toe op een correcte uitvoering door de eerste- en tweede lijn. Deze interne derde lijn adviseert waar nodig de directie en het college over eventueel

¹ Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie, Huisvesting en Juridisch)

te nemen (corrigerende-) maatregelen of aanpassing in het stelsel van beheersing en control.

Instrumenten hierbij zijn:

- Frauderisico-analyse: een risico beoordeling van de verschillende processen in de organisatie op fraudegevoeligheid. De afspraak met de auditcommissie en de accountant is om de hoogste risico processen en de beheersingsmaatregelen daarop jaarlijks te bespreken met de auditcommissie.
- Intern controle plan: het plan waarin op basis van een risico-afweging (o.a. frauderisico) is bepaald welke processen elk jaar (extra) aandacht behoeven in de controle door de derde lijn;

Externe auditoren (accountant, Functionarisgegevensbescherming, ENSIA auditor) hebben vanuit de wet of een door de raad vastgestelde verordening de plicht om het college te toetsen op een correcte uitvoering van hun opdracht. Zij steunen in hun oordeel op de bevindingen van de interne functionarissen. De bevindingen van de externe auditoren worden gerapporteerd aan de gemeenteraad: rechtstreeks of via de jaarstukken.

Uitgangspunten ondersteunende processen

Personeel en organisatie

In Verder vanuit de Kern gaan wij verder met de ingezette organisatieontwikkeling. Vanuit de kernwaarden Samen, Aandacht en Moed (SAM) werken we samen aan een organisatie waarin we het goede doen voor onze samenleving, zowel lokaal als regionaal. We doen dit met aandacht voor elkaar en aandacht voor ons werk en de inwoners van Bernheze. We tonen moed door onszelf kwetsbaar op te stellen en door elkaar aan te spreken waar nodig. We nemen onze eigen verantwoordelijkheid en durven ook met oplossingen te komen die buiten de gebaande paden vallen.

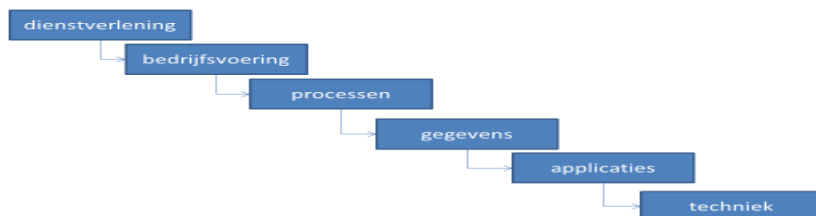
Hierbij is de inzetbaarheid en gezondheid van onze medewerkers belangrijk. We hebben aandacht voor beheersing van werkdruk en verzuim. En werken aan het voorkomen van verzuim door aandacht te hebben voor de persoonlijke & professionele situatie van medewerkers. Daarnaast werken we aan een robuuste personele organisatie door aan de slag te gaan met strategische personeelsplanning en onze positionering op de arbeidsmarkt.

Informatievoorziening en automatisering

Voor de inrichting van onze informatieorganisatie is het onderstaande plaatje leidend: dienstverlening en primaire processen zijn leidend, informatievoorziening is in principe volgend. Dit neemt niet weg, dat informatievoorziening richtinggevende uitgangspunten formuleert met betrekking tot privacy en security.

• Sturing vanuit Business

Doel van ons privacybeleidskader is waarborgen, dat de gemeente de privacywetgeving naleeft en zorgdraagt voor een behoorlijke en zorgvuldige verwerking van persoonsgegevens in overeenstemming met de wet. De uitgangspunten daarbij zijn:

- De gemeente Bernheze voert betrouwbaarheid en respect voor inwoners en medewerkers hoog in het vaandel. We staan voor een betrouwbare en gewaardeerde dienstverlening aan onze inwoners met een open en respectvolle benadering. Goede bescherming van persoonsgegevens is cruciaal.
- Onze inwoners mogen er op vertrouwen dat wij persoonsgegevens rechtmatig, behoorlijk en op een transparante wijze verwerken.
- Het college stuurt actief op privacy, door te voorzien in praktische waarborgen voor de bescherming van persoonsgegevens conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming.
- Bij dilemma's gaan we de dialoog aan.
- Het college kan met vertrouwen verantwoording afleggen over de privacy-bestendigheid van de gemeentelijke bedrijfsvoering.

Ons informatiebeveiligingsbeleid (security) is primair gericht op bescherming van gemeentelijke informatie, in alle verschijningsvormen, zoals elektronisch, op papier en mondeling. Het informatiebeveiligingsbeleid van onze gemeente is in lijn met het algemene beleid van de gemeente en de relevante landelijke en Europese wet- en regelgeving. Het beleid is (nog) gebaseerd op de Code voor Informatiebeveiliging (NEN/ISO 27002) en de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG). Een actualisatie van ons beleid op basis van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid is in bewerking.

Met betrekking tot de technische invulling van onze informatievoorziening hebben college en gemeenteraad uitgesproken, dat Bernheze haar eigen technische omgeving uit faseert en haar informatievoorziening zoveel als mogelijk organiseert via cloud-toepassingen.

Financiën

In de Financiële verordening die de raad heeft vastgesteld is geregeld aan welke eisen de planning- en control cyclus en de financiële administratie moeten voldoen. Het belangrijkste

financiële uitgangspunt is, dat raad een sluitende financiële begroting vaststelt. Dit impliceert, dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te kunnen dekken.

In het Treasury statuut staan onze regels voor het beheer van de geldstromen, de beheersing van de risico's daarvan en de informatievoorziening daarover. Verder staat hierin hoe de bevoegdheden en verantwoordelijkheden verdeeld zijn en wat de uitgangspunten zijn voor de administratie- en interne controle van de financieringsfunctie. Ons beleid is – wettelijk ook verplicht - om financiële risico's te mijden. We beleggen niet in risicodragende producten.

De basis voor ons inkoop- en aanbestedingsbeleid ligt vast in de Europese Richtlijnen (2014/23/EU en 2014/24/EU) en de hieruit voortvloeiende Aanbestedingswet. Met dit beleid willen we de volgende doelstellingen realiseren:

- a) Rechtmatig en doelmatig inkopen zodat we gemeenschapsgelden op controleerbare en verantwoorde manier besteden.
- b) Een integere, betrouwbare, zakelijke en professionele inkoper en opdrachtgever zijn.
- c) De uitgangspunten van Fair Play – zoals opgenomen in het Convenant met Bouwend Nederland, getekend in 2012 - in acht nemen.
- d) Inkopen tegen de meest optimale (integrale) prijskwaliteit verhouding.

Communicatie

We houden in onze communicatie zoveel mogelijk rekening met de wensen en behoeften van inwoners. Dat betekent dat we een mix van online en offline middelen inzetten. Inwoners die minder zelfredzaam zijn in de digitale wereld, verliezen we niet uit het oog. Onze communicatievisie kent vijf hoofdlijnen, nl.

1. Intern beginnen is extern winnen;
2. De omgeving als uitgangspunt;
3. Van vertellen naar in gesprek;
4. Samen met de samenleving;
5. Op tijd, helder en open informeren.

De hoofdlijnen hangen nauw met elkaar samen en geven samen een duidelijke richting aan voor onze communicatie in de komende periode.

Participatievisie Samen Bernheze

De gemeente Bernheze hecht grote waarde aan de inbreng van inwoners omdat zij de dagelijkse praktijk ervaren en daarmee waardevolle kennis kunnen delen. Door samen te werken vergroten we de kwaliteit en uitvoerbaarheid van beleid en projecten. Daarnaast zorgt een goede samenwerking voor een grotere betrokkenheid bij en groter draagvlak voor beleid en projecten. Een goed samenwerking draagt tevens bij aan wederzijds vertrouwen en begrip.

Doorbelanghebbenden in een vroeg stadium te betrekken krijgen we snel inzicht in de verschillende belangen en kunnen we samenwerken richting een goede oplossing. We zijn vooraf helder over de kaders en beïnvloedingsruimte: over welke onderwerpen kan meegedacht worden, wat gaan we met de inbreng doen, wie heeft welke rol. We geven altijd terugkoppeling over de participatie en motiveren wat wel en niet is meegenomen.

Persbeleid

We willen meer aan de voorkant van de berichtgeving komen en een goede relatie opbouwen met de media. De media bieden de gemeente immers de kans om onderwerpen en resultaten te duiden en voor het voetlicht te brengen van inwoners en andere doelgroepen zoals ondernemers, maatschappelijke organisaties en belangenverenigingen. We willen daarom een proactief persbeleid voeren. Actief betekent zelf het initiatief nemen, ook bij negatief nieuws. Een actieve houding zorgt voor meer invloed op de boodschap en het moment van publicatie. Het resultaat van een proactief persbeleid is berichtgeving van de gemeente die bijdraagt aan het transparant informeren van onze inwoners, het creëren van draagvlak voor beleid, het profileren van bestuurders op specifiek gekozen thema's en het profileren van de gemeente als betrouwbaar, open en klantgericht.

Huisvesting

Hybride werken is de norm voor onze huisvesting. Het staat voor het flexibel invullen van de locatie waar het werk plaatsvindt. Niet het beschikbare gebouw (gemeentehuis) is voor de werklocatiekeuze leidend, maar het type werk, het doel van de activiteit, de gewenste mate van interactie, de efficiëntie van communicatie en de voorkeuren van onze klanten (inwoners, regiogemeenten, leveranciers, etc.) en medewerkers. Aan de Misse 2-4-6 te Heesch bevinden zich de Bibliotheek, gemeenschapshuis De Pas en het gemeentehuis. In deze panden is ruimteoverschot, zijn er wensen tot herinrichting (ze zijn beperkt ingericht voor hybride werken) en zijn zowel de techniek als de inrichting deels aan vervanging toe. Door de drie gebouwen in onderlinge samenhang te bezien, is een efficiënte verbetering mogelijk, zowel functioneel als financieel. We gaan daarom de gebouwen verbouwen en herinrichten zodat er een multifunctioneel pand ontstaat. Waarschijnlijk leidt dit ook tot ruimtebesparing, waarbij de extra ruimte die ontstaat op een andere manier ingezet kan gaan worden. In dit traject participeren De Pas, de Bibliotheek en de gemeente gezamenlijk.

Juridisch

De juridische advisering is ingericht op rechtmatige besluitvorming door organisatie, dagelijks - en algemeen bestuur en proactieve risicobeheersing. Belangrijke kaders hierbij vormen de algemene beginselen van behoorlijk bestuur op grond van de Algemene Wet Bestuursrecht en ons interne mandaatregister. Naast proactieve risicobeheersing – op basis van vroegtijdige inschakeling in het proces - ondersteunt juridische kwaliteitszorg reactief bij de behandeling van bezwaar- en beroepschriften. Andere aandachtspunten voor juridische kwaliteitszorg zijn Bibob procedures en uitvoering van de Wet Open Overheid (WOO). Accenten bij de WOO vormen de openbaarheid van stukken enerzijds en geheimhouding van stukken anderzijds.

Rechtmatigheid

Voor de invoering van het wetsvoorstel 'versterking decentrale rekenkamers' verstrekke de externe accountant een controleverklaring met een oordeel inzake getrouwheid en rechtmatigheid bij de jaarrekeningen van gemeenten. Het tweede onderdeel van dit wetsvoorstel handelt over het onderwerp rechtmatigheid. Met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording per 2023

wijzigt dit. Het college van B en W geeft dan een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Daarmee valt de rechtmatigheidsverantwoording onder het getrouwheidsoordeel van de accountant. Dit impliceert, dat de accountant nog wel beoordeelt of de rechtmatigheidsverantwoording 'juist' is. Vanuit de commissie BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) moet bij over een aantal verplichte onderwerpen gerapporteerd worden m.b.t. het onderdeel rechtmatigheid. Daar zullen wij voor het eerst invulling aan geven bij de jaarrekening 2023.

Beleidsindicatoren

Gemeenten lichten de effecten van beleid toe door een vaste set beleidsindicatoren op de nemen in de begroting en de jaarrekening. De meeste van deze indicatoren zijn te vinden op www.waarstaatiegemeente.nl, onder het dashboard 'Besluit Begroting en Verantwoording'. Dat geldt niet voor de beleidsindicatoren op het gebied van bedrijfsvoering. Hiervoor is geen landelijke bron beschikbaar. Deze indicatoren zijn gebaseerd op eigen gemeentelijke informatie.

Beleidsindicator	Jaar realisatie	Referentie	Bernheze
Formatie (fte per 1000 inwoners – excl. formatie B&W, raad en griffie)	2019	Geen data	5,1
	2020	Geen data	5,1
	2021	Geen data	5,2
	2022	Geen data	5,5
	2023	Geen data	5.9
Bezetting (fte per 1000 inwoners – excl. formatie B&W, raad en griffie)	2019	Geen data	4,4
	2020	Geen data	4,8
	2021	Geen data	4,8
	2022	Geen data	Geen data
	2023	Geen data	Geen data
Apparaatskosten (kosten per inwoner) (loonkosten ambtelijk apparaat excl. uitbestede diensten zoals sociale zaken, belastingsamenwerking, inhuur en totale kosten overhead.	2019	Geen data	493
	2020	Geen data	531
	2021	Geen data	557
	2022	Geen data	567
	2023	Geen data	600
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	2019	Geen data	23,2%
	2020	Geen data	21,3%
	2021	Geen data	23,4%
	2022	Geen data	5,82%
	2023	Geen data	4,96%
Overhead (% van de lasten) (alle kosten die samen samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces)	2019	Geen data	10,1%
	2020	Geen data	10,0%
	2021	Geen data	10,4%
	2022	Geen data	11,3%
	2023	Geen data	12,3%

F. Verbonden partijen

In deze paragraaf wordt inzicht verschaft in, en informatie verstrekt over alle partijen waar Bernheze bestuurlijke en financiële banden mee onderhoudt. Instellingen waarmee alleen een subsidierelatie is aangegaan vallen buiten de definitie van verbonden partijen.

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente Bernheze een bestuurlijk én een financieel belang heeft.

Het financiële belang betreft een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verboden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Van bestuurlijk belang is sprake als Bernheze zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.

Als gemeente blijven we wel verantwoordelijk voor de taken die we door verbonden partijen laten uitvoeren. Daarom is het van belang dat de raad in het proces van begroting en verantwoording de nodige informatie ontvangt om de bijdrage van verbonden partijen aan de realisatie van de programma's en daarmee gepaard gaande risico's te kunnen beoordelen.

In Noordoost-Brabant is gekozen om gezamenlijk regie te voeren op de gemeenschappelijke regelingen (GR'en). De gemeente Oss is de coördinerende gemeente voor het afstemmingsproces tussen gemeenten en gemeenschappelijke regelingen in Brabant Noordoost. Adoptieteams en Vijftallenoverleg zijn enkele instrumenten die de regio inzet om effectief verlengd lokaal te sturen. Er is afgesproken voor alle GR'en eenzelfde beleids- en begrotings- en rekeningcyclus te hanteren. De ambtelijke adoptieteams beoordelen de kadernota, begroting en de jaarrekening op alle beleids- en financiële aspecten en brengen advies uit aan de regiogemeenten. Dit advies is input voor het lokale advies aan de gemeenteraad.

De paragraaf 'Verbonden partijen' is om een tweetal redenen van belang:

- de verbonden partijen voeren beleid uit dat tot de verantwoordelijkheid van de gemeente behoort;
- welke risico's loopt de gemeente en wat zijn de budgettaire gevolgen.

De paragraaf betreffende de verbonden partijen dient volgens artikel 15 lid 1 van het BBV ten minste te bevatten:

- a. de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
- b. de lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:
 - gemeenschappelijke regelingen;
 - vennootschappen en coöperaties;

- stichtingen en verenigingen, en,
 - overige verbonden partijen;
- c. de lijst van verbonden partijen.

Voor het geval dat formeel juridisch geen sprake is van een verbonden partij door het ontbreken van een financieel belang maar wel sprake is van structurele bekostiging en een bestuurlijk belang wordt aanbevolen om een extra categorie “organisaties met een bestuurlijk belang en een maatschappelijk of algemeen belang” op te nemen.

Per verbonden partijen moet tenminste de volgende informatie worden opgenomen in deze paragraaf:

- a. de wijze waarop de provincie onderscheidenlijk de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee gediend wordt;
- b. het belang dat de provincie onderscheidenlijk de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;
- c. de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
- d. de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
- e. de eventuele risico's, als bedoeld in [artikel 11, eerste lid, onderdeel b](#), van de verbonden partij voor de financiële positie van de provincie onderscheidenlijk de gemeente.

Het per verbonden partij opgenomen eigen vermogen bestaat uit de reserves en het eventuele nog niet verdeelde resultaat. Het vreemd vermogen betreft de passiva minus eigen vermogen.

In het voorjaar van 2022 boden de meeste gemeenschappelijke regelingen hun kadernota's, de jaarrekening 2021 en hun begroting 2023 aan.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing nemen we de eventuele risico's op waarvoor de verbonden partijen mogelijk een beroep doen op de deelnemende gemeenten.

A. Gemeenschappelijke regelingen

1. Kleinschalig Collectief Vervoer (KCV) Brabant-Noordoost Regiotaxi Noordoost-Brabant	
Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De gemeentelijke portefeuillehouder is lid van het Dagelijks Bestuur.
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	De samenwerkende partners streven een kwalitatief hoogwaardig stelsel van kleinschalig collectief vervoer na. Zij willen daarmee voorzien in de behoefte aan openbaar vervoer, de instandhouding en de verbetering van de bereikbaarheid van de kleine kernen en het aanbod van adequate en efficiënte vervoersvoorzieningen voor diverse doelgroepen.
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De bijdrage van beheerkosten van gemeente Bernheze in 2023 wordt € 35.820,-. De totale bijdragen van gemeenten daarin bedragen € 415.529,-. Het aandeel van gemeente Bernheze bedraagt 8,6%.

1. Kleinschalig Collectief Vervoer (KCV) Brabant-Noordoost Regiotaxi Noordoost-Brabant

De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar		01-01-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 788.245	€ 688.245
	Vreemd vermogen	€ 684.000	€ 688.200
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Het begrote resultaat over 2023 bedraagt € 100.000,- negatief. Voorgesteld wordt dit ten laste van de reserve projecten te brengen.		
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	Het grootste risico dat wordt benoemd is een faillissement of overname van de vervoerder. Het gewogen risico bedraagt € 275.000,-.		

2. GGD Hart voor Brabant

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De gemeentelijke portefeuillehouder is lid van het Dagelijks Bestuur.		
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	De GGD heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de openbare gezondheidszorg.		
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De bijdrage vanuit Gemeente Bernheze in 2023 bedraagt € 1.178.373,- op een totaal van € 40.424.913,-. Dit is een aandeel van 2,9%. De bijdrage is berekend op het aantal inwoners met peildatum 1-1-2022. Dit is voor Gemeente Bernheze 31.698. De bijdrage bedraagt € 37,18 per inwoner.		
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar		01-01-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 6.846.000	€ 6.040.000
	Vreemd vermogen	€ 12.000.000	€ 12.000.000
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Het verwachte resultaat in 2023 is nihil.		
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	De grootste benoemde risico's zitten in de fluctuatiesomzetvolume plustaken en het stijgende ziekteverzuim. De algemene weerstandsreserve is hoog genoeg om de geïnventariseerde risico's op te kunnen vangen.		

3. Openbaar Lichaam Werkvoorzieningschap Noordoost-Brabant

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	Via de portefeuillehouder is Bernheze vertegenwoordigd in het bestuur.		
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorzieningen in deze regio. Het Openbaar Lichaam verzorgt de administratie en gebruikt voor plaatsing van kandidaten haar eigen uitvoeringsorganisatie, de IBN-holding B.V.		

3. Openbaar Lichaam Werkvoorzieningschap Noordoost-Brabant

Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De aangesloten gemeenten leveren een bijdrage in de bestuurskosten van het Werkvoorzieningsschap. In 2023 bedraagt de bijdrage van Gemeente Bernheze € 8.479,- op een totaal van € 87.000,- . Dit komt neer op een aandeel van 9,7%.		
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar		01-01-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 26.986.600	€ 26.986.600
	Vreemd vermogen	€ 1.848.300	€ 1.848.300
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Het verwachte resultaat in 2023 is nihil.		
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	N.v.t.		

4. Omgevingsdienst Brabant Noord (OBDN)

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	Via de portefeuillehouder is Bernheze vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.		
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Het openbaar lichaam is ingesteld om ten behoeve van de deelnemers taken uit te voeren op het gebied van de fysieke leefomgeving en om als verlengstuk van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving van de regio Brabant Noord.		
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De bijdrage van Bernheze in 2023 bedraagt € 1.481.516,- op een totaalbedrag van € 31.224.238,-. Hierdoor is het aandeel van Bernheze 4,7%.		
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar		01-01-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 8.403.000	€ 8.445.000
	Vreemd vermogen	€ 11.331.000	€ 10.937.000
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	In 2023 wordt een positief resultaat beoogd van € 42.000,-.		
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	<p>In de risicoanalyse is het oogst benoemde risico vanuit externe ontwikkelingen. Als beheersmaatregelen worden benoemd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intensieve monitoring van externe ontwikkelingen zodat hier tijdig op geacteerd kan worden. - Tijdig gebruik maken van de flexibele schil van de organisatie waar mogelijk - Duidelijke afspraken maken met opdrachtgevers bij externe ontwikkelingen 		

5. Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC)

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	Via de portefeuillehouder is Bernheze vertegenwoordigd in het bestuur.		
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Het behouden, bewerken en benutten van de archiefbescheiden opgenomen in de rijksarchiefbewaarpplaats in de provincie Noord-Brabant en de archiefbewaarpplaatsen van de deelnemende gemeenten en waterschappen. Daarnaast in volgorde van prioriteit: verbetering van de digitale dienstverlening, het archief als informatiecentrum en verbetering van de lokale dienstverlening.		
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De bijdrage van gemeente Bernheze in 2023 wordt € 114.300,-. Op een totaal aan bijdragen van gemeenten en waterschappen is dit 5,7%. Op het totaal aan bijdragen (inclusief rijk en provincie is deze bijdrage 2,3%.		
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar		01-01-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 1.444.000	€ 1.265.000
	Vreemd vermogen	€ 3.906.000	€ 3.418.000
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Het verwachte resultaat in 2023 is nihil.		
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.		

6. Veiligheidsregio Brabant-Noord

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	Via de portefeuillehouder is Bernheze vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.		
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	De Veiligheidsregio Brabant-Noord omvat Brandweer en Veiligheidsbureau Brabant-Noord, de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio Brabant-Noord en het Gemeenschappelijk Meldcentrum Brabant-Noord. In de Veiligheidsregio werken 16 gemeenten, de GGD en de Nationale Politie met hen samen op het gebied van brandweertzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, en meldkamers. Voorts werken ook het Waterschap Aa en Maas, het Waterschap De Dommel en het Regionaal Militair Commando-Zuid in de veiligheidsregio samen.		
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De bijdrage van Bernheze wordt berekend tegen vaste bedragen per inwoner voor enkele onderdelen en een procentueel deel voor de kazernes. Op basis van 31.455 inwoners in Bernheze (peildatum 1-1-2021) op het totaal van deelnemende gemeenten met 659.524 inwoners is het aandeel van de gemeente Bernheze in 2023 4,8%. De bijdrage in 2023 bedraagt voor Gemeente Bernheze € 2.022.400,-. De bijdrage bedraagt € 61,65 per inwoner.		
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar		01-01-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 7.500.000	€ 7.500.000
	Vreemd vermogen	€ 38.621.000	€ 39.365.000

6. Veiligheidsregio Brabant-Noord

De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Het verwachte resultaat van 2023 voor mutaties reserves bedraagt € 2.230.000,- negatief. Na mutaties reserves is het resultaat nihil.
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	Begin 2022 vielen Russische strijdkrachten Oekraïne binnen. Er zijn momenteel geen aanwijzingen voor specifieke dreigingen ten aanzien van Nederland. Onze regio draagt bij in de taak om vluchtelingen op te vangen. Daarnaast monitoren we de situatie op een aantal specifieke veiligheidsthema's. De grootste benoemde risico's in de risicoparagraaf hebben betrekking op de taakdifferentiatie van de brandweer, de huisvesting van de brandweerkazernes en het onderhoud/beheer van de kazernes.

7. Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	Via de portefeuillehouder is Bernheze vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.															
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Het verlenen of doen verlenen van ambulancezorg die tijdig ter plaatse is.															
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De RAV wordt volledig gefinancierd door de Zorgverzekeraars en het Rijk en er wordt geen gemeentelijke bijdrage gevraagd.															
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table><thead><tr><th></th><th colspan="2">01-01-2023</th><th colspan="2">31-12-2023</th></tr></thead><tbody><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€</td><td>14.260.000</td><td>€</td><td>14.260.000</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€</td><td>31.336.000</td><td>€</td><td>36.566.000</td></tr></tbody></table>		01-01-2023		31-12-2023		Eigen vermogen	€	14.260.000	€	14.260.000	Vreemd vermogen	€	31.336.000	€	36.566.000
	01-01-2023		31-12-2023													
Eigen vermogen	€	14.260.000	€	14.260.000												
Vreemd vermogen	€	31.336.000	€	36.566.000												
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Het verwachte resultaat voor 2023 bedraagt € 92.000,- positief.															
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.															

8. Regionaal Bureau leerplicht en RMC (regionale meld- en coördinatiefunctie)

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De gemeente Bernheze is via de portefeuillehouder vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur.
---	---

8. Regionaal Bureau leerplicht en RMC (regionale meld- en coördinatiefunctie)

Openbaar belang dat er mee gediend wordt	<p>Het algemeen resultaat dat beoogd wordt, is een goede uitvoering van de leerplicht en kwalificatieplicht, voortijdig schoolverlaten voorkomen en jongeren in een kwetsbare positie monitoren.</p> <p>De ambities voor de periode 2021 tot en met 2024 zijn de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none">- Geen enkel leerplichtig kind zit langer dan drie maanden thuis zonder passend aanbod van onderwijs en/of zorg. Het RBL BNO geeft altijd prioriteit aan het zo snel als mogelijk stoppen van het schoolverzuim. Uitgangspunt hierbij is dat iedere dag dat een kind thuis zit er één te veel is.- Geen enkele jongere in een kwetsbare positie tussen 16 en 23 jaar valt tussen de wal en het schip. Alle jongeren die geen startkwalificatie hebben zijn in beeld en hebben een duurzame werkplek, passende dagbesteding of volgen een traject naar werk of zorg. <p>RBL BNO bereikt alle voortijdig schoolverlaters en verleidt ze om onderwijs te volgen. Ook als sprake is van een krappe arbeidsmarkt waarin werkgevers arbeidskrachten zoeken.</p>									
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De bijdrage van Gemeente Bernheze in 2023 bedraagt € 75.459,-.									
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table border="1"><thead><tr><th></th><th>01-01-2023</th><th>31-12-2023</th></tr></thead><tbody><tr><td>Eigen vermogen</td><td>n.v.t.</td><td>n.v.t.</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>n.v.t.</td><td>n.v.t.</td></tr></tbody></table>		01-01-2023	31-12-2023	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	01-01-2023	31-12-2023								
Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.								
Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.								
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Het verwachte resultaat in 2023 is nihil.									
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.									

9. Heesch West

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De burgemeester en de portefeuillehouder vastgoed maken deel uit van het Algemeen Bestuur.									
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	<p>Het samenwerkingsverband heeft tot doel het bevorderen van de economische ontwikkeling en werkgelegenheid in de regio "Noordoost Brabant" door middel van het duurzaam ontwikkelen, realiseren, exploiteren en beheren van een kwalitatief hoogwaardig en uit financieel-economisch oogpunt aanvaardbaar regionaal bedrijventerrein, hierna te noemen "bedrijventerrein". Het definitieve bestemmingsplan en facetplan geluidszone zijn begin 2022 in de gemeenteraden de deelnemende gemeenten vastgesteld.</p> <p>In juni 2022 is inzichtelijk of er mogelijk beroep is ingesteld tegen de plannen. Doordat Heesch West als plan een aangemeld project is in het kader van de Crisis- en Herstelwet wordt een snelle behandeling van mogelijke bezwaren voorzien. Beoogd wordt in 2023 grootschalig met de uitvoering van plannen te starten, tot die tijd zijn mogelijk al kleinere handelingen zoals eerste sloopwerkzaamheden mogelijk.</p> <p>De boekwaarden van de deelnemende gemeenten zijn mei 2022 ingebracht in de gemeenschappelijke regeling.</p>									
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	Voor Bernheze is het aandeel bepaald op 12%.									
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>01-01-2023</th> <th>31-12-2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 0</td> <td>€ 0</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 81.000.926</td> <td>€ 74.753.324</td> </tr> </tbody> </table>		01-01-2023	31-12-2023	Eigen vermogen	€ 0	€ 0	Vreemd vermogen	€ 81.000.926	€ 74.753.324
	01-01-2023	31-12-2023								
Eigen vermogen	€ 0	€ 0								
Vreemd vermogen	€ 81.000.926	€ 74.753.324								
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Het verwachte resultaat in 2023 is nihil.									
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	<p>Eind februari 2022 is de invasie/oorlog vanuit Rusland begonnen met Oekraïne. Dit heeft diverse gevolgen zowel maatschappelijk als economisch. Als de energie- en grondprijzen lang hoog blijven zal dit invloed hebben op de wereldhandel. De effecten daarvan kunnen we voor het ontwikkelen van ons regionaal bedrijventerrein niet overzien.</p> <p>De grootste reguliere risico's vanuit de ontwikkeling komen voort uit mogelijk lagere verkoopprijzen, een lagere opbrengstindex en stijgende kosten voor bouwen woonrijpmaken.</p>									

10. Centrumregeling Wmo Brabant Noordoost-oost 2020-2023

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	<p>De colleges van B&W geven de centrumgemeente Oss mandaat en volmacht om binnen het in deze regeling vastgestelde kader de genoemde taken en opdracht uit te voeren.</p> <p>De portefeuillehouders Wmo maakt deel uit van het reguliere overleg.</p>
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	De regeling is aangegaan met als doel het behartigen van de belangen van de gemeenten op het gebied van de doelmatige inkoop van ondersteuning in het kader van de Wmo volgens het systeem van bestuurlijk aanbesteden.

10. Centrumregeling Wmo Brabant Noordoost-oost 2020-2023

Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De kosten voor de inkooporganisatie zijn gebaseerd op een begroting, die jaarlijks met het inkoopplan wordt vastgesteld. De doorberekening naar de deelnemende gemeenten vindt plaats naar rato van het ontvangen rijksbudget Wmo		
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar		01-01-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	n.v.t.		
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.		

11. Centrumregeling Jeugdhulp Noordoost-Brabant 2020

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De colleges geven de centrumgemeente Den Bosch mandaat en volmacht om binnen het in deze regeling vastgestelde kader de genoemde taken en opdracht uit te voeren, uiteraard begrensd door wetgeving, jurisprudentie en vooraf vastgestelde financiële kaders		
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	De regeling is aangegaan met als doel het behartigen van de belangen van de gemeenten op het gebied van de doelmatige inkoop van de individuele voorzieningen en de flexibele jeugdhulp, volgens het systeem van bestuurlijk aanbesteden.		
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De kosten voor de inkooporganisatie zijn gebaseerd op een begroting, die jaarlijks met het inkoopplan wordt vastgesteld. De doorberekening naar de deelnemende gemeenten vindt plaats naar rato van het aantal jeugdigen 0 t/m 17-jarigen.		
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar		01-01-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	n.v.t.		
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.		

12. Belastingensamenwerking Oost Brabant (BSOB)										
Wijze waarop de gemeente een belang heeft	Via de portefeuillehouder is Bernheze vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.									
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	De gemeente deelt mee in de gemeenschappelijke regeling waar een samenwerking is ontstaan tussen het waterschap en 9 deelnemende gemeenten. De BSOB draagt zorg voor de oplegging en inning van gemeentelijke belastingen (de belastingtaken).									
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De bijdrage voor Gemeente Bernheze in 2023 bedraagt € 527.330,-. Op een totaal van € 8.553.378,- bedraagt het aandeel van Gemeente Bernheze 6,2%.									
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table border="1"><thead><tr><th></th><th>01-01-2021</th><th>31-12-2021</th></tr></thead><tbody><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 299.000</td><td>€ 1.243.000</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 14.733.000</td><td>€ 15.316.000</td></tr></tbody></table> <p>In de begroting 2023 is geen geprognosticeerde balans opgenomen.</p>		01-01-2021	31-12-2021	Eigen vermogen	€ 299.000	€ 1.243.000	Vreemd vermogen	€ 14.733.000	€ 15.316.000
	01-01-2021	31-12-2021								
Eigen vermogen	€ 299.000	€ 1.243.000								
Vreemd vermogen	€ 14.733.000	€ 15.316.000								
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Het verwachte resultaat in 2023 is nihil.									

B. Vennootschappen en coöperaties

Voor privaatrechtelijke organisaties gelden de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek. Dit betekent dat binnen vijf maanden de stukken moeten zijn gepubliceerd. Indien de benodigde gegevens tijdig beschikbaar zijn hebben we die opgenomen.

1. N.V. Bank Nederlandse Gemeenten										
Wijze waarop de gemeente een belang heeft	Als aandeelhouder maakt de gemeentelijke portefeuillehouder deel uit van de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering.									
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Bankinstelling van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang.									
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	Op een totaal van 55.690.720 aandelen bezit de gemeente Bernheze 21.060 aandelen. Dit is een bescheiden aandeel van 0,037816%.									
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table border="1"><thead><tr><th></th><th>01-01-2021</th><th>31-12-2021</th></tr></thead><tbody><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 5.097 miljoen</td><td>€ 5.062 miljoen</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 155.262 miljoen</td><td>€ 143.995 miljoen</td></tr></tbody></table> <p>De gegevens voor 2023 zijn nog niet bekend.</p>		01-01-2021	31-12-2021	Eigen vermogen	€ 5.097 miljoen	€ 5.062 miljoen	Vreemd vermogen	€ 155.262 miljoen	€ 143.995 miljoen
	01-01-2021	31-12-2021								
Eigen vermogen	€ 5.097 miljoen	€ 5.062 miljoen								
Vreemd vermogen	€ 155.262 miljoen	€ 143.995 miljoen								

1. N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Over 2021 heeft BNG-bank een nettowinst na belastingen behaald van € 236 miljoen. Over het toekomstig resultaat in 2022 en 2023 doet de bank geen uitspraak.
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.

2. NV Brabant Water

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	Als aandeelhouder maakt de gemeentelijke portefeuillehouder deel uit van de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering.									
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Watervoorziening									
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De gemeente Bernheze participeert voor € 2.451,61 in het aandelenkapitaal van € 278.000,-. Dit is een belang van 0,9%.									
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table><thead><tr><th></th><th>01-01-2021</th><th>31-12-2021</th></tr></thead><tbody><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 674.183 miljoen</td><td>€ 684.676 miljoen</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 511.876 miljoen</td><td>€ 529.584 miljoen</td></tr></tbody></table> <p>Recentere gegevens zijn niet beschikbaar.</p>		01-01-2021	31-12-2021	Eigen vermogen	€ 674.183 miljoen	€ 684.676 miljoen	Vreemd vermogen	€ 511.876 miljoen	€ 529.584 miljoen
	01-01-2021	31-12-2021								
Eigen vermogen	€ 674.183 miljoen	€ 684.676 miljoen								
Vreemd vermogen	€ 511.876 miljoen	€ 529.584 miljoen								
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	In 2021 werd een netto resultaat behaald van € 10,5 miljoen. De begrotingscijfers 2023 zijn nog niet voorhanden.									
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.									

C. Stichtingen en verenigingen

1. Vereniging van Eigenaars van appartementengebouw "De Pas" De Misse 4

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De portefeuillehouder gemeentelijk vastgoed, de bedrijfsleider accommodaties en een beleidsmedewerker van financiën van de Gemeente Bernheze maken het bestuur van de VVE, dat drie bestuursleden kent.
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Beheer en onderhoud van het exterieur van het gebouw "De Pas", waarvan gemeente Bernheze sinds 31 augustus 2020 enige eigenaar is.
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	Alle exploitatiekosten van de VVE plus de kosten van groot onderhoud worden verrekend via 55% gemeente en 45% de Pas. Verrekening is onderdeel van de verhuurovereenkomst van Stichting de Pas en loopt via de Gemeente Bernheze.

1. Vereniging van Eigenaars van appartementengebouw "De Pas" De Misse 4

	01-01-2021	31-12-2021
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	Eigen vermogen n.v.t. Vreemd vermogen € 277.999	n.v.t. 304.408
		Recentere cijfers zijn nog niet beschikbaar.
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	De jaarlijkse exploitatie sluit zonder saldo. De kosten worden verdeeld op basis van statutaire afspraken.	
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	Stg de Pas huurt 45% van de ruimtes waarbij volgens het gemeenschapshuizenbeleid alle gebruikers- en eigenaarslasten ten laste komen van Stg de Pas. Het risico bestaat (o.a. vanwege verminderde inkomsten als gevolg van de coronapandemie) dat Stg de Pas niet aan haar verplichtingen kan voldoen. Wij wachten nu nog steeds op het nieuwe meerjarenonderhoudsplan. Deze resultaten zijn nog niet definitief, De uitkomst hiervan zal van invloed zijn op de cijfers die wij voor de begroting meenemen.	

2. Zorg- en veiligheidshuis Brabant Noordoost (voorheen: Stichting Regionaal Veiligheidshuis Maas en Leijgraaf)

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De burgemeester van de gemeente Oss vertegenwoordigt de gemeente Bernheze.	
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Deze stichting is opgericht om een betere afstemming tussen partners op het terrein van veiligheid te bereiken (politie, gemeenten, openbaar ministerie en diverse welzijnsinstellingen). De meerwaarde van de samenwerking van organisaties op een fysieke locatie ligt in de sluitende aanpak van criminaliteit en overlast en de aanpak van de achterliggende problemen bij de betrokkenen. Door het bundelen van activiteiten ontstaat een compleet zicht op de situatie van daders, overlastgevers en slachtoffers, zodat het mogelijk wordt om gezamenlijk en geïntegreerd te handelen.	
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De gemeentelijke bijdrage voor Bernheze bedraagt in 2023 € 32.050,-. Op een totaal van gemeentelijke bijdragen van € 626.170,- is dat een aandeel van 5,1%. De bijdrage bedraagt € 1,02 per inwoner.	
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	01-01-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen n.v.t.	n.v.t.
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Het verwachte resultaat in 2023 is nihil.	

2. Zorg- en veiligheidshuis Brabant Noordoost (voorheen: Stichting Regionaal Veiligheidshuis Maas en Leijgraaf)

Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	N.v.t.
---	--------

3. Regio Noordoost-Brabant (RNOB)

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	Bij het onderdeel 'overheden' worden alle samenwerkende gemeenten vertegenwoordigd door hun portefeuillehouder.									
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Het samenwerkingsverband erkent de diversiteit in de regio, maar gaat uit van gelijkwaardigheid, waarbij elkaar gunnen en afspraken maken belangrijke pijlers zijn. Dit is een belangrijke basis voor de samenwerking, naast de nieuwe inhoudelijke Samenwerkingsagenda. In de Samenwerkingsagenda "richting 2030" is vastgelegd wat de samenwerking van plan is op te pakken. Steeds meer wordt ingezet op samenwerking met provincie, omliggende regio's en het rijk met een aangescherpte en daadkrachtigere organisatie.									
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De bijdrage van gemeente Bernheze in 2023 bedraagt € 129.090,-. Deze is als volgt opgebouwd: - Bijdrage Regiofonds: 3 euro per inwoner: € 94.440 - Arbeidsmarktprogramma NO Brabant werkt: 1 euro per inwoner € 31.480 - Leerwerkt project: € 3.170 In de begroting van Regio NO Brabant is voor 2023 een totale bijdrages van gemeenten benoemd van € 2.688.908,-, waardoor ons aandeel daarin 4,8% is.									
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar	<table border="1"><thead><tr><th></th><th>01-01-2021</th><th>31-12-2021</th></tr></thead><tbody><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 163.932</td><td>€ 297.646</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 2.278.727</td><td>€ 3.179.555</td></tr></tbody></table>		01-01-2021	31-12-2021	Eigen vermogen	€ 163.932	€ 297.646	Vreemd vermogen	€ 2.278.727	€ 3.179.555
	01-01-2021	31-12-2021								
Eigen vermogen	€ 163.932	€ 297.646								
Vreemd vermogen	€ 2.278.727	€ 3.179.555								
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Het verwachte resultaat in 2023 is nihil.									
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.									

4. Vereniging van Eigenaars Plein 1969 I&I

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De portefeuillehouder maatschappelijk vastgoed maakt deel uit van het bestuur van de VVE, dat twee bestuursleden kent.
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Beheer en onderhoud van het exterieur van het gebouw "Plein 169 I&I" voor de gezamenlijke eigenaren (Woonstichting JOOST en gemeente Bernheze).
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	Statutair is vastgelegd dat verrekening van kosten plaatsvindt voor 18% voor de gemeente Bernheze en voor 82% voor Woonstichting JOOST.

4. Vereniging van Eigenaars Plein 1969 I&I

De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar		01-01-2021	31-12-2021
	Eigen vermogen	€ 21.030	€ 50.274
	Vreemd vermogen	€ 4.062	€ 2.765
			Recentere cijfers zijn niet beschikbaar
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Het verwachte resultaat in 2023 is nihil.		
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.		

D. Overige verbonden partijen

1. Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC)

Wijze waarop de gemeente een belang heeft	De gemeente Bernheze wordt vertegenwoordigd door een burgemeester uit onze regio		
Openbaar belang dat er mee gediend wordt	Het versterken van de bestuurlijke aanpak van de georganiseerde criminaliteit en vervolgens de ontwikkeling van een geïntegreerde aanpak van de georganiseerde criminaliteit te faciliteren en te stimuleren.		
Het belang van Bernheze aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar	De bijdrage in 2023 bedraagt € 28.939,-.		
De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar		01-01-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar	Ten tijde van het opstellen van deze jaarstukken was de begroting 2023 van het RIEC nog niet ontvangen.		
Eventuele risico's: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie	n.v.t.		

G. Grondbeleid

Algemeen

De gemeente Bernheze wil regie voeren op haar ruimtelijk beleid. Het uitgangspunt is dat, bij gelijke geschiktheid, voorkeur wordt gegeven aan projecten waarin de grond in eigendom van de Gemeente Bernheze is. Voor de geschikte locaties waar de gemeente de grond al in eigendom heeft zal het op basis van het vorige beleid ingezette actieve grondbeleid worden voortgezet. Actief grondbeleid is echter geen vanzelfsprekendheid meer. De gemeente Bernheze zal kiezen voor maatwerk, waarbij per ontwikkelingsopgave zal worden gekeken welke strategie (of combinatie van strategieën) het meest effectief is.

Daar waar initiatieven uitblijven en/of voor locaties waar de gemeente zelf actief sturing wil geven aan (de kwaliteit) van ruimtelijke ontwikkelingen, zal onderzocht worden of (aanvullend) actief grondbeleid een optie is.

De nota grondbeleid van de Gemeente Bernheze is in 2019 geactualiseerd en werd op 12 december 2019 door de raad vastgesteld.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Bij de geactiveerde bedragen is voor de boekwaarde per 1 januari 2023 uitgegaan van de werkelijke cijfers per 1 januari 2022 vermeerderd met de geraamde bedragen in de begroting 2022, alsmede de bijstellingen hierop. Met betrekking tot de uitgaven en inkomsten van 2023 is uitgegaan van de bedragen zoals deze zijn opgenomen in de geactualiseerde exploitatieopzet.

Met betrekking tot het realiseren van winst heeft het Besluit begroting en verantwoording (BBV) de "percentage of completion" regel (POC) verplicht gesteld. Dit is een methode om de jaarwinst bij de grondexploitatie te bepalen. De winst moet jaarlijks worden genomen naar rato van de gerealiseerde kosten en opbrengsten. Dus indien 50% van de kosten is gerealiseerd en 50% van de grond is verkocht, dan dient $50\% \times 50\% = 25\%$ van de geprognoseerde winst te worden genomen. Wanneer de resultaten van een grondexploitatie worden bijgesteld of het voortgangpercentage muteert heeft dit ook gevolgen voor de eerder genomen winst volgens de POC regel.

Woningbouwplanning

In 2021 stelde de raad de Woonvisie 2022 - 2026, 'Perspectief op goed wonen in onze kernen' vast. Hierin werd een nieuwe taakstelling voor de woningbouwplanning opgesteld voor 1.160 woningen tot en met 2026. Hierin is opgenomen dat woningbouw betaalbaar, duurzaam, genoeg en passend bij de vraag moeten zijn. We zetten ons in op realisatie van betaalbare,

levensloopbestendige, huur- en koopwoningen. Hiermee bedienen we starters, jonge gezinnen en senioren. Hierbij bieden we ruimte voor vernieuwende woningbouwconcepten en woonvormen, zoals tiny houses, flexwoningen, vrijkomende agrarische bestemmingen of maatschappelijk vastgoed en projecten met vernieuwende aanpak zoals Collectief Particulier Opdrachtgeverschap.

De woningmarkt staat onder druk en de prijzen van woningen stijgen snel. Door de krapte op de woningmarkt en de te verwachten toename van het aantal huishoudens zijn veel extra woningen nodig. Om aan de woningbehoefte te voldoen, gaan we de komende tien jaar 1800 woningen bouwen. In de periode 2022 tot en met 2026 bouwen we circa 1200 woningen, waarvan in ieder geval 580 woningen in Heesch, 232 woningen in zowel Heeswijk-Dinther als Nistelrode en 58 woningen in Vorstenbosch alsook Loosbroek. Hiervan bouwen we 354 woningen in 2023, met name in Heesch, Heeswijk-Dinther en Nistelrode.

Op 2 november 2021 heeft de Raad kennisgenomen van een aantal notities, waarin concreet wordt aangegeven waar woningbouw wenselijk is. Een notitie gaat specifiek over locaties voor alternatieve woonvormen. Een tweede geeft aan welke gemeentelijke gronden we op korte en langere termijn we willen ontwikkelen voor woningbouw. Een derde notitie geeft inzicht in de toekomstige woningbouwplanning en in de aantal vergunde woningen.

Grondprijzen

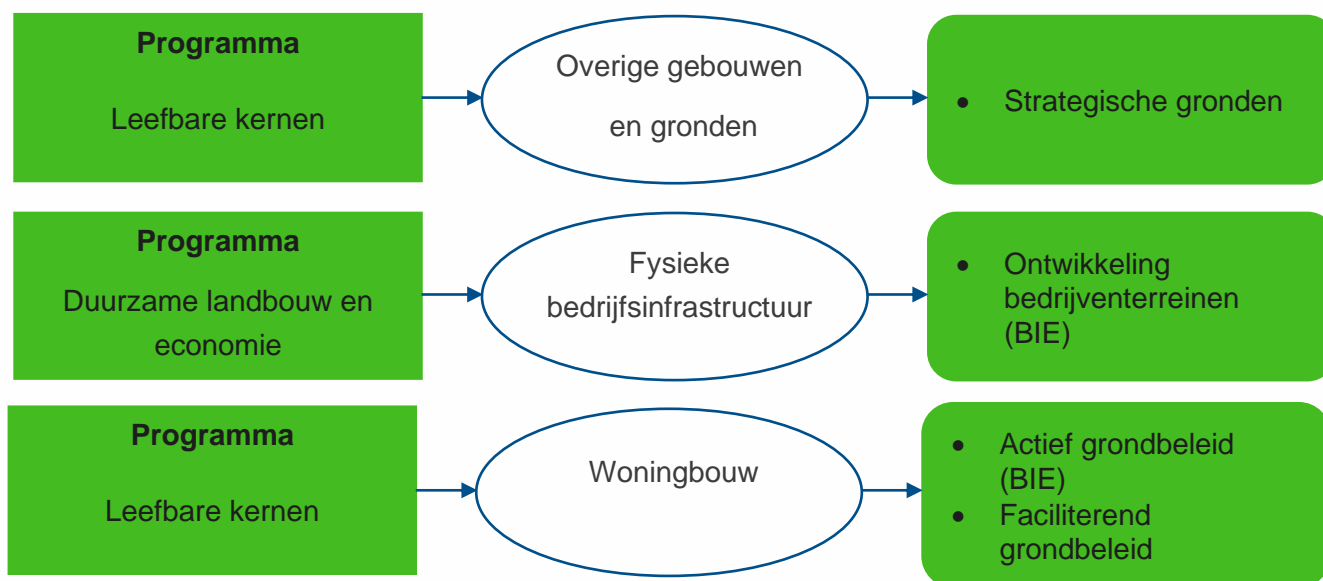
Een andere belangrijke pijler voor de invulling van de exploitatieopzetten zijn de grondprijzen van de uit te geven gronden. Deze worden vastgesteld door het college op het moment dat voldoende daarover bekend is of vlak voordat de woningen in de verkoop gaan. Zij laten zich hiervoor adviseren door de gemeentelijke taxatiecommissie.

Onderhanden werken

Doordat grondexploitaties vaak over meerdere jaren heen lopen, dienen deze aan het einde van het jaar als onderhanden werken op de balans verantwoord te worden. Het onderhanden werk van een grondexploitatie bestaan uit alle tot dan toe gemaakte ontwikkelkosten (inclusief bijgeschreven rente) verminderd met de (eventueel al) gerealiseerde opbrengsten per einde jaar. Deze waarde wordt gecorrigeerd met de eventuele eerder genomen (POC)-winstnemingen en/of genomen verliezen.

Programma's

De commissie Besluit begroting en verantwoording (BBV) schrijft voor dat de activiteiten van het grondbedrijf over drie programma's moeten worden verantwoord.

Vermogenspositie en resultaat

Reserve landschappelijke kwaliteitsverbetering

Per verkochte meter woningbouwgrond op complexen buiten de dorpskernen een bedrag gestort in de bestemmingsreserve landschappelijke kwaliteitsverbetering. De reserve wordt ingezet voor doeleinden ten behoeve van de landschappelijke kwaliteit in het buitengebied. We verwachten in 2023 € 63.000,- toe te voegen aan deze reserve.

Vennootschapsbelasting (VPB)

De bouwgrondexploitatie is een VPB-plichtige activiteit. De te betalen belasting is een verliespost die (verplicht) in de algemene dienst wordt verantwoord.

Programma 1: Leefbare kernen

Actief grondbeleid (BIE)

Voor de bouwgronden in exploitatie (BIE's) geldt het BBV. Belangrijke punten zijn:

- BIE's moeten worden geopend door de raad. Hierbij wordt de exploitatieopzet vastgesteld. Dit is het kader waarin de toekomstige baten en lasten per jaarschijf zijn weergegeven en daarnaast het verwachte resultaat inzichtelijk is. In de financiële verordening van 10 december 2020 in artikel 5 lid 10b is het vaststellen van de eerste/initiële exploitatieopzet gemandateerd aan het college.
- Wanneer de actualisatie van het grondexploitatiecomplex planinhoudelijke wijzigingen, dan wel autonome wijzigingen met materiële financiële gevolgen met zich meebrengt, moet deze opnieuw door de raad worden vastgesteld.
- In 2022 en 2023 verwachten we acht nieuwe grondexploitaties te openen. Ten tijde van het opstellen van de begroting, waren de kaders nog onvoldoende zichtbaar om daarvoor een betrouwbare grondexploitatie op te stellen.

- De (resterende) looptijd van deze bouwgronden in exploitatie mag maximaal 10 jaar zijn.
- De kosten die worden toegerekend moeten aanwezig zijn op de kostensoortenlijst zoals opgenomen in het besluit Ruimtelijke Ordening (BRO)
- Rente toerekenen over het eigen vermogen is niet toegestaan. De rente moet gebaseerd zijn op de werkelijke rente van het vreemd vermogen.

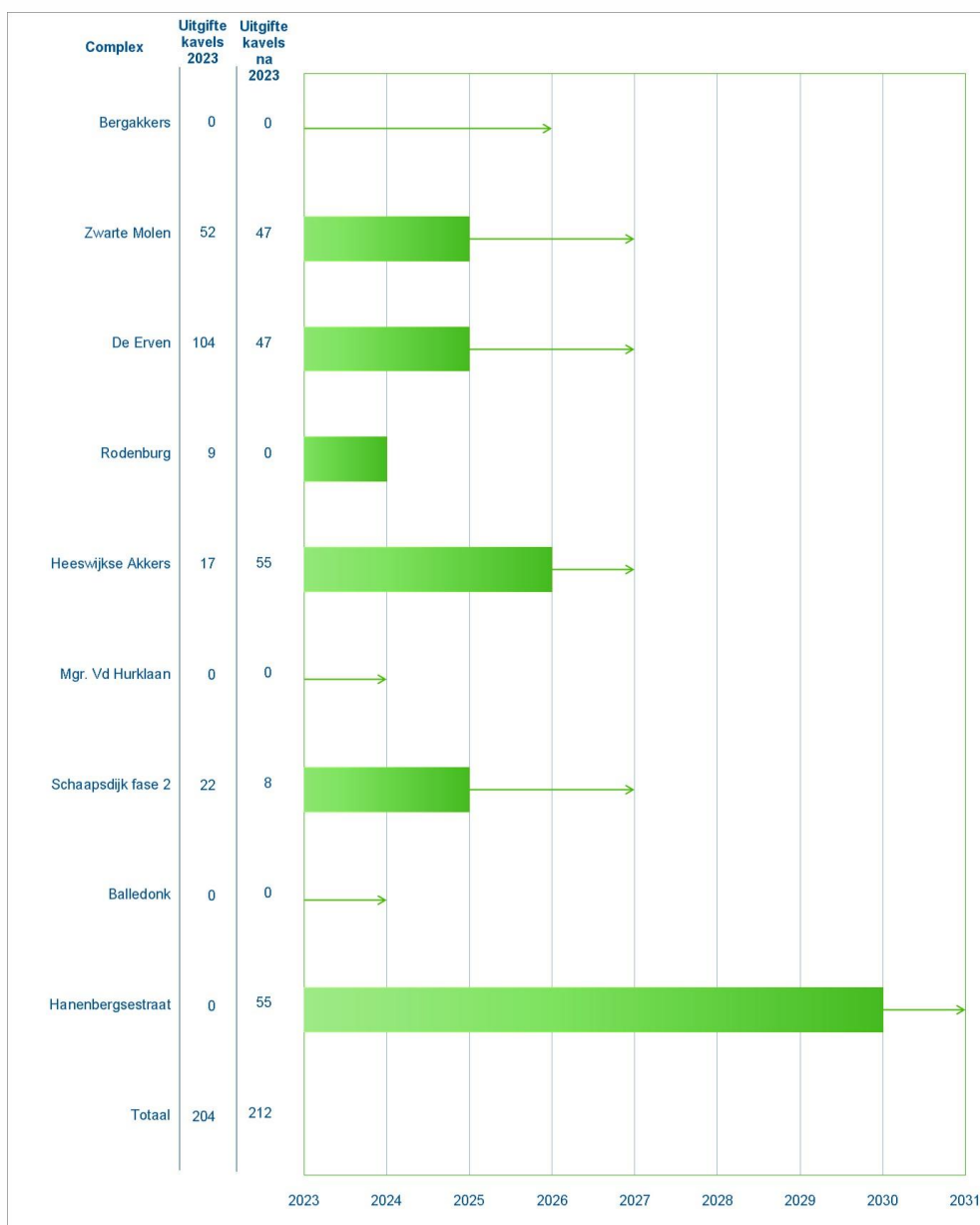
Resultaat en uitgifte per complex

Complex	Genomen winst t/m 2021	Vermoedelijk resterend resultaat
Bergakkers	€ 1.203.000	€ 512.000
Zwarte Molen	€ 1.996.000	€ 1.304.000
De Erven	€ 1.441.000	€ 3.488.000
Rodenburg	€ 1.732.000	€ 214.000
Heeswijkse Akkers	€ -	€ 1.339.000
Mgr. v.d. Hurklaan	€ 105.000	€ 25.000
Schaapsdijk	€ -	€ 892.000
Balledonk	€ 55.000	€ 132.000
Hanenbergsestraat	€ -	€ 167.000
Totaal	€ 6.532.000	€ 8.073.000

De vermoedelijke resultaten presenteren we inclusief de winst die nog tussentijds genomen moet worden op basis van de voortgang van de projecten (POC). De vermoedelijke eindresultaten van de BIE woningbouwcomplexen bedraagt samen € 8.073.000,-.

De resultaten van de bouwgrondexploitatie komen direct ten bate of ten laste van de reserve nog nader te bestemmen. Voor 2023 is het verwacht resultaat € 3,2 miljoen positief.

In het overzicht op de volgende pagina worden de ontwikkelingen van de verschillende complexen/plannen uitgezet over de komende jaren. De volle lijn geeft hierbij de jaren aan waarin kavels worden uitgegeven. De pijl geeft aan tot welk jaar er nog investeringen op de planning staan. De planning is dat de complexen afgesloten kunnen worden aan het einde van het jaar waarin de pijl eindigt.

Faciliterend grondbeleid

Bij particuliere ontwikkelingen worden de kosten die de gemeente maakt verhaald op de initiatiefnemer. Als de kosten zich beperken tot het voeren van een ruimtelijke procedure, de aanleg van een inrit of het maken van een rioolaansluiting gaat dit via de leges. Zijn de werkzaamheden/kosten omvangrijker dan wordt er een anterieure overeenkomst gesloten. Ook eventuele kosten voor planschade worden verhaald op de initiatiefnemer. Uitgangspunt is dat alle kosten worden verhaald. Het resultaat van de particuliere exploitaties is voor de gemeente dan ook nihil.

De kosten die de gemeente maakt verband houdende met de ontwikkeling van gronden door derden moeten binnen vijf jaar leiden tot het ontwikkelen van een exploitatieplan of tot het sluiten van een anterieure overeenkomst. Anders moeten de gemeente kosten als verliespost nemen.

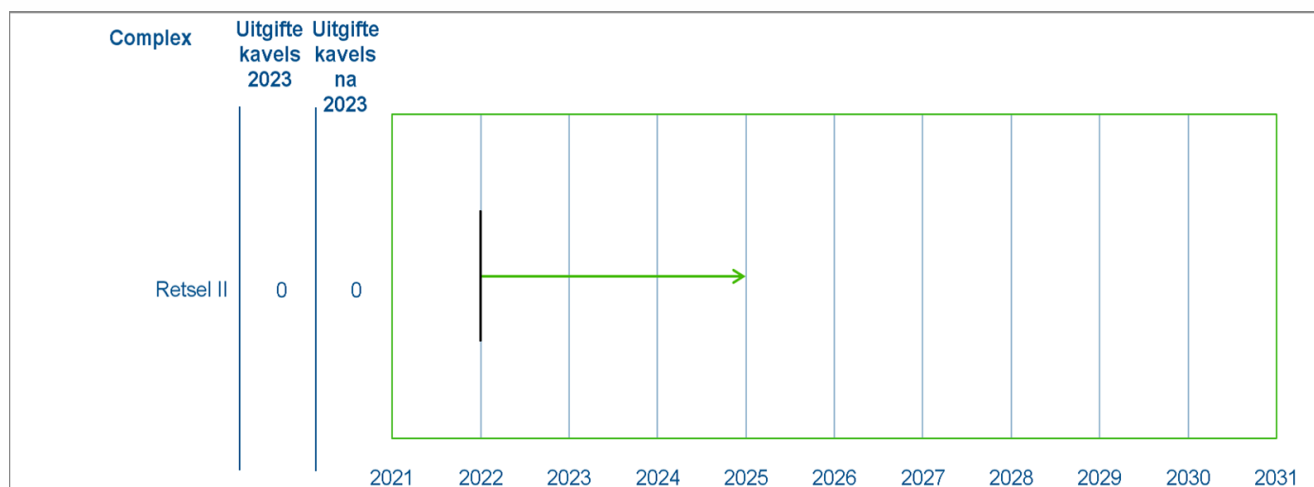
1. De complexen met exploitatieopzet worden door de gemeente ontwikkeld en zijn onderbouwd met een exploitatieopzet.
2. De exploitaties die voor rekening en risico van derden worden ontwikkeld. De kosten die de gemeente maakt voor deze particuliere complexen, voornamelijk plankosten, worden verhaald op de ontwikkelaars.
3. Daarnaast zijn er gronden die de gemeente bezit waarvoor (nog) geen exploitatieopzet is. Deze gronden vallen onder het materieel vast activa van de gemeente.

Programma 4: Duurzame landbouw en economie

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Complexen binnen de fysieke infrastructuur hebben betrekking op de ontwikkeling van bedrijventerreinen en hebben ook de status van BIE. De daarbij horende regelgeving is ook op deze complexen van toepassing. De gemeente Bernheze exploiteert één complex onder deze categorie. Voor de komende jaren zit de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen in de planning. Ten tijde van het opstellen van de begroting, waren de kaders nog onvoldoende zichtbaar om daarvoor een betrouwbare grondexploitatie op te stellen.

Complex	Genomen winst t/m 2021	Vermoedelijk resterend resultaat
Retsel II	€ 65.000	€ 31.000
Totaal	€ 65.000	€ 31.000

Programma 1: Leefbare kernen

Overige strategische gronden

Hiertoe behoren de gronden die de gemeente Bernheze op voorraad heeft ten behoeve van toekomstige ontwikkeling. Dit zijn de strategische gronden. Bij het openen van een nieuwe grondexploitatieopzet kunnen deze worden overgeheveld van deze categorie naar actief grondbeleid (BIE) of fysieke bedrijfsinfrastructuur (ontwikkeling bedrijventerreinen). De strategische gronden hebben per 1 januari 2022 een boekwaarde van € 2,6 miljoen.

H. Subsidies

Wat willen we bereiken en wat gaan we daar voor doen?

De invulling van de maatschappelijke doelstellingen van de Gemeente Bernheze wordt mede vormgegeven door het verstrekken van subsidies. De doelen zijn omschreven in de programma's van de begroting en in specifieke beleidsnota's. De subsidieverlening moet voldoen aan de regels van de Algemene wet bestuursrecht en de subsidieverordening Welzijnssubsidies 2020. De laatste wordt door onszelf bepaald. We kennen jaarlijkse subsidies die per (boek) jaar worden toegekend en projectsubsidies voor bijvoorbeeld projecten of activiteiten. Met een subsidie kunnen de kosten van een activiteit geheel of gedeeltelijk worden betaald.

Naar aanleiding van het rapport van de rekenkamer en de bespreking in de raad van dit rapport hebben we in deze paragraaf een totaal overzicht van de subsidies opgenomen.

(Amateur)organisaties kunnen op basis van de verordening Welzijnssubsidies 2020 of de begroting een subsidie aanvragen. De procedure hiervoor is vastgelegd in deze verordening. Tijdens de looptijd van de subsidie (meestal een (boek)jaar) worden de instellingen bevoorschot. De definitieve vaststelling vindt voor budgetsubsidies achteraf plaats. De overige subsidies worden bij de verlening van de beschikking al vastgesteld. De vaststelling kan om uiteenlopende redenen lager uitvallen dan de verlening. In dat geval vordert Gemeente Bernheze teveel uitbetaalde voorschotten terug. Bij de aanvraag van subsidies vindt een inhoudelijke en financiële toets plaats. De subsidies van professionele instellingen volgt de gemeente tijdens de looptijd van de subsidie, zowel inhoudelijk als financieel.

In de begroting 2023 zijn de subsidies met 2,8% geïndexeerd.

Hieronder is het overzicht opgenomen met de subsidies per programma/beleidsterrein. Aan onderstaande cijfers kunnen door (amateur)organisaties geen rechten worden ontleend.

Overzicht subsidies begroting 2023

(Amateur)organisatie		Subsidieplafond 2023 in euro's
Programma 1: Leefbare kernen		
Bijdrage verkeersbrigadiers	Donaties	793
Buurtbusvereniging Kruisstraat - Loosbroek	Overig vrijwillige en zelforganisaties.	1.228
Buurtbus 202 Loosbroek- Lijn 251	Overig vrijwillige en zelforganisaties.	1.228
Samen Sterk HDL, e-mobile	Overig vrijwillige en zelforganisaties	353

(Amateur)organisatie		Subsidieplafond 2023 in euro's
Programma 2: Gezonde zorgzame gemeente		
Gehandicaptenvereniging GESPOSS	Donaties	397
Sport Voor Gehandicapten 's-Hertogenbosch e.o.	Donaties	82
Lichamelijk Gehandicapten Sportvereniging Veghel e.o.	Donaties	583
Stg. Speciale Dansschool Bolero	Donaties	185
Bijzonder Aktief	Donaties	397
Badmintonclub Argus	Vrijwillige en zelforganisaties	1.381
Badmintonclub HBV	Vrijwillige en zelforganisaties	1.242
Basketbalclub SlamDunk 97	Vrijwillige en zelforganisaties	986
Handbalvereniging Dynamico	Vrijwillige en zelforganisaties	6.741
Hockeyvereniging HDL	Vrijwillige en zelforganisaties	419
Hockeyvereniging MHC Heesch	Vrijwillige en zelforganisaties	7.799
Korfbalvereniging Altior	Vrijwillige en zelforganisaties	5.612
Korfbalvereniging Korloo	Vrijwillige en zelforganisaties	3.733
Korfbalvereniging Prinses Irene	Vrijwillige en zelforganisaties	4.777
Ruitersportvereniging de Valianten	Vrijwillige en zelforganisaties	473
Tennisvereniging De Balledonk	Vrijwillige en zelforganisaties	313
Tennisvereniging De Hoef	Vrijwillige en zelforganisaties	454
Tennisvereniging Telro	Vrijwillige en zelforganisaties	591
Tennisvereniging TVV ' 82	Vrijwillige en zelforganisaties	156
Turn- en gymnastiekvereniging Sine Cura	Vrijwillige en zelforganisaties	3.607
Gympoint	Vrijwillige en zelforganisaties	2.900
Gymnastiekvereniging HGC	Vrijwillige en zelforganisaties	3.915
Voetbalvereniging Avesteyn	Vrijwillige en zelforganisaties	14.146
Voetbalvereniging Heeswijk	Vrijwillige en zelforganisaties	12.209
Voetbalvereniging HVCH	Vrijwillige en zelforganisaties	25.363
Voetbalvereniging Prinses Irene	Vrijwillige en zelforganisaties	14.859
Voetbalvereniging V'bosch Boys	Vrijwillige en zelforganisaties	11.506
Voetbalvereniging WHV	Vrijwillige en zelforganisaties	9.777
Zwem- en polovereniging Gorgo	Vrijwillige en zelforganisaties	1.695
Dance Team Nistelrode	Vrijwillige en zelforganisaties	1.329
Streetdance Vereniging Vorstenbosch	Vrijwillige en zelforganisaties	2.214
I.V.N. Bernheze	Vrijwillige en zelforganisaties	2.182
De Notenkrakers Vorstenbosch	Vrijwillige en zelforganisaties	7.739
Fanfare Aurora	Vrijwillige en zelforganisaties	13.565
Muziekvereniging Animato N'rode	Vrijwillige en zelforganisaties	12.171
Harmonie St. Servaes	Vrijwillige en zelforganisaties	14.578

(Amateur)organisatie		Subsidieplafond 2023 in euro's
Koninklijke Fanfare St Willibrord	Vrijwillige en zelforganisaties	13.818
Toneelvereniging Arcadia	Vrijwillige en zelforganisaties	471
Toneelvereniging Kantlijn	Vrijwillige en zelforganisaties	706
Toneelvereniging Verenigde Spelers	Vrijwillige en zelforganisaties	524
Koor Orféon	Vrijwillige en zelforganisaties	676
Kamerkoor Mi Canto	Vrijwillige en zelforganisaties	518
Zanggroep Koraal	Vrijwillige en zelforganisaties	870
Kinderkoor Joy	Vrijwillige en zelforganisaties	1.602
Ouderenkoor Cantando	Vrijwillige en zelforganisaties	870
ZiZo koor	Vrijwillige en zelforganisaties	606
Popkoor Noiz	Vrijwillige en zelforganisaties	571
EHBO afd. Heesch	Vrijwillige en zelforganisaties	1.235
EHBO afd. Heeswijk-Dinther	Vrijwillige en zelforganisaties	2.288
EHBO afd. Nistelrode	Vrijwillige en zelforganisaties	2.257
Internationale zaken	Vrijwillige en zelforganisaties	42.333
Carnavalsstichting De Wevers	Vrijwillige en zelforganisaties	2.149
Stg. Carnaval De Piereslikkers	Vrijwillige en zelforganisaties	811
Stg. Carnaval HDL	Vrijwillige en zelforganisaties	2.816
Stg. Carnaval Heesch	Vrijwillige en zelforganisaties	4.285
Stg. Jeugdcarnavaal Heeswijk-Dinther	Vrijwillige en zelforganisaties	911
Oranjecomité Heesch	Vrijwillige en zelforganisaties	4.303
Oranjecomité Heeswijk-Dinther	Vrijwillige en zelforganisaties	3.841
Oranjecomité Loosbroek	Vrijwillige en zelforganisaties	1.198
Oranjecomité Vorstenbosch	Vrijwillige en zelforganisaties	751
Stg. Viering Koningsdag Nistelrode	Vrijwillige en zelforganisaties	2.461
Heemkundekring De Elf Rotten	Vrijwillige en zelforganisaties	2.044
Heemkundekring De Wojstap	Vrijwillige en zelforganisaties	1.451
Heemkundekring Nistelvorst	Vrijwillige en zelforganisaties	2.518
Stg. Dorpsraad Vorstenbosch	Vrijwillige en zelforganisaties	2.533
Stg. Kerncommissie Loosbroek	Vrijwillige en zelforganisaties	2.374
Dorpsraad Nistelrode	Vrijwillige en zelforganisaties	3.693
Stg. Actief Burgerschap Heeswijk-Dinther	Vrijwillige en zelforganisaties	4.438
De Zonnebloem Heeswijk-Dinther-Loosbroek-Vorstenbosch	Vrijwillige en zelforganisaties	2.106
De Zonnebloem Nistelrode	Vrijwillige en zelforganisaties	1.225
De Horizon Heesch	Vrijwillige en zelforganisaties	2.477
The Winning Mood 1977	Vrijwillige en zelforganisaties	2.164
KBO Dinther	Vrijwillige en zelforganisaties	1.991
KBO Heesch	Vrijwillige en zelforganisaties	2.944

(Amateur)organisatie		Subsidieplafond 2023 in euro's
KBO Heeswijk	Vrijwillige en zelforganisaties	1.486
KBO Loosbroek	Vrijwillige en zelforganisaties	947
KBO Nistelrode	Vrijwillige en zelforganisaties	2.204
KBO Vorstenbosch	Vrijwillige en zelforganisaties	1.092
Stg. Jong Nederland HDL	Vrijwillige en zelforganisaties	6.866
Stg. Jong Nederland Vorstenbosch	Vrijwillige en zelforganisaties	9.531
Stg. Scouting Heesch	Vrijwillige en zelforganisaties	9.889
Stg. Scouting Mira Ceti Nistelrode	Vrijwillige en zelforganisaties	9.018
Stg. Mini Heesch	Vrijwillige en zelforganisaties	6.250
Stg. Jeugdbelangen Vorstenbosch (Kindervakantieweek)	Vrijwillige en zelforganisaties	1.381
Stg. Jeugdbelangen Nistelrode	Vrijwillige en zelforganisaties	2.709
Stg. Jeugdbelangen Vorstenbosch	Vrijwillige en zelforganisaties	998
Stg. Ranja, kindervakantieweek	Vrijwillige en zelforganisaties	5.525
Tienersoo's Vorstenbosch	Vrijwillige en zelforganisaties	1.077
Tienersoo's Vorstenbosch - exploitatie huisvesting	Vrijwillige en zelforganisaties	3.701
Gehandicapten- en mindervalidenvereniging DIO	Vrijwillige en zelforganisaties	834
Stg. Instructiebad 't Kuipke	Budgetsubsidies	42.367
Muzelinck	Budgetsubsidies	112.563
Hafa-opleiding muziekgezelschappen	Budgetsubsidies	94.735
Noord Oost Brabantse Bibliotheken (NOBB) incl. schoolbibliotheken Vorstenbosch en Loosbroek	Budgetsubsidies	689.449
Stg. Omroep Maasland (DTV)	Budgetsubsidies	77.977
Vluchtelingenwerk WOBB	Budgetsubsidies	67.950
Vluchtelingenwerk WOBB t.b.v. maatschappelijke begeleiding	Budgetsubsidies	20.000
Stg. Radar (meldpunt discriminatie)	Budgetsubsidies	15.041
Ons Welzijn	Budgetsubsidies	2.750.972
C.C. Servaes (ouderenactiviteiten en computerhoek)	Budgetsubsidies	25.797
KBO Vorstenbosch – huisvesting	Budgetsubsidies	19.840
KBO Nistelrode – huisvesting	Budgetsubsidies	21.190
KBO Heesch – huisvesting	Budgetsubsidies	53.456
Ons Welzijn – meer bewegen voor ouderen	Budgetsubsidies	12.408
Stg. SCC de Pas	Budgetsubsidies	66.219
Stg. De Eijnderic	Budgetsubsidies	120.289
Open Jongerencentrum Nistelrode	Budgetsubsidies	15.038
I Meet - jongerensociëteit Heeswijk-Dinther	Budgetsubsidies	26.674
Stg. Natuurtheater De Kersouwe	Overig vrijwillige en zelforganisaties	2.279

(Amateur)organisatie		Subsidieplafond 2023 in euro's
Bernhezer Kunst Kring (BKK)	Overig vrijwillige en zelforganisaties	5.570
Stg. Meierijsche Museumboerderij	Overig vrijwillige en zelforganisaties	9.038
Kasteel Heeswijk	Overig vrijwillige en zelforganisaties	8.355
Stg. Dierenverblijf Heelwijk	Overig vrijwillige en zelforganisaties	3.582
Slachtofferhulp Nederland regio Zuid-Oost	Overig vrijwillige en zelforganisaties	10.788
Stg. Steunpunt Loosbroek	Overig vrijwillige en zelforganisaties	5.941
Stg. Zorgvoorzieningen Vorstenbosch	Overig vrijwillige en zelforganisaties	4.456
Stg. Werkgroep De Pas	Overig vrijwillige en zelforganisaties	1.709
Bestuur Integraal Platform Gehandicapten Bernheze	Overig vrijwillige en zelforganisaties	2.340
Stg. Rechtswinkel Bernheze	Overig vrijwillige en zelforganisaties	3.239
Voedselbank Oss e.o.	Overig vrijwillige en zelforganisaties	4.626
Jeugdfonds Cultuur Brabant	Overig vrijwillige en zelforganisaties	5.140
Jeugdfonds Sport Brabant	Overig vrijwillige en zelforganisaties	12.850
Stg. Leergeld Oss - Bernheze	Overig vrijwillige en zelforganisaties	15.934
Schuldhulpmaatje Bernheze	Overig vrijwillige en zelforganisaties	12.100
Stg. VPTZ Oss-Maasland	Overig vrijwillige en zelforganisaties	1.316
Programma 4: Duurzame landbouw en economie		
De Stofvreters	Donaties	281
Stg. Natuurcentrum De Maashorst	Budgetsubsidies	43.001
Programma 5: Weerbare en veilige samenleving		
Stg. Halt Oost-Brabant	Overig vrijwillige en zelforganisaties	8.497
Totaal		4.775.022

Deel 3: Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten

Inleiding

In de begroting met een indeling naar programma's neemt het beleid een centrale plaats in. De bijbehorende cijfers zijn een vertaling van dit beleid. Deel III van de begroting recapituleert de lasten en baten van het programmaplan. Vervolgens gaan wij op hoofdlijnen in op de financiële positie van de gemeente. Verder wordt ingegaan op het investeringsplan en de reservepositie.

Autorisatie budgetten

Conform het bepaalde in artikel 7 en 17 van het Besluit begroting en verantwoording geven wij in een integraal overzicht de budgetten per programma weer. Dit overzicht is hieronder opgenomen.

Elk programma is onderverdeeld naar lasten en baten. Het overzicht toont het abstractieniveau waarop in het kader van dualisme de raad de begrotingsbudgetten autoriseert. Binnen deze budgetten is het college geautoriseerd de begroting uit te voeren. Noodzakelijke mutaties op deze budgetten in de loop van het begrotingsjaar zullen wij aan uw raad door middel van de Tussentijdse rapportages of een separaat voorstel ter besluitvorming voorleggen.

Een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en de post onvoorzien kunt u vinden in het programmaplan, onderdeel "Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en post onvoorzien".

Omschrijving	Lasten			Baten		
	JR2021	2022	2023	JR2021	2022	2023
Lasten en baten per programma inclusief algemene dekkingsmiddelen en bedrag onvoorzien						
Leefbare kernen	26.294.343	32.839.786	24.462.795	17.621.049	22.827.425	16.740.921
Gezonde zorgzame gemeente	34.719.742	35.233.274	34.762.371	8.005.728	5.246.995	5.171.557
Klimaatbestendig, biodivers en circulair	7.241.696	6.816.601	6.762.990	7.065.875	5.961.607	6.138.336
Duurzame landbouw en economie	431.153	370.070	612.555	289.801	232.546	221.735
Weerbare en veilige samenleving	2.522.026	2.700.892	3.004.070	8.388	3.252	3.343
Dienstverlening en sterke organisatie	2.558.889	2.954.360	3.138.700	463.803	485.083	484.770
Financiën	497.117	529.575	738.303	294.968	161.481	276.179
Algemene dekkingsmiddelen				54.122.780	53.661.415	59.058.100
Overhead	8.693.463	9.659.613	10.007.951	350.314	75.728	127.010

Omschrijving	Lasten			Baten		
Heffing vennootschapsbelasting	679.566					
Bedrag onvoorzien		485.845	1.996.442			
Totaal van lasten en baten excl. reservemutaties	83.637.994	91.590.016	85.486.177	88.222.707	88.655.532	88.221.951
Totaal van baten	88.222.707	88.655.532	88.221.951			
Saldo van lasten en baten excl. reservemutaties	-4.584.713	2.934.484	-2.735.774			
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma						
Leefbare kernen	2.471.519	4.676.217	3.307.237	1.779.981	5.211.758	391.763
Gezonde zorgzame gemeente	1.298.159	169.694		593.665	1.226.578	82.196
Klimaatbestendig, biodivers en circulair	878.760	18.279	5.814	217.831	340.621	21.073
Duurzame landbouw en economie		14.000	2.391	7.000		
Weerbare en veilige samenleving						
Dienstverlening en sterke organisatie	221.358	222.432	126.840	1.240.628	896.185	18.471
Financiën	1.371.800	55.218	121.844	1.619.531	534.249	400.000
Saldo van lasten en baten incl. reservemutaties	89.879.590	96.745.856	89.050.303	93.681.343	96.864.923	89.135.454
Totaal baten incl. reservemutaties	93.681.343	96.864.923	89.135.454			
Begrotingssaldo na bestemming (overschot (-) / tekort (+))	-3.801.753	-119.067	-85.151			
waarvan incidentele baten en lasten (saldo)			0			
Structureel begrotingssaldo (overschot (-) / tekort (+))			-85.151			

Algemene uitgangspunten

Het financiële beleid is gericht op een bedrijfseconomisch verantwoorde grondslag. Mede bepalend hierbij zijn de wettelijke bepalingen en de richtlijnen van de provincie in verband met haar toezichtstaak. De provincies maken gezamenlijk afspraken over de wijze waarop zij het toezicht invullen. Op 2 juli 2019 is een nieuw Gemeenschappelijk financieel toezicht 2020 gemeenten (GTK 2020) vastgesteld. Met ingang van het begrotingsjaar 2020 geldt voor alle gemeenten dit nieuwe GTK.

Bij het financieel toezicht gelden twee vormen van toezicht namelijk repressief en preventief.

- Repressief toezicht
Dit is het uitgangspunt. Voor de gemeente Bernheze is dit sinds jaar en dag van toepassing. Deze vorm van toezicht houdt in dat we de begroting en begrotingswijzigingen direct kunnen uitvoeren zonder voorafgaande goedkeuring van Gedeputeerde Staten (GS)
- Preventief toezicht
Preventief toezicht doet zich voor bij de situatie dat geen sprake is van structureel en reëel evenwicht van de begroting en ook de meerjarenraming onvoldoende aannemelijk maakt dat evenwicht uiterlijk in de laatste jaarschijf van de meerjarenbegroting wordt bereikt. Reëel evenwicht houdt in dat de ramingen volledig, realistisch en haalbaar zijn. Het mogelijke tekort op de jaarrekening kan ook worden meegenomen bij het oordeel van de provincie. Preventief toezicht betekent dat de begroting en de daarop volgende wijzigingen eerst moeten worden goedgekeurd door GS, voordat deze kunnen worden uitgevoerd. Zolang de begroting niet is goedgekeurd mag de gemeente geen verplichtingen aangaan of uitgaven doen, zonder voorafgaande toestemming van GS. GS kunnen bepalen voor welke posten en tot welk bedrag het gemeentebestuur geen goedkeuring behoeft voor het aangaan van verplichtingen, voordat de begroting is goedgekeurd. Dit zal in de praktijk inhouden dat een gemeente uitgaven kan doen tot het niveau van de laatst vastgestelde begroting, inclusief begrotingswijzigingen, tenzij bij de nieuwe begroting het lastenniveau lager is vastgesteld. Voor alles wat nieuw is ten opzichte van de laatste begroting is toestemming nodig van GS.

Algemene uitgangspunten die we hanteren bij de formulering van het financieel beleid zijn:

1. structurele uitgaven met structurele middelen dekken;
2. de begroting en de meerjarenraming zijn structureel en reëel in evenwicht;
3. de tarieven zijn kostendekkend.

Structureel evenwicht betekent dat structurele lasten gedekt worden door structurele baten. Dit geldt per jaarschijf. Het structureel begrotingssaldo wordt bepaald door het begrotingssaldo te zuiveren van incidentele baten en lasten. Verder op in dit hoofdstuk is het overzicht van de incidentele baten en lasten opgenomen.

De begroting 2023 sluit met een positief saldo van € 85.151,-. Na zuivering van de incidentele baten en lasten resteert een structurele begrotingsruimte van € 85.151,-. Hiermee constateren we dat de begroting 2023 structureel in evenwicht is. De structurele ruimte is vrij aanwendbaar. Daarnaast zijn de ramingen volledig, realistisch, en haalbaar. Hiermee is de begroting ook reëel in evenwicht.

Gelet op de onzekerheid van de financiering door rijksoverheid van de lokale overheden ontstaat in 2026 een grote terugval van inkomsten. Dit heeft ons genoodzaakt om enerzijds behoedzaam te begroten, maar ook de consequenties hiervan in beeld te brengen. Bij de meerjarenbegroting 2024 - 2026 constateren we ten gevolge daarvan tekorten. Dit betreft respectievelijk € 271.539,-, € 8.621,- en € 1.909.467,-.

Budgettaire uitgangspositie

De volgende uitgangspunten zijn gehanteerd voor het samenstellen van de begroting 2023:

- Het vertrekpunt is het positief saldo van de begroting 2022.
- Rente baseren wij op de werkelijke rente over het vreemd vermogen.
- We houden rekening met de volledige afschrijvingslasten in het eerste begrotingsjaar. De investeringen schrijven wij af conform de afschrijvingstermijnen opgenomen in de Financiële verordening 2020.
- Wij hanteren voor de prijsontwikkeling het gemiddelde van de percentages 'Prijssoeverheid beloning werknemers' en 'Prijssoeverheid netto materieel'. We hanteren de indexen die zijn opgenomen in de meicirculaire 2022. Deze percentages zijn gebaseerd op het Centraal Economisch Plan 2022 van het CPB. Dit betekent voor de begroting 2023 een prijsontwikkeling van 2,8%. Voor de ontwikkeling van de tarieven van heffingen, leges en huren etc. wordt in 2023 eveneens rekening gehouden met een stijging van 2,8%.
- Voor de loonkosten 2023 hanteren we een percentage van 3,6%. Dit percentage is gebaseerd op het percentage 'Loonvoet sector overheid', eveneens opgenomen in de meicirculaire 2022.
- De begrotings- en ramingswijzigingen tot en met 26 juli 2022 met een structureel karakter zijn verwerkt in de begroting.
- De geraamde inkomsten uit de algemene uitkering uit het gemeentefonds zijn gebaseerd op de meicirculaire 2022 met de daarin opgenomen uitkeringsfactoren.
- Uit voorzichtigheidsprincipe is in de meerjarenbegroting 2023-2026 geen rekening gehouden met ruimte onder het plafond BTW-compensatiefonds.
- Daarnaast hebben we in de meerjarenraming geen rekening gehouden met de extra middelen jeugd vanaf 2024 n.a.v. de arbitrage-uitspraak van de Commissie van Wijzen.

Financieel perspectief

De begroting 2022 is het startpunt voor het opstellen van de begroting 2023. De begroting 2022 sloot met een structureel positief saldo van € 321.070,-. De aanpassingen die leiden tot het definitieve positieve begrotingsresultaat van € 85.151,- zijn in het navolgende overzicht opgenomen.

		Bedrag in euro's
	Structureel begrotingssaldo 2022	-321.070
1.	Uitkomsten meicirculaire 2022	-5.578.428
2.	Plafond maximale begrotingsruimte	1.901.970
3.	OZB – aanpassing met inflatie 2,8%	-148.211
	Gevolgen actualisering WOZ-waarden	151.731
4.	Toeristenbelasting	-45.000
5.	Prijs- en loonontwikkeling	1.068.200
6.	Stijging energiekosten	210.609

		Bedrag in euro's
7.	Uitbreiding aantal wethouders	125.000
8.	Stelpost opbrengst grondverkoop schrappen	199.828
9.	Kapitaallasten (afschrijving en rente)	25.873
10.	Diverse afwijkingen	56.657
11.	Gevolgen besluitvorming en ontwikkelingen na vaststelling begroting 2022	121.560
12.	Gevolgen begrotingen 2023 gemeenschappelijke regelingen	322.110
	Saldo begrotingsruimte voor beleidsintensivering	-1.909.171
13.	Beleidsintensivering 2023	2.913.020
14.	Uit reserves / voorzieningen	-1.089.000
	Begrotingsresultaat 2023 (overschot)	-85.151

Toelichting van bovenstaande tabel

1. Uitkomsten meicirculaire 2022

In oktober 2022 en in juli 2023 informeerden wij uw raad uitvoerig met een notitie ter informatie over de uitkomsten van respectievelijk de septembercirculaire 2021 en de meicirculaire 2022 voor het jaar 2023 ten opzichte van de meicirculaire 2021. Deze positieve bijstelling is voornamelijk het gevolg van de ontwikkeling van het accres, de herverdeeffecten als gevolg van de herijking van het gemeentefonds, extra middelen jeugdzorg en de bevroering van de opschalingskorting.

Bij het positieve accres 2023 behoort echter een 'winstwaarschuwing'. In het coalitieakkoord van december 2021 kondigde het kabinet namelijk een nieuwe financieringsystematiek met ingang van 2026 aan, waarbij de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied voor gemeenten wordt betrokken. Omdat deze nieuwe financieringssysteematiek nog uitgewerkt moet worden, heeft het kabinet er voor gekozen vanaf 2026 het gemeentefonds niet volgens de afgesproken normeringssystematiek (samen de trap op en af) te berekenen. De uitkering uit het gemeentefonds laat hierdoor vanaf 2026 een heel forse teruggang zien. Inmiddels wordt het jaar 2026 in gemeenteland aangeduid als een 'financieel ravijn'. Dit ravijn heeft onder meer tot gevolg, dat de extra accresmiddelen over de periode 2023-2025 als incidenteel gezien moeten worden. De hogere inkomsten in de periode 2023-2025 hebben door het financieel ravijn in 2026 immers geen structureel effect. Tevens worden gemeenten ermee geconfronteerd dat in het jaar 2026 de opschalingskorting weer in werking treedt. Deze opschalingskorting is voor de kabinetsperiode 2022 - 2025 bevroren. Vanaf 2026 wordt het restant van de opschalingskorting van macro € 675 miljoen alsnog geëffectueerd.

De VNG heeft op 22 juni jl. namens de gemeenten een akkoord gesloten. Het akkoord heeft tot gevolg dat het volumeaccres van de gemeentefondsuitkering voor de periode 2022-2025 wordt bevroren op het niveau van de meicirculaire 2022. Dit betekent voor deze periode meer begrotingszekerheid voor gemeenten.

Op 13 juli jl. is door de VNG bekend gemaakt dat het kabinet in september helderheid wil geven over de financiële situatie van gemeenten vanaf 2026. In de 'Contourennota financieringssysteem medeoverheden' geeft het kabinet aan dat het de zorgen van gemeenten over de financiële situatie begrijpt. Op verzoek van de VNG is becijferd dat het kabinetsbeleid leidt tot grote tekorten bij gemeenten. Dit gaat in 2026 al om € 3,9 miljard en loopt op tot € 6,2 miljard in 2028.

De extra middelen jeugd zijn voor het 2023 in de meicirculaire tot uitbetaling gekomen. Voor 2024 e.v. is nog geen duidelijkheid. We hebben vanaf 2024 voorsnog geen rekening gehouden met het eventueel structureel worden van een (gedeelte) van deze jeugdmiddelen, ondanks dat dit wel door de provincie wordt gedoogd.

De oormerking van de rijksmiddelen sociaal domein is losgelaten in de doorrekening van de effecten van uitkomsten van de gemeentefondscirculaire. Met ingang van de herverdeling van het gemeentefonds (2023) is het niet meer mogelijk de gelden sociaal domein te volgen binnen het gemeentefonds. Daarnaast is ook de provincie er groot voorstander van de reële kosten op te nemen in de begroting, in plaats van de rijksuitkering leidend te laten zijn. Ook in de coalitieverklaring is opgenomen dat het labelen wordt losgelaten.

2. Plafond maximale begrotingsruimte

De meicirculaire geeft meer inzicht in het meerjarenperspectief. In de notitie ter informatie 'Financieel perspectief 2023-2026' die we op 31 maart publiceerde, gingen we nog uit van een vermindering i.v.m. de herijking van het gemeentefonds. Bij de meicirculaire bleek dat we een voordeelgemeente zijn. Tezamen met de gunstige accessen betekent dit dat we gedurende de periode 2023-2025 fors meer begrotingsruimte krijgen. In 2026 is sprake van een behoorlijke teruggang in de rijksinkomsten. Uit voorzichtigheidsprincipe hebben we de maximale begrotingsruimte begrensd op € 1,5 miljoen. Dit betekent voor 2023 dat we een bedrag € 1,9 miljoen niet inzetten voor beleidsintensivering. Deze ruimte/buffer hebben we geparkeerd op een stelpost. Hiermee kunnen we de gevolgen van o.a. extreme inflatie, mogelijke tegenvallende accessen bij de septembercirculaire 2022, stijgende kosten bij investeringsprojecten, het financieel ravijn etc. opvangen.

3. Onroerende zaakbelasting (OZB)

Voor 2022 gelden de WOZ-waarden met waardepeildatum 1 januari 2022. Deze waarden zijn tot stand gekomen op basis van de geactualiseerde taxaties van het geïnventariseerde onroerend goed inclusief areaaluitbreiding (nieuwbouw, verbouw en sloop).

In de notitie ter informatie 'Financieel perspectief 2023-2026' hanteerden we nog het uitgangspunt van de meerjarenbegroting 2022-2025. Dit betekende een OZB-aanpassingen ter hoogte van de inflatie, opgehoogd met 2%. Gezien de positieve uitkomsten van de meicirculaire zijn we in het meerjarenperspectief 2023-2026 uitsluitend uitgegaan van een aanpassing ter hoogte van de inflatie, of terwijl voor 2023 een aanpassing van 2,8%. Dit leidt tot een verhoging van de OZB inkomsten van € 148.211,-.

Voor de berekening van de OZB-tarieven 2022 maakten we gebruik van de actuele woz-waarde van 2021 en deze extrapolereerden we naar de verwachte woz-waarde voor 2022. De actuele woz-waarde voor 2022 kwamen te laat binnen om nog te gebruiken voor de tariefberekening bij de belastingvoorstellen 2022. Herberekening van de actuele woz-waarde en vastgestelde tarieven zorgen voor een bijstelling van € 151.731,- van de ozb-opbrengsten.

4. Toeristenbelasting

In 2020 en 2021 hielden we rekening met een daling van circa 50% van de opbrengsten toeristenbelasting vanwege de coronapandemie. In tegenstelling tot deze verwachting leidde de coronapandemie juist voor meer overnachtingen a.g.v. vakantie in eigen land. Voor 2022 schat Belasting Samenwerking Oost-Brabant de opbrengsten nog in op circa € 180.000,-. Een ophoging van € 94.000,- ten opzichte van de huidige begroting. Of dit ook structureel zo blijft kunnen we niet exact inschatten. Daarom nemen wij voor 2023 en verder € 45.000,- aan extra opbrengsten op.

5. Prijs- en loonontwikkeling

Wij hanteren voor de prijsontwikkeling voor zowel lasten als baten een index van 2,8%. Voor de loonontwikkeling hanteren we een percentage van 3,6%

6. Stijging energiekosten

In de notitie ter informatie 'Financieel perspectief 2023-2026' wezen wij u op het potentiële risico van de sterke stijging van de energieprijzen als gevolg van de oorlog in Oekraïne. Inmiddels is dit werkelijkheid geworden we hebben rekening gehouden met een verhoging van 40%, naast de inflatie van 2,8%.

7. Uitbreiding aantal wethouders

De uitbreiding van het aantal wethouders van drie naar vier heeft een extra kostenpost tot gevolg ter hoogte van afgerond € 125.000,-. Dit betreffen de loonkosten en de pensioenreservering. Wethouders zijn niet aangesloten bij het ABP zodat gemeenten zelf een pensioenvoorziening moeten reserveren.

8. Stelpost opbrengst grondverkoop schrappen

In de begroting hielden we rekening met een structurele opbrengst uit grondverkoop van afgerond € 200.000,-. Op basis van het Besluit begroting en verantwoording betreft verkoop van eigendommen een incidentele bate. Een bezit kun je namelijk maar één keer verkopen, dus er is altijd sprake van een incidentele opbrengst. Dit is ook het geval wanneer gronden (stukjes groen, gronden) gedurende meerdere jaren verkocht worden. Ondanks het feit dat een dergelijke opbrengst mogelijk langer dan drie jaar geraamd kan worden, is er altijd sprake van incidentele baten.

9. Kapitaallasten (afschrijving en renteontwikkeling)

De jaarlijkse aflossingen op de langlopende geldleningen hebben een verlaging van de rentekosten tot gevolg. Daarnaast is de rentetoerekening naar het grondbedrijf verlaagd wat het begrotingssaldo negatief beïnvloed.

10. Diverse afwijkingen

De budgetten voor het begrotingsjaar 2023 zijn nagelopen en waar nodig hebben wij deze aan de actualiteiten aangepast.

11. Gevolgen besluitvorming en ontwikkelingen na vaststelling begroting 2022

Na vaststelling van de begroting 2022 zijn er nog diverse besluiten genomen met structurele consequenties, o.a. governance Maashorst, uitbreiding griffie, beheer- en onderhoudsplan civiele kunstwerken.

12. Gevolgen begrotingen 2023 gemeenschappelijke regelingen

Op 23 juni 2022 behandelde uw raad de begrotingen van de diverse gemeenschappelijke regelingen. Ten opzichte van de begroting 2022 hebben de begrotingen een structureel nadeel tot gevolg van afgerond € 322.000,- . Dit betreft in hoofdzaak de effecten van de begrotingen van ODBN, GGD Hart voor Brabant en de Veiligheidsregio.

13. en 14. Beleidsintensiveringen

In de programma's zijn de beleidsintensiveringen 2023 opgenomen met de financiële consequenties.

Overzicht incidentele baten en lasten 2023

De raad heeft de wettelijke taak een begroting vast te stellen die structureel en reëel in evenwicht is. De toezichthouder (provincie), heeft de wettelijke taak om te beoordelen of er sprake is van structureel en reëel evenwicht. Om vast te kunnen stellen dat sprake is van structureel evenwicht is belangrijk dat de begroting inzicht geeft welk deel van de baten en lasten incidenteel is en welk structureel. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de incidentele baten en lasten in de begroting 2023.

Omschrijving	Lasten in euro's	Baten in euro's
Programma 1: Leefbare kernen		
Incidentele huuropbrengsten verhuur gedeelte gemeentehuis aan externe partij		50.050
Grondexploitatie	9.753.145	7.872.361
Grondexploitatie – onderhanden werk/voorraden		5.094.761
Plankosten en juridische kosten De Wildhorst	140.000	
Faciliteren toekomstvisie Abdij van Berne	50.000	
Uitvoeringsprogramma erfgoedvisie	50.000	
Beleefbaar maken Bronsschat	50.000	
Implementatie omgevingswet	405.000	
Locatieonderzoek gezamenlijk sportpark voor Heeswijk-Dinther	30.000	

Omschrijving	Lasten in euro's	Baten in euro's
Programma 2: Gezonde zorgzame gemeente		
Subsidie de Eijnderic t.b.v. doorstart	30.000	
Subsidie Ons Welzijn t.b.v. tijdelijke inzet coördinator eenzaamheid	15.000	
Evaluatie Wegwijzer	20.000	
Mutaties reserves en overige baten:		
Programma 1: Leefbare kernen		
Reserve huisvesting gemeentehuis De Misse te Heesch	50.050	
Reserve nog nader te bestemmen en reserve landschapskwaliteitsverbetering - Grondexploitatie	3.259.578	45.601
Reserve nog nader te bestemmen – plankosten en juridische kosten De Wildhorst		140.000
Uit reserve nog nader te bestemmen - Faciliteren toekomstvisie Abdij van Berne		50.000
Uit reserve nog nader te bestemmen - Uitvoeringsprogramma erfgoedvisie		50.000
Uit reserve nog nader te bestemmen - Beleefbaar maken Bronsschat		50.000
Uit reserve nog nader te bestemmen - Implementatie omgevingswet		405.000
Uit reserve nog nader te bestemmen - Locatieonderzoek gezamenlijk sportpark voor Heeswijk-Dinther		30.000
Programma 2: Gezonde zorgzame gemeente		
Reserve nog nader te bestemmen - Subsidie de Eijnderic t.b.v. doorstart		30.000
Uit reserve nog nader te bestemmen - Subsidie Ons Welzijn t.b.v. tijdelijke inzet coördinator eenzaamheid		15.000
Uit reserve nog nader te bestemmen - Evaluatie Wegwijzer		20.000
Totaal	13.852.773	13.852.773
Saldo	0	

Indien de incidentele kosten een termijn bevatten van langer dan drie jaar maar waarvan de eindigheid onvoorwaardelijk vastligt dan ligt daar altijd een besluit van de raad aan ten grondslag.

Toelichting op tabel incidentele baten en lasten

De commissie BBV heeft per 30 augustus 2018 een vernieuwde notitie 'incidentele baten en lasten' vastgesteld. Volgens deze notitie betreffen Incidentele baten en lasten de posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Het gaat om eenmalige zaken en om (meerjarige) projecten of subsidie als deze eveneens het karakter van tijdelijkheid c.q. eindig doel hebben.

Stellige uitspraak in deze notitie is dat voor de in het overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen posten een nadere toelichting is vereist. Deze toelichting is hieronder opgenomen.

Incidentele huuropbrengsten verhuur gedeelte gemeentehuis aan externe partij

Een gedeelte van het gemeentehuis is tot en met 30 september 2024 verhuurd aan een externe partij. De huuropbrengsten reserveren we voor de geplande aanpassing van de gebouwen de Misse 2, 4 en 6.

Grondexploitatie

Mutaties uit grondexploitaties zijn naar de aard van de raming incidenteel. Het totaal van de lasten en het totaal van de baten grondexploitatie hebben we dan ook opgenomen in het overzicht incidentele baten en lasten. De mutatie met de balanspost voorraden, waarmee een saldo € 0 gerealiseerd wordt, hebben we afzonderlijk opgenomen in bovenstaande tabel. De mutaties grondexploitatie hebben daarmee geen invloed op het structureel begrotingssaldo.

Plankosten en juridische kosten De Wildhorst

Dit betreffen onderzoekskosten naar toekomstige bestemming. De kosten hebben een eenmalig karakter en hebben het karakter van tijdigheid.

Faciliteren toekomstvisie Abdij van Berne

We werken mee aan het behoud van de abdij door de integrale ontwikkeling ervan te faciliteren. In 2019 is door de abdij een toekomstvisie opgesteld. Zowel de provincie (€ 1,8 miljoen) als de gemeente stellen middelen beschikbaar voor de uitvoering van dat visieplan. De gemeentelijke bijdrage richt zich in ieder geval op het compenseren van procedurekosten (vergunningen). Het betreft een project wat afgerond is op 31 december 2023. Hiermee zijn de kosten incidenteel en brengen we deze ten laste van de reserve nog nader te bestemmen.

Uitvoeringsprogramma erfgoedvisie

De vastgestelde erfgoedvisie 2020 is de basis voor uitvoering van een aantal incidentele projecten. In het uitvoeringsprogramma worden de geformuleerde beleidsspeerpunten nader uitgewerkt. Het programma eindigt in 2024.

Beleefbaar maken Bronsschat

Dit betreft een archeologische vondst waarvan bekeken wordt hoe deze het beste beleefbaar gemaakt kan worden. De kosten hebben een eenmalig karakter en hebben het karakter van tijdigheid.

Implementatie Omgevingswet

Om klaar te zijn voor invoering van de omgevingswet per 1 januari 2023 investeren we in de wettelijke instrumenten (omgevingsvisie, -plan en -programma's). Het doel is om deze dan vastgesteld en in werking te hebben.

Locatieonderzoek gezamenlijk sportpark voor Heeswijk-Dinther

Dit betreft een eenmalig onderzoek naar de mogelijkheden voor een gezamenlijk sportpark in Heeswijk-Dinther.

Subsidie de Eijnderic t.b.v. doorstart

Door de gemeenteraad is op 20 mei 2021 een incidentele subsidie beschikbaar gesteld met een looptijd van drie jaar (2021-2023) voor de doorstart. Deze periode kan de stichting gebruiken om de negatieve exploitatieresultaten om te buigen naar een structurele gezonde exploitatie. Het betreft nadrukkelijk een eenmalige subsidie van maximaal drie jaar waaraan voorwaarden zijn verbonden.

Subsidie Ons Welzijn t.b.v. tijdelijke inzet coördinator eenzaamheid

In 2021 is het Uitvoeringsplan Aanpak Eenzaamheid in Bernheze 2021-2023 vastgesteld. Dat betekent dat is ingestemd met een tijdelijke aanjaag- en coördinatiefunctie bij Ons Welzijn voor maximaal een periode van twee jaar.

Evaluatie Wegwijzer

Medio 2023 evalueren we samenwerkingsverband Wegwijzer. Dat is ongeveer een jaar nadat we ook het Basisteam Jeugd en Gezin (Ons Welzijn) hebben geïntegreerd in het samenwerkingsverband.

Overzicht mutaties in reserves met een structureel karakter 2023 (art 19 lid d)

Naast bovenstaande mutaties in reserves met een incidenteel karakter zijn er o.a. ook bestemmingsreserves waarvan jaarlijks een bepaald bedrag ten gunste van de exploitatie komt ter (gedeeltelijke) dekking van de (afschrijvings-)lasten van investeringen met een economisch nut. In alle gevallen gaat het over een tijdvak van meer dan drie jaar. De looptijd van de reserves zijn gelijk aan de afschrijvingstermijn van de investering. De aanwending van deze reserves zijn afgedekt met een raadsbesluit. In het raadsbesluit is aangegeven welke lasten gedekt worden, hoe het jaarbedrag is berekend en het aantal jaren van de inzet van de middelen. Bij het inzetten van deze reserves kan dus worden gesproken van structurele dekkingsmiddelen.

In het volgende overzicht zijn de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves weergegeven.

Omschrijving	Lasten in euro's	Baten in euro's
Mutaties in reserves ter dekking van kapitaallasten van investeringen met een economisch nut		
Reserve afschrijving aanpassing huisvesting – dekking afschrijvingslasten		8.471
Reserve afschrijving aanpassing werkruimten – dekking afschrijvingslasten		10.000
Reserve uitbreiding/vernieuwing sporthal de Hoef – gedeeltelijke dekking afschrijvingslasten		22.523

Omschrijving	Lasten in euro's	Baten in euro's
Reserve accommodatie Prinses Irene – Dekking vergoeding aflossing		3.750
Reserve afschrijvingslasten vervanging toplagen KV Altior en Prinses Irene – dekking afschrijvingslasten		21.354
Reserve kapitaallasten de Kanz – (gedeeltelijke) dekking afschrijvingslasten brede school De Kanz		5.174
Reserve ondergrondse afvalberging – dekking afschrijvingslasten		9.806
Reserve afschrijvingslasten Vervanging toplaag kunstgras VV HVCH – dekking afschrijvingslasten		35.750
Reserve afschrijvingslasten Verbetering akoestiek sporthal 't Vijfeiken – dekking afschrijvingslasten		1.472
Reserve afschrijvingslasten – vervanging vervoermiddelen		13.250
Reserve afschrijvingslasten vervanging toplaag kunstgras VV Prinses Irene		35.750
Reserve afschrijvingslasten energieagenda maatschappelijk vastgoed		10.400
Reserve afschrijvingslasten nieuwbouw/renovatie basisschool Op Weg		2.500
Reserve bouw gemeentewerf – gedeeltelijke dekking afschrijvingslasten		32.190
Mutaties in reserves ter dekking van kapitaallasten van investeringen met een maatschappelijk nut		
Reserve afschrijvingslasten Traverse Heeswijk-Dinther – dekking afschrijvingslasten		50.000
Reserve afschrijvingslasten Vervanging en verduurzaming openbare verlichting		1.644
Reserve afschrijvingslasten bereikbaarheid Weijen West		1.667
Reserve afschrijvingslasten aanpassingen en VRI Cereslaan – dekking afschrijvingslasten		9.436
Mutatie in reserves – overige dotaties en onttrekkingen met een structureel karakter		
Reserve exploitatie 2020-2023		400.000
Lasten ten laste van reserve maatschappelijk ondersteuningsfonds (verantwoord op taakveld 6.3) (uitgaven hebben een eindig karakter tot moment dat reserve is uitgeput – inschatting bij gelijkblijvende uitgaven 2024)	47.196	47.196
Toevoeging aan reserve afvalstoffenheffing (gesloten administratie)	5.814	
Aflossing geldlening de Stuik (verantwoord op taakveld 6.1)	5.780	
Reserve Hypothecaire geldlening de Stuik		5.780
Toevoeging onderuitputting afschrijving investeringsplannen	121.844	
Reserve personele aangelegenheden (jaarlijkse toevoeging)	126.840	
Totaal	307.474	728.113

Financiële positie

Het Besluit begroting en verantwoording geeft aan (artikel 20 en 21) dat in de programmabegroting een uiteenzetting van de financiële positie moet worden opgenomen.

Raming bestand en nieuw beleid

In de programma's is het bestaande en nieuwe beleid opgenomen. Dit geldt voor zowel de lasten en baten als exploitatielasten voor de nieuwe investeringen. Voor zover nieuwe investeringen worden geactiveerd zijn de afschrijvingslasten opgenomen onder het programma Financiën, taakveld Overige baten en lasten. Per programma zijn onder het kopje 'Wat mag het kosten?' de totale lasten en baten opgenomen inclusief de financiële consequenties van nieuw beleid. Daarnaast is in elke programma het nieuwe beleid afzonderlijk opgenomen, inclusief de structurele of incidentele financiële consequenties. Wanneer investeringen gedekt worden uit een reserve is dit aangegeven. Tevens worden per programma de toevoegingen en onttrekkingen uit reserves aangegeven.

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

Gemeenten dienen in de begroting in te gaan op de zogenaamde jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Onder arbeidsrechtelijke verplichtingen worden verstaan de aanspraken op toekomstige uitkeringen door huidig dan wel voormalig personeel. Het Besluit begroting en verantwoording schrijft voor dat jaarlijkse arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume via de exploitatie moeten lopen. Als de verplichtingen niet van een vergelijkbaar volume zijn, dan moet hiervoor een voorziening worden getroffen.

Toepassing van de voorschriften leidt tot het volgende:

Toekomstige Pensioenaanspraken wethouders

Ingevolge artikel 44 van het BBV dient de gemeente een voorziening te treffen voor toekomstige pensioenverplichtingen van de wethouders (pensioenvoorziening bij het ABP is (thans) nog niet mogelijk). De hoogte is afhankelijk van jaarlijkse uitkomst van de actuariële berekening.

De voeding vindt plaats op basis van:

- eventuele waardeoverdracht van elders opgebouwde pensioenaanspraken door wethouders.
- benodigde (bij)storting op basis van jaarlijkse actuariële berekening.

De verplichtingen inzake pensioenen van wethouders zijn ondergebracht in de voorziening Pensioen wethouders. De voorziening kent per 1 januari 2022 een omvang van € 3.757.168,-.

Investeringsplan 2023

Investeringen worden gesplitst in economisch en maatschappelijk nut. Activa met een economisch nut (bijv. gebouwen) kunnen bijdragen aan het genereren van middelen van de gemeente en/of zijn verhandelbaar. Voorbeelden van investeringen met maatschappelijk nut zijn wegen en pleinen. Deze activa genereren geen middelen en er is geen markt voor.

Voor berekening van de kapitaallasten hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- Rente baseren wij op de werkelijke rente over het vreemd vermogen.
- Wij houden rekening met de volledige afschrijvingslasten in het begrotingsjaar. Volgens de financiële verordening start de afschrijving op 1 januari van het jaar dat volgt op het jaar waarin het actief in gebruik genomen wordt dan wel verworven wordt.

	Benodigd budget in euro's	Structurele afschrijvingslasten m.i.v. 2023
1. Investerings met een economisch nut		
Programma 1: Leefbare kernen		
Nieuwbouw basisschool Op Weg – voorbereidingskosten	100.000	2.500
Verduurzaming gemeenschapshuizen- uitvoeren maatregelen EML de Stuik, de Wis, St. Servaes en Nesterlé	66.550	66.550
Programma 3: Klimaatbestendig, biodivers en circulair		
Investerings water & riolering	344.000	
Uit voorziening riolering - Investerings water & riolering	-344.000	
Programma 6: Dienstverlening en sterke organisatie		
Vervanging AV en discussiesysteem raadszaal	140.000	35.000
Vervanging overige AV	70.000	17.500
Optimaliseren huisvesting de Misse 2, 4 en 6	400.000	16.000
Aanschaf en beheer/onderhoud RxLaunch	15.000	15.000
Monitor cyberattacks	15.000	15.000
Robotisering processen	2.500	2.500
2. Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut		
Programma 1: Leefbare kernen		
Vervanging en verduurzaming openbare verlichting – masten o.b.v. uitvoeringsplan	42.200	844
Traverse Heeswijk-Dinther	1.325.000	44.167
Herinrichting Weijen te Nistelrode – voorbereidingskosten	75.000	2.500
Herinrichting Laar te Nistelrode – voorbereidingskosten	75.000	2.500
Herinrichting Plein te Nistelrode - voorbereidingskosten	25.000	833
Locatieonderzoek gezamenlijk sportpark voor Heeswijk-Dinther	30.000	
Uit reserve nog nader te bestemmen - Locatieonderzoek gezamenlijk sportpark voor Heeswijk-Dinther	-30.000	
Faciliteren toekomstvisie Abdij van Berne	50.000	

	Benodigd budget in euro's	Structurele afschrijvingslasten m.i.v. 2023
Uit reserve nog nader te bestemmen - Faciliteren toekomstvisie Abdij van Berne	-50.000	
Uitvoeringsprogramma erfgoedvisie	50.000	
Uit reserve nog nader te bestemmen - Uitvoeringsprogramma erfgoedvisie	-50.000	
Beleefbaar maken Bronsschat	50.000	
Uit reserve nog nader te bestemmen - Beleefbaar maken Bronsschat	-50.000	
Kosten implementatie omgevingswet	405.000	
Uit reserve nog nader te bestemmen - Kosten implementatie omgevingswet	-405.000	
Programma 3: Klimaatbestendig, biodivers en circulair		
Energieagenda 2022-2025	50.000	50.000
Totaal		270.894

In bovenstaande tabel zijn enkele investeringen opgenomen die gefaseerd over meerdere jaren in het investeringsplan zijn opgenomen. Bijvoorbeeld Optimaliseren huisvesting de Misse 2, 4 en 6. Dit betekent bij autorisatie van het investeringsplan 2023 dat het beleidsvoornemen in feite meerjarig wordt geaccordeerd.

De raad autoriseert, op basis van artikel 5 van de Financiële verordening 2020, met het vaststellen van de begroting bovenstaande investeringskredieten. Uw raad kan op basis van de Financiële verordening 2020 aangeven van welke investeringskredieten zij eerst een apart voorstel wil ontvangen alvorens zij het krediet definitief autoriseert.

Financiering

Het hieronder opgenomen overzicht geeft inzicht in de wijze waarop de gemeentelijke investeringen per 1 januari 2023 zijn gefinancierd.

Vaste financieringsmiddelen:		
Reserves	45.854.792	
Voorzieningen	15.058.758	
Totaal vaste financieringsmiddelen		60.913.550
Vaste aangegane geldleningen		
		18.214.873
Boekwaarde investeringsplan voorgaande dienstjaren	- 1.238.825	

Boekwaarde investeringen	- 62.423.800	
Totaal boekwaarde		- 63.662.625
Financieringsoverschot		15.465.798

Uit bovenstaande tabel blijkt dat we op begrotingsbasis een financieringsoverschot verwachten.

De stand en verloop van de reserves en voorzieningen

Bij de beoordeling van de financiële positie kan een korte beschouwing over de reserves en voorzieningen niet worden gemist. Onderstaand overzicht geeft de ontwikkeling van de reserves en voorzieningen over 2023 weer.

	Saldo per 1-1-2023	Vermeerderingen	Verminderings	Saldo per 31-12-2023
Algemene reserves	27.536.879	3.402.724	2.695.700	28.243.903
Bestemmingsreserves	18.317.913	246.553	988.714	17.575.752
Voorzieningen	15.058.758	1.485.477	579.487	15.964.748
Totaal	60.913.550	5.134.754	4.263.901	61.784.403

Geprognosticeerde balans en EMU-saldo

De geprognosticeerde balans geeft inzicht in de verwachte ontwikkeling van vooral de investeringen in vaste activa, de ontwikkeling van de voorraad gronden (bouwgrond in exploitatie), de toename of aanwending van de reserves, het verloop van de voorzieningen, het verloop van de schulden en de financieringsbehoefte. Deze gegevens worden ook gebruikt bij de berekening van de eerder benoemde kengetallen. Daarnaast wordt de geprognosticeerde balans gebruikt voor de berekening van het EMU-saldo.

Het BBV schrijft dat de geprognosticeerde balans opgenomen dient te worden in de begroting als onderdeel van de financiële positie van de gemeente.

Geprognosticeerde balans

Activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
(Im)materiële vaste activa	80.174	57.615	57.530
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	55	55	55
Financiële vaste activa: Leningen	2.722	4.117	3.962
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	0	0	0
Totaal vaste activa	82.951	61.787	61.547

(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Voorraden: Onderhanden werk/overige grond en hulpstoffen	7.807	6.317	5.728
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen	15	10	10
Uitzettingen < 1 jaar	24.758	12.583	12.649
Liquide middelen	479	400	400
Overlopende activa	4.186	5.000	5.000
Totaal vlottende activa	37.245	24.310	23.787
Totaal activa	120.196	86.097	85.334

Passiva

(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2023	31-12-2023
Eigen vermogen	47.854	45.855	45.820
Voorzieningen	18.621	12.998	13.903
Vaste schuld	44.837	18.245	16.610
Totaal vaste passiva	111.312	77.098	76.333
Vlottende schuld	3.881	4.000	4.000
Overlopende passiva	5.003	5.000	5.000
Totaal vlottende passiva	8.884	9.000	9.000
Totaal passiva	120.196	86.098	85.333

De materiële vaste activa toont in 2022 een daling door de overname van de boekwaarde van bedrijventerrein Heesch West door de Gemeenschappelijke Regeling. Een groot deel van de vaste schuld had betrekking op de voorfinanciering van de boekwaarde Heesch West. Deze financiering lossen hebben wij in 2022 afgelost. Door bovenstaande neemt het balanstotaal voor 2022 en 2023 fors af.

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden (dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc.) van de gemeente op transactiebasis in een bepaalde periode. Het EMU-saldo kan worden gezien als een extra financieel kengetal, naast de eerder beschreven kengetallen. Het EMU-saldo geeft namelijk in één oogopslag aan of de gemeente via reële transacties geld uitgeeft, of dat er netto geld binnenkomt. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeente.

Het Besluit Begroting en verantwoording schrijft dat het EMU-saldo in de begroting dient te worden opgenomen als onderdeel van de financiële positie van de gemeente.

Berekening EMU-saldo o.b.v. balansposten (bedragen x € 1.000)	2022	2023
EMU-saldo	16.431	1.546
EMU-saldo referentiewaarde	-3.279	-3.279
Verschil EMU-saldo en referentiewaarde	19.710	4.825

Mutaties (1 januari tot 31 december)	Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingen en leningen	1.395	-155	
				Uitzettingen	0	0
		Vlottende activa	Uitzettingen	-12.175	66	
			Liquide middelen	-79	0	
		Overlopende activa	814	0		
	Passiva	Vaste passiva	Vaste schuld	-26.592	-1.635	
		Vlottende passiva	Vlottende schuld	119	0	
			Overlopende passiva	-3	0	
	Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa				0	0

Iedere gemeente heeft een individuele referentiewaarde. Op 27 september 2021 maakte de rijksoverheid de laatst actuele referentiewaarden per gemeente bekend voor 2022. Voor gemeente Bernheze is deze waarde € 3.279.000,-.

Het EMU saldo in 2022 is enorm hoog, voortkomend uit de overname van de boekwaarde Heesch West door de Gemeenschappelijke Regeling en het terugbetalen van de financiering (lening) hiervan.

Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld

In artikel 7 lid 3c van het Besluit begroting en verantwoording is opgenomen dat de financiële begroting een bijlage moet bevatten met het overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld. Voor deze bijlage verwijzen wij u naar bijlage 1 van deze programmabegroting.

Meerjarenraming 2024 - 2026

Inleiding

De meerjarenramingen zijn gebaseerd op de inzichten die bekend zijn op het moment van het samenstellen van deze begroting.

De volgende uitgangspunten zijn gehanteerd voor het samenstellen van de meerjarenraming 2024-2026:

- Het vertrekpunt is het positief saldo van de begroting 2022.
- Rente baseren wij op de werkelijke rente over het vreemd vermogen.
- We houden rekening met de volledige afschrijvingslasten in het eerste begrotingsjaar. De investeringen schrijven wij af conform de afschrijvingstermijnen die wij ook vastlegden in de Financiële verordening 2020.
- Wij hanteren voor de prijsontwikkelingen het gemiddelde van de percentages 'Prijssoeverheid beloning werknemers' en 'Prijssoeverheid netto materieel'. De gehanteerde percentages zijn opgenomen in de meicirculaire 2022. Deze percentages zijn gebaseerd op het Centraal Economisch Plan 2021 van het CPB. Dit betekent voor de begroting 2024 een prijsontwikkeling van 3,15%, voor 2025 2,4% en voor 2026 2,75%. Voor de ontwikkeling van de tarieven van heffingen, leges en huren etc. hebben we rekening gehouden met dezelfde percentages.
- Voor de loonkostenontwikkeling 2024-2026 hanteren we de in de meicirculaire 2022 opgenomen percentages 'Loonvoet sector overheid'. Dit betekent voor 2024 een percentage van 4,2%, voor 2025 4,1% en voor 2026 3,9%.
- De begrotings- en ramingswijzigingen tot en met 26 juli 2022 met een structureel karakter zijn verwerkt in de meerjarenbegroting.
- De geraamde inkomsten uit de algemene uitkering uit het gemeentefonds zijn gebaseerd op de meicirculaire 2022 met de daarin opgenomen uitkeringsfactoren.
- Uit voorzichtigheidsprincipe is in de meerjarenbegroting 2023-2026 geen rekening gehouden met ruimte onder het plafond BTW-compensatiefonds.
- Daarnaast hebben we géén rekening gehouden met een stelpost jeugd vanaf 2024 n.a.v. van de arbitrage-uitspraak van de Commissie van Wijzen.

Overzicht van baten en lasten

Omschrijving programma	Lasten			Baten		
	2024	2025	2026	2024	2025	2026
Lasten en baten per programma inclusief algemene dekkingsmiddelen en bedrag onvoorzien						
Leefbare kernen	27.691.905	27.993.961	28.317.424	16.819.060	16.903.990	16.975.549
Gezonde zorgzame gemeente	35.390.657	36.178.257	36.848.818	5.175.320	5.180.911	5.185.039

Omschrijving programma	Lasten			Baten		
Klimaatbestendig, biodivers en circulair	6.985.909	7.188.359	7.419.777	6.321.602	6.483.911	6.678.123
Duurzame landbouw en economie	601.836	619.284	636.344	225.139	228.873	232.495
Weerbare en veilige samenleving	3.105.522	3.218.628	3.315.194	3.448	3.555	3.653
Dienstverlening en sterke organisatie	3.186.749	3.215.576	3.326.554	500.040	515.541	529.719
Financiën	1.029.033	978.781	1.175.587	268.787	261.395	254.003
Algemene dekkingsmiddelen				60.675.745	63.589.768	61.077.875
Overhead	11.016.202	11.397.548	11.752.332	169.765	133.213	137.548
Heffing vennootschapsbelasting						
Bedrag onvoorzien	1.359.442	2.429.442	94.472			
Totaal van lasten en baten	90.367.255	93.219.836	92.886.502	90.158.906	93.301.157	91.074.004
Totale baten	90.158.906	93.301.157	91.074.004			
Saldo van lasten en baten	208.349	-81.321	1.812.498			
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma						
Leefbare kernen	41.296			176.162	176.162	176.162
Gezonde zorgzame gemeente				35.933		
Klimaatbestendig, biodivers en circulair	803	-4.279	-8.477	21.073	21.073	21.073
Duurzame landbouw en economie				17.500		
Weerbare en veilige samenleving						
Dienstverlening en sterke organisatie	132.167	137.586	142.952	18.471	18.471	18.471
Financiën	158.063	172.341	178.200			
Saldo van lasten en baten na toevoegingen en onttrekkingen reserves	90.699.584	93.525.484	93.199.177	90.428.045	93.516.863	91.289.710
Totale baten	90.428.045	93.516.863	91.289.710			
Geraamd resultaat Overschot (-)/tekort (+)	271.539	8.621	1.909.467			
Saldo van incidentele baten en lasten	0	0	0			
Structureel begrotingssaldo Overschot (-)/tekort (+)	271.539	8.621	1.909.467			

Er is sprake van structureel evenwicht als structurele lasten in de begroting gedekt zijn door structurele baten. Dit geldt per jaarschijf. Het structureel begrotingssaldo wordt bepaald door het begrotingssaldo te zuiveren van incidentele baten en lasten. Verder in dit hoofdstuk is het overzicht van de incidentele baten en lasten opgenomen.

Na zuivering van de incidentele baten en lasten van de begroting 2024-2026 resteert een structurele begrotingsresultaat voor het meerjarenperspectief 2024-2026 van respectievelijk een structureel tekort € 271.539,- voor jaarschijf 2024, een structureel tekort van € 8.621,- voor jaarschijf 2025 en een structureel tekort € 1.909.467,- voor jaarschijf 2026. Hiermee constateren we dat de begroting 2024-2026 niet voor alle jaarschijven structureel in evenwicht is.

Financieel perspectief 2024 - 2026

De begroting 2022 is het startpunt voor het opstellen van de begroting 2023 en de meerjarenraming 2024-2026. De begroting 2022 sloot met een structureel positief saldo van € 321.070,-. De effecten voor onderstaande jaarschijven zijn mede bepaald met inachtneming van het structurele beleid dat in 2023 wordt ingezet (intensiveringen en investeringen met structurele consequenties). Daarnaast is rekening gehouden met aanvullende intensiveringen en investeringen in de jaarschijven 2024-2026 die leiden tot het definitieve begrotingsresultaten 2024-2026.

		2024	2025	2026
	Structureel begrotingssaldo 2022	-321.070	-321.070	-321.070
1.	Uitkomsten meicirculaire 2022	-6.993.738	-9.688.098	-7.056.558
2.	Plafond maximale begrotingsruimte	1.264.970	2.334.970	
3.	OZB – aanpassing met inflatie (2024: 3,15%; 2025: 3,10%; 2026: 2,75%)	-355.990	-674.010	-965.100
4.	Toeristenbelasting	-45.000	-45.000	-45.000
5.	Prijs- en loonontwikkeling	2.636.757	4.473.911	6.237.088
6.	Stijging energiekosten	210.609	210.609	210.609
7.	Uitbreiding aantal wethouders	125.000	125.000	125.000
8.	Stelpost opbrengst grondverkoop schrapen	199.828	199.828	199.828
9.	Kapitaallasten (afschrijving en rente)	-58.345	-91.738	-161.056
10.	Diverse afwijkingen	59.208	46.019	45.556
11.	Gevolgen besluitvorming en ontwikkelingen na vaststelling begroting 2022	117.890	117.390	117.390
12.	Gevolgen begrotingen 2023 gemeenschappelijke regelingen	350.040	375.590	393.430
13.	Opheffing reserve exploitatie 2020-2023	400.000	400.000	400.000
	Saldo begrotingsruimte voor beleidsintensiveringen (-/- = overschot / + = tekort)	-2.409.841	-2.536.599	-819.883
14.	Beleidsintensiveringen 2023	4.103.880	3.967.720	3.334.350
15.	Uit reserves / voorzieningen	-1.422.500	-1.422.500	-605.000
	Begrotingsresultaten 2024-2026	271.539	8.621	1.909.467
		Tekort	Tekort	Tekort

Toelichting op bovenstaande tabel

1. Uitkomsten meicirculaire 2022

Het 'financieel ravijn' heeft onder meer tot gevolg, dat de extra accresmiddelen over de periode 2023-2025 als incidenteel gezien moeten worden. De hogere inkomsten in de periode 2023-2025 hebben door het financieel ravijn in 2026 immers geen structureel effect.

Zoals toegelicht in het hoofdstuk 'Overzicht baten en lasten' zijn de volgende ontwikkelingen van belang voor het meerjarig verloop van de financiering van het rijk.

- De opschalingskorting treedt in 2026 weer in werking;
- De extra middelen jeugd n.a.v. de arbitrage-uitspraak van de Commissie van Wijzen zijn vooralsnog niet structureel en we hebben daarom uit voorzichtigheidsprincipe vanaf 2024 geen rekening gehouden;
- In afwachting van een nieuwe financieringssystematiek met ingang van 2026 met de mogelijkheid voor een groter lokaal belastinggebied, heeft het kabinet er voor gekozen vanaf 2026 het gemeentefonds niet volgens de afgesproken normeringssystematiek te berekenen. De uitkering uit het gemeentefonds laat hierdoor vanaf 2026 een heel forse teruggang zien, inmiddels bekend als het 'financieel ravijn'.
- In september 2022 komt meer helderheid over visie van het kabinet hoe ze omgaan met het 'financieel ravijn';
- Voor de periode tot en met 2025 geldt dat het volumeaccres wordt bevroren op het niveau van de meicirculaire 2022.

2. Plafond maximale begrotingsruimte

Met de gunstige accresen uit de meicirculaire hebben we gedurende de periode 2023-2026 fors meer begrotingsruimte. In 2026 is echter sprake van een behoorlijke terugval in de rijksinkomsten (verlaging in 2026 van € 2,8 miljoen ten opzichte van 2025). Daarmee worden de hogere inkomsten uit de algemene uitkering in de periode 2023-2025 voor een gedeelte incidenteel. Uit voorzichtigheidsprincipe hebben we de maximale begrotingsruimte voor de periode 2023-2025 begrensd op € 1,5 miljoen. Dit betekent voor de periode 2024-2025 dat we een gedeelte van de rijksinkomsten niet inzetten. Het jaar 2026 laat zien wat het structureel tekort is met de structurele uitgaven uit de begroting 2023 en de beleidsintensiveringen en investeringen uit de meerjarenbegroting 2024-2026. Dit betekent dat we voor de kadernota/begroting 2024-2027 keuzes moeten maken.

3. Onroerende zaakbelasting

In de meerjarenbegroting houden we rekening met een aanpassing van de OZB ter hoogte van de inflatie.

4. Toeristenbelasting

De inschatting is dat na de coronapandemie er meer toeristen onze gemeente blijven bezoeken. Dit leidt tot structureel meer inkomsten uit de toeristenbelasting.

5. Prijs- en loonontwikkelingen

We hanteren voor de prijs- en loonontwikkeling onderstaande percentages. Deze zijn gebaseerd op de meicirculaire 2022.

Prijsindex

2024	2025	2026
3,15%	3,10%	2,75%

Loonindex

2024	2025	2026
4,20%	4,10%	3,90%

6. Stijging energiekosten

Als gevolg van de stijging van de energieprijzen hebben we rekening gehouden van een verhoging van 40% van de energiekosten naast de inflatie.

7. Uitbreiding aantal wethouders

De uitbreiding van het aantal wethouders van drie naar vier heeft structurele consequenties tot gevolg. Dit betreffen de loonkosten en de pensioenreservering.

8. Stelpost opbrengst grondverkopen schrappen

In de begroting hielden we rekening met een structurele opbrengst uit grondverkopen van afgerond € 200.000,-. Op basis van het Besluit begroting en verantwoording betreft verkoop van eigendommen echter een incidentele bate. Om deze reden hebben we de stelpost laten vervallen.

9. Kapitaallasten (afschrijving en renteontwikkeling)

De vrijval van afschrijvingen en de rentetoerekening beïnvloeden de begroting gunstig.

10. Diverse afwijking

De budgetten voor de begrotingsjaren 2024-2026 zijn nagelopen en waar nodig hebben deze aan de actualiteiten aangepast.

11. Gevolgen besluitvorming en ontwikkelingen na vaststelling begroting 2022

Na vaststelling van de begroting 2022 zijn er nog diverse besluiten genomen met structurele consequenties, o.a. governance Maashorst, uitbreiding griffie, beheer- en onderhoudsplan civiele kunstwerken.

12. Gevolgen begrotingen 2023 gemeenschappelijke regelingen

Op 23 juni 2022 behandelde uw raad de begrotingen van de diverse gemeenschappelijke regelingen. Deze begrotingen vragen structurele begrotingsruimte.

13. Opheffing reserve exploitatie 2020-2023

Met ingang van 2020 lieten we jaarlijks een bedrag van € 400.000,- vrijvallen ten gunste van de exploitatie voor de periode 2020-2023. Vanaf 2024 moeten we dit bedrag opvangen binnen de exploitatie.

14. en 15. Beleidsintensiveringen

In de programma's zijn de beleidsintensiveringen 2023 opgenomen met de financiële consequenties.

Overzicht incidentele baten en lasten 2024, 2025 en 2026

De raad heeft de wettelijke taak een begroting vast te stellen die structureel en reëel in evenwicht is. De toezichthouder (provincie) heeft de wettelijke taak om te beoordelen of er sprake is van structureel en reëel evenwicht. Om vast te kunnen stellen dat sprake is van structureel evenwicht is belangrijk dat de begroting inzicht geeft welk deel van de baten en lasten incidenteel is en welk structureel. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de incidentele baten en lasten in de begroting 2024-2026.

De in de tabel opgenomen incidentele budgetten zijn opgenomen onder de diverse programma's.

Omschrijving	Lasten 2024	Lasten 2025	Lasten 2026	Baten 2024	Baten 2025	Baten 2026
Programma 1: Leefbare kernen						
Incidentele huuropbrengsten verhuur gedeelte gemeentehuis aan externe partij				41.296		
Grondexploitatie	5.913.766	5.971.432	6.028.534	12.776.527	12.776.527	12.776.527
Grondexploitatie – onderhanden werk/voorraden	7.055.779	7.000.851	6.946.461	193.018	195.756	198.468
Actualiseren recreatievisie	17.500					
Uitvoeringsprogramma erfgoedvisie	50.000					
Ontwikkelen natte EVZ's	437.500	437.500				
Implementatie omgevingswet	312.500	55.000				
Renovatie en privatisering de Burcht en 't Veerhuis te Nistelrode		325.000				
Mutaties reserves en overige baten:						
Programma 1: Leefbare kernen						
Reserve huisvesting gemeentehuis De Misse te Heesch	41.296					

Omschrijving	Lasten 2024	Lasten 2025	Lasten 2026	Baten 2024	Baten 2025	Baten 2026
Reserve nog nader te bestemmen - Actualiseren recreatievisie				17.500		
Reserve nog nader te bestemmen – uitvoeringsprogramma erfgoedvisie				50.000		
Reserve nog nader te bestemmen - Ontwikkelen natte EVZ's				437.500	437.500	
Reserve nog nader te bestemmen - Implementatie omgevingswet				312.500	55.000	
Reserve nog nader te bestemmen - Renovatie en privatisering de Burcht en 't Veerhuis te Nistelrode					325.000	
Totaal	13.828.341	13.789.783	12.974.995	13.828.341	13.789.783	12.974.995
Saldo	0	0	0			

Indien de incidentele kosten een termijn bevatten van langer dan drie jaar maar waarvan de eindigheid wel vastligt dan ligt daar altijd een besluit van de raad aan ten grondslag.

Toelichting op tabel incidentele baten en lasten

De commissie BBV heeft per 30 augustus 2018 een vernieuwde notitie 'incidentele baten en lasten' vastgesteld. Volgens deze notitie betreffen Incidentele baten en lasten de posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Het gaat om eenmalige zaken en om (meerjarige) projecten of subsidie als deze eveneens het karakter van tijdelijkheid c.q. eindig doel hebben. Stellige uitspraak in deze notitie is dat voor de in het overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen posten een nadere toelichting is vereist. Deze toelichting is hieronder opgenomen.

Incidentele huuropbrengsten verhuur gedeelte gemeentehuis aan externe partij

Een gedeelte van het gemeentehuis is tot en met 30 september 2024 verhuurd aan een externe partij. De huuropbrengsten reserveren we voor de geplande aanpassing van de gebouwen de Misse 2, 4 en 6.

Grondexploitatie

Mutaties uit grondexploitaties zijn naar de aard van de raming incidenteel. Het totaal van de lasten en het totaal van de baten grondexploitatie hebben we dan ook opgenomen in het overzicht incidentele baten en lasten. De mutatie met de balanspost voorraden, waarmee een saldo € 0 gerealiseerd wordt, hebben we afzonderlijk opgenomen in bovenstaande tabel.

Actualiseren recreatievisie

De actualisering betreft geen wettelijke verplichting. Hiermee kan deze actualisering gekenmerkt worden als incidenteel.

Uitvoeringsprogramma Erfgoedvisie

De vastgestelde erfgoedvisie 2020 is de basis voor uitvoering van een aantal incidentele projecten. In het uitvoeringsprogramma worden de geformuleerde beleidsspeerpunten nader uitgewerkt. Het programma eindigt in 2024.

Ontwikkelen natte EVZ's

Wij werken mee aan de ontwikkeling van het landelijk Natuurnetwerk waarvoor subsidie ontvangen. De subsidieregeling heeft 2027 als einddatum.

Implementatie omgevingswet

Om klaar te zijn voor de invoering van de omgevingswet per 1 januari 2023 investeren we in de wettelijke instrumenten.

Renovatie en privatisering de Burcht en 't Veerhuis te Nistelrode

De gebouwen de Burcht en 't Veerhuis worden gerenoveerd en daarna overgedragen/geprivatiseerd naar de amateurvereniging. Hiermee is dit project eindig.

Overzicht mutaties in reserves met een structureel karakter 2024, 2026 en 2026

Naast bovenstaande mutaties in reserves met een incidenteel karakter zijn er o.a. ook bestemmingsreserves waarvan jaarlijks een bepaald bedrag ten gunste van de exploitatie komt ter (gedeeltelijke) dekking van de (afschrijvings-)lasten van investeringen met een economisch nut. In alle gevallen gaat het over een tijdvak van meer dan drie jaar. De looptijd van de reserves zijn gelijk aan de afschrijvingstermijn van de investering. De aanwending van deze reserves zijn afgedekt met een raadsbesluit. In het raadsbesluit is aangeven welke lasten gedekt worden, hoe het jaarbedrag is berekend en het aantal jaren van de inzet van de middelen. Bij het inzetten van deze reserves kan dus worden gesproken van structurele dekkingsmiddelen.

In het volgende overzicht zijn de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves weergegeven.

Omschrijving	Lasten 2024	Lasten 2025	Lasten 2026	Baten 2024	Baten 2025	Baten 2026
Mutaties in reserves ter dekking van kapitaallasten van investeringen met een economisch nut						
Reserve aanpassing huisvesting – Dekking afschrijvingslasten				8.471	8.471	8.471
Reserve afschrijving aanpassen werkruimten – dekking afschrijvingslasten				10.000	10.000	10.000
Reserve uitbreiding/vernieuwing sporthal de Hoef – Gedeeltelijke dekking afschrijvingslasten				22.523	22.523	22.523

Omschrijving	Lasten 2024	Lasten 2025	Lasten 2026	Baten 2024	Baten 2025	Baten 2026
Reserve accommodatie Prinses Irene – Dekking vergoeding aflossing				3.750	3.750	3.750
Reserve afschrijvingslasten vervanging toplagen KV Altior en Prinses Irene – dekking afschrijvingslasten				21.354	21.354	21.354
Reserve kapitaallasten de Kanz – (gedeeltelijke) dekking afschrijvingslasten brede school De Kanz				5.174	5.174	5.174
Reserve ondergrondse afvalberging – Dekking afschrijvingslasten				9.806	9.806	9.806
Reserve afschrijvingslasten vervanging topklaag kunstgras VV HVCH – dekking afschrijvingslasten				35.750	35.750	35.750
Reserve afschrijvingslasten verbetering akoestiek sporthal 't Vijfeiken – dekking afschrijvingslasten				1.472	1.472	1.472
Reserve bouw gemeentewerf – Gedeeltelijke dekking afschrijvingslasten				32.190	32.190	32.190
Reserve afschrijvingslasten vervanging vervoermiddelen (5 auto's) (IVP 2022)				13.250	13.250	13.250
Reserve afschrijvingslasten nieuwbouw/renovatie Basisschool Op Weg (IVP 2022)				2.500	2.500	2.500
Reserve afschrijvingslasten Vervanging topklaag kunstgras VV Prinses Irene (IVP 2022)				35.750	35.750	35.750
Reserve afschrijvingslasten energieagenda maatschappelijk vastgoed (IVP 2022)				10.400	10.400	10.400
Mutaties in reserves ter dekking van kapitaallasten van investeringen met een maatschappelijk nut						
Reserve afschrijvingslasten Traverse Heeswijk-Dinther				50.000	50.000	50.000
Reserve afschrijvingslasten Bereikbaarheid Weijen West (IVP 2022)				1.667	1.667	1.667
Reserve afschrijvingslasten verduurzaming openbare verlichting (IVP 2022)				1.644	1.644	1.644
Reserve kapitaallasten aanpassingen en VRI Cereslaan				9.436	9.436	9.436
Mutatie in reserves – overige dotaties en onttrekkingen met een structureel karakter						
Lasten ten laste van reserve maatschappelijk ondersteuningsfonds (verantwoord op taakveld 6.3) (uitgaven hebben een eindig karakter tot moment dat reserve is uitgeput – inschatting bij gelijkblijvende uitgaven 2025)	35.933			35.933		

Omschrijving	Lasten 2024	Lasten 2025	Lasten 2026	Baten 2024	Baten 2025	Baten 2026
Toevoeging aan reserve afvalstoffenheffing (gesloten administratie)	803	-4.279	-8.477			
Aflossing geldlening de Stuik (verantwoord op taakveld 6.1)	5.780	5.780	5.780			
Reserve Hypothecaire geldlening de Stuik				5.780	5.780	5.780
Toevoeging onderuitputting afschrijving investeringsplannen	158.063	172.341	178.200			
Reserve personele aangelegenheden (jaarlijkse toevoeging)	132.167	137.586	142.952			
Totaal	332.746	311.428	318.455	316.850	280.917	280.917

Investerings

Investerings worden gesplitst in economisch en maatschappelijk nut. Middelen met een economisch nut zijn activa die kunnen bijdragen aan het genereren van middelen van de gemeente en/of die verhandelbaar zijn. Voorbeelden van investeringen met maatschappelijk nut zijn wegen en pleinen. Deze activa genereren geen middelen en er is geen markt voor.

Voor berekening van de kapitaallasten hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- Rente baseren wij op de werkelijke rente over het vreemd vermogen.
- Wij houden rekening met de volledige afschrijvingslasten in het begrotingsjaar. Volgens de financiële verordening start de afschrijving op 1 januari van het jaar dat volgt op het jaar waarin het actief in gebruik genomen wordt dan wel verworven wordt.

Investeringsplan 2023 tot en met 2025

Omschrijving	Investerings-jaar	Budget	Structurele Afschrijvingslasten 2024	Structurele Afschrijvingslasten 2025	Structurele Afschrijvingslasten 2026
1. Investerings met economisch nut					
Programma 1: Leefbare kernen					
Nieuwbouw/renovatie basisschool Op Weg te Vorstenbosch	2024	3.500.000	87.500		
Renovatie/uitbreiding Basisschool Toermalijn	2026	2.500.000			100.000
Verplaatsen bakhuis molen Nistelrode	2024	74.085	1.852		
Verduurzaming gemeenschapshuizen: verbeteren label MFA de Stuik van F naar A	2024	127.050	127.050	-127.050	
Verduurzamen gemeentelijke gebouwen	2024	125.290	125.290	-125.290	
Optimaliseren huisvesting de Misse 2, 4 en 6 (bouwen en projectleiding)	2024	1.500.000	60.000		

Omschrijving	Investerings- jaar	Budget	Structurele Afschrij- vingslasten 2024	Structurele Afschrij- vingslasten 2025	Structurele Afschrij- vingslasten 2026
Optimaliseren huisvesting de Misse 2, 4 en 6 (bouwen en projectleiding)	2025	600.000		24.000	
Robotisering processen (gefaseerd 2023/2024)	2024	2.500	2.500	-2.500	
Vervanging 2 vrachtwagens (invulling afhankelijk van mobiliteitsplan)	2025	150.000		15.000	
Vervangen robotmaaiers Prinses Irene	2025	36.000		3.600	
Bijdrage SPUK sport - Vervangen robotmaaiers Prinses Irene	2025	-6.248		-625	
Vervangen robotmaaiers VV WHV	2025	24.000		24.000	
Bijdrage SPUK sport - Vervangen robotmaaiers VV WHV	2025	-4.165		-4165	
Renovatie toplaag kunstgrasveld MHC HDL (waterveld) (euro 683.650 - spuk sport 118.650)	2025	565.000		41.455	
Renovatie toplaag kunstgrasveld MHC Heesch (heel zandveld) (euro 471.900 - spuk sport 81.900)	2026	390.000			30.523
Renovatie kunstgrasveld MHC Heesch (pupillen zandveld)	2026	133.100			13.310
Bijdrage SPUK sport – Renovatie kunstgrasveld MHC Heesch (pupillen zandveld)	2026	-23.100			-2.310
Programma 3: Klimaatbestendig, biodivers en circulair					
Investeringen water & riolering	2024	605.000			
Uit voorziening riool - Investeringen water & riolering (9.611)	2024	-605.000			
Investeringen water & riolering	2025	605.000			
Uit voorziening riool - Investeringen water & riolering (9.611)	2025	-605.000			
Investeringen water & riolering	2026	605.000			
Uit voorziening riool - Investeringen water & riolering (9.611)	2026	-605.000			
2. Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut					
Programma 1: Leefbare kernen					
Vervanging en verduurzaming openbare verlichting – masten o.b.v. uitvoeringsplan	2024	42.200	844		

Omschrijving	Investerings- jaar	Budget	Structurele Afschrij- vingslasten 2024	Structurele Afschrij- vingslasten 2025	Structurele Afschrij- vingslasten 2026
Vervanging en verduurzaming openbare verlichting - masten o.b.v. uitvoeringsplan	2025	42.200		844	
Vervanging en verduurzaming openbare verlichting - masten o.b.v. uitvoeringsplan	2026	42.200			844
Herinrichting Schoonstraat – Heesch - voorbereidingskosten	2024	50.000	1.667		
Herstraten Peelstraat – Vorstenbosch	2024	50.000	1.668		
Heuvel te Vorstenbosch - voorbereidingskosten	2024	50.000	1.668		
Herinrichting Weijen te Nistelrode - uitvoering	2025	1.125.000		37.500	
Herinrichting Schoonstraat - Heesch - uitvoering	2025	500.000		16.667	
Herinrichting De Nieuwe Erven - Heesch - voorbereidingskosten	2025	25.000		833	
Gouverneursweg te Heeswijk-Dinther	2025	450.000		15.000	
Heuvel te Vorstenbosch - uitvoering	2025	400.000		13.333	
Herinrichting Laar te Nistelrode - uitvoering	2026	925.000			30.833
Herinrichting De Nieuwe Erven - Heesch - uitvoering	2026	150.000			5.000
Vervanging brugleuningen	2025	71.000		4.733	
Uitvoeringsprogramma erfgoedvisie	2024	50.000			
Uit reserve nog nader te bestemmen - Uitvoeringsprogramma erfgoedvisie	2024	-50.000			
Ontwikkelen natte EVZ's	2024	437.500			
Uit reserve nog nader te bestemmen - Ontwikkelen natte EVZ's	2024	437.500			
Ontwikkelen natte EVZ's	2025	437.500			
Uit reserve nog nader te bestemmen - Ontwikkelen natte EVZ's	2025	-437.500			
Implementatie omgevingswet	2024	312.500			
Uit reserve nog nader te bestemmen - Implementatie omgevingswet	2024	-312.500			
Implementatie omgevingswet	2025	55.000			
Uit reserve nog nader te bestemmen - Implementatie omgevingswet	2025	-55.000			
Renovatie en privatisering De Burcht en 't Veerhuis te Nistelrode	2025	325.000			
Uit reserve nog nader te bestemmen - Renovatie en privatisering De Burcht en 't Veerhuis te Nistelrode (9.003)	2025	-325.000			

Omschrijving	Investerings- jaar	Budget	Structurele Afschrij- vingslasten 2024	Structurele Afschrij- vingslasten 2025	Structurele Afschrij- vingslasten 2026
Programma 3: Klimaatbestendig, biodivers en circulair					
Energieagenda 2022-2025	2024	44.000	44.000	-44.000	
Energieagenda 2022-2025	2025	40.000		40.000	-40.000
Energieagenda 2022-2025	2026	75.000			75.000
Totaal			454.039	-66.665	213.200

De stand en verloop van de reserves en voorzieningen

Bij de beoordeling van de financiële positie kan een korte beschouwing over de reserves en voorzieningen niet worden gemist. Onderstaand overzicht geeft de ontwikkeling van de reservepositie voor 2023 tot en met 2026 weer.

	Saldo per 31-12-2023	Saldo per 31-12-2024	Saldo per 31-12-2025	Saldo per 31-12-2026
Algemene reserves	28.243.903	27.327.927	26.689.020	24.953.523
Bestemmings- reserves	17.575.752	17.433.167	17.285.563	17.139.126
Voorzieningen	15.964.748	16.624.008	16.255.409	16.920.852
Totaal	61.784.403	61.385.102	60.229.992	59.013.501

Geprognosticeerde balans en EMU-saldo

In het Besluit begroting en verantwoording is voorgeschreven dat ook in de meerjarenraming een geprognosticeerde balans en de berekening van het EMU-saldo moet worden opgenomen over de drie jaren volgend op het begrotingsjaar 2023.

Geprognosticeerde balans

Activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
(Im)materiële vaste activa	60.699	62.284	64.081
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	55	55	55
Financiële vaste activa: Leningen	3.807	3.652	3.497
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	0	0	0
Totaal vaste activa	64.561	65.991	67.633
Voorraden: Onderhanden werk/overige grond en hulpstoffen	651	-848	0
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen	10	10	10

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Uitzettingen < 1 jaar	13.176	10.955	6.113
Liquide middelen	400	400	400
Overlopende activa	5.000	5.000	5.000
Totaal vlottende activa	19.176	15.517	11.522
Totaal activa	83.798	81.508	79.156

Passiva

(bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Eigen vermogen	44.761	43.975	42.093
Voorzieningen	14.563	14.194	14.859
Vaste schuld	15.474	14.339	13.204
Totaal vaste passiva	74.798	72.508	70.156
Vlottende schuld	4.000	4.000	4.000
Overlopende passiva	5.000	5.000	5.000
Totaal vlottende passiva	9.000	9.000	9.000
Totaal passiva	83.798	81.508	79.156

De meerjarige balans van gemeente Bernheze toont een stabiel beeld. De vaste activa stijgen licht, waarbij het eigen vermogen licht daalt. Dit uit zich in ook een daling van de uitzettingen korter dan 1 jaar. Dit is onder andere het saldo van onze Schatkist(bankieren).

Ook dient benoemd te worden dat de voorraden: Onderhanden werk/overige grond en hulpstoffen meerjarig om en nabij nihil zijn. Dit zijn de bouwgronden in exploitatie, waarbij dan geldt dat de kosten en opbrengsten binnen de boekwaarde in evenwicht zijn. Wij verwachten wel dat nieuwe projecten zich nog zullen aandienen waarbij nieuwe investeringen van toepassingen gaan zijn.

EMU-saldo

In het Besluit begroting en verantwoording (BBV, art 20) is de verplichting vastgesteld dat de gemeenten in hun financiële positie ramingen van het EMU saldo dienen te verstrekken over het voorafgaande jaar, het actuele jaar en het volgende jaar.

De begroting van gemeente Bernheze is opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo gaat echter uit van uitgaven en ontvangsten op basis van transactiebasis (kasstelsel), overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem.

Het EMU-saldo is berekend op basis van een door het CBS opgesteld model (zie onderstaande tabel).

Het is bedoeld om inzicht te geven in de jaarlijkse exploitatie, waarbij alleen rekening wordt gehouden met fysieke kasstromen.

Berekening EMU-saldo o.b.v. balansposten (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026
EMU-saldo	1.508	-1.241	-3.862
EMU-saldo referentiewaarde	-3.279	-3.279	-3.279
Verschil EMU-saldo en referentiewaarde	4.787	2.038	-583

Mutaties (1 januari tot 31 december)	Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekingen en leningen	-155	-155	-155
			Uitzettingen	0	0	
		Vlottende activa	Uitzettingen	528	-2.221	-4.842
			Liquide middelen	0	0	0
	Overlopende activa		0	0	0	
	Passiva	Vaste passiva	Vaste schuld	-1.135	-1.135	-1.135
			Vlottende passiva	Vlottende schuld	0	0
		Overlopende passiva	0	0	0	
			0	0	0	
	Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa				0	0

In 2024 is het EMU saldo nog positief, waarna er in 2025 en 2026 een negatief saldo ontstaat. Onze aangetrokken lening-portefeuille neemt door aflossingen jaarlijks met ongeveer met € 1,1 miljoen af. Om de investeringen (en het licht dalende eigen vermogen) te compenseren verwachten wij een afname in de uitzettingen (in dit geval onze Schatkist(bankieren)) van in 2025 € 2,2 miljoen en 2026 € 4,8 miljoen. Dit zorgt voor een negatief EMU saldo in deze jaren.

Bijlagen

Bijlage 1 – Overzicht baten en lasten per taakveld

In artikel 7 lid 3c van het Besluit begroting en verantwoording is opgenomen dat de financiële begroting een bijlage moet bevatten met het overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld.

Taakveld	Lasten				Baten			
	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
0.1	2.116.297	2.132.893	2.176.736	2.256.334	0	0	0	0
0.2	1.022.403	1.053.856	1.038.840	1.070.220	484.770	500.040	515.541	529.719
0.3	206.594	212.145	217.484	222.970	337.916	338.109	338.305	338.484
0.4	10.007.951	11.016.202	11.397.548	11.752.332	127.010	169.765	133.213	137.548
0.5	90.221	83.273	76.320	69.334	105.736	98.344	90.952	83.560
0.61	438.303	452.110	466.125	478.944	4.957.314	5.219.075	5.437.607	5.636.896
0.62	0	0	0	0	2.937.307	3.035.442	3.135.325	3.227.490
0.64	0	0	0	0	29.200	29.200	29.200	29.200
0.7	0	0	0	0	51.165.338	52.423.087	55.018.695	52.215.348
0.8	2.206.221	1.853.092	2.865.778	721.781	0	0	0	0
0.9	0	0	0	0	0	0	0	0
0.10	3.564.126	332.329	305.648	312.675	913.503	269.139	215.706	215.706
0.11	85.151	0	0	0	0	271.539	8.621	1.909.467
1.1	2.085.282	2.150.953	2.217.613	2.278.745	0	0	0	0
1.2	918.788	954.569	1.001.015	1.036.449	3.343	3.448	3.555	3.653
2.1	4.413.192	4.426.172	4.526.193	4.613.531	296.861	301.009	305.219	309.070
2.2	0	0	0	0	0	0	0	0
2.5	2.808	2.896	2.986	3.068	0	0	0	0
3.1	311.731	292.772	303.998	314.931	6.256	6.453	6.653	6.836
3.2	188.204	193.018	195.756	198.468	190.595	193.018	195.756	198.468
3.3	112.620	116.046	119.530	122.945	24.884	25.668	26.464	27.191
3.4	573.429	610.475	612.832	631.486	247.540	247.817	248.099	248.356
4.1	1.764	1.820	1.876	1.928	0	0	0	0
4.2	1.164.192	1.159.230	1.151.791	1.144.827	51.355	51.355	51.355	51.355
4.3	1.550.304	1.570.258	1.595.566	1.618.944	336.762	338.975	341.220	343.273
5.1	247.667	253.059	258.501	263.586	289	289	289	289
5.2	2.334.860	2.345.558	2.401.390	2.455.711	736.162	754.025	777.653	793.775
5.3	465.980	480.301	494.845	508.292	24.337	24.337	24.337	24.337
5.4	29.655	30.475	31.309	32.075	6.227	6.423	6.622	6.805
5.5	165.127	170.633	176.233	181.506	10.800	10.800	10.800	10.800

Taakveld	Lasten				Baten			
5.6	800.110	825.038	850.346	873.526	12.141	11.752	11.362	10.972
5.7	2.074.479	1.997.900	2.062.248	2.117.123	17.424	17.427	17.430	17.433
6.1	3.240.410	3.362.690	3.415.815	3.485.995	542.146	550.346	560.438	568.718
6.2	3.724.496	3.823.879	3.953.170	4.082.048	0	0	0	0
6.3	6.977.409	7.010.424	7.190.371	7.388.036	4.484.347	4.484.347	4.484.347	4.484.347
6.4	4.293.738	4.123.732	4.006.553	3.811.871	0	0	0	0
6.5	495.500	496.549	497.616	498.673	1.000	1.000	1.000	1.000
6.6	1.062.683	1.096.157	1.130.137	1.161.217	53.784	53.784	53.784	53.784
6.71a	2.495.251	2.573.852	2.653.642	2.726.617	0	0	0	0
6.71b	2.083.059	2.148.675	2.215.284	2.276.204	0	0	0	0
6.71c	557.728	575.296	593.130	609.441	0	0	0	0
6.72a	876.301	903.904	931.925	957.553	0	0	0	0
6.72b	166.704	171.955	177.286	182.161	0	0	0	0
6.72c	368.770	380.386	392.178	402.963	0	0	0	0
6.72d	909.847	938.508	967.602	994.211	0	0	0	0
6.73a	146.495	151.110	155.794	160.078	0	0	0	0
6.73b	58.897	60.752	62.635	64.357	0	0	0	0
6.73c	407.376	420.208	433.234	445.148	0	0	0	0
6.74a	1.522.823	1.570.792	1.619.487	1.664.023	0	0	0	0
6.74b	1.121.916	1.157.256	1.193.131	1.225.942	0	0	0	0
6.74c	241.620	249.231	256.957	264.023	0	0	0	0
6.81a	0	0	0	0	0	0	0	0
6.81b	34.995	36.097	37.216	38.239	0	0	0	0
6.82a	258.797	266.949	275.224	282.793	0	0	0	0
6.82b	41.222	42.520	43.838	45.044	0	0	0	0
7.1	1.382.155	1.425.803	1.470.112	1.510.761	18.213	18.787	19.369	19.902
7.2	2.118.215	2.192.461	2.244.101	2.337.094	2.614.616	2.695.995	2.754.876	2.854.492
7.3	2.951.595	3.045.113	3.140.041	3.226.412	3.517.028	3.618.704	3.721.918	3.816.318
7.4	1.693.180	1.748.335	1.804.217	1.856.271	6.692	6.903	7.117	7.313
7.5	101.218	104.926	108.691	112.133	108.750	112.176	115.653	118.833
8.1	1.285.284	1.311.544	1.353.503	1.394.685	266.320	266.834	267.356	267.833
8.2	9.564.941	12.776.527	12.776.527	12.776.527	12.776.527	12.776.527	12.776.527	12.776.527
8.3	1.775.370	1.816.880	1.877.560	1.936.926	1.722.961	1.767.645	1.813.120	1.854.079
Totalen	89.135.454	90.699.584	93.525.484	93.199.177	89.135.454	90.699.584	93.525.484	93.199.177
Baten	89.135.454	90.699.584	93.525.484					
Saldo	0	0	0					

Bijlage 2 – Conversietabel taakvelden

Taakveld	Omschrijving taakveld	Programma t/m 2022	Programma m.i.v. 2023	Portefeuillehouder
0.3	Beheer overige gebouwen gronden	Bestuur en ondersteuning	Leefbare kernen	R. Wijdeven
2.1	Verkeer en vervoer	Verkeer, vervoer en waterstaat	Leefbare kernen	M. Tielemans
2.2	Parkeren	Verkeer, vervoer en waterstaat	Leefbare kernen	M. Tielemans
2.5	Openbaar vervoer (buurtbus)	Verkeer, vervoer en waterstaat	Leefbare kernen	M. Everling
3.4	Economische promotie, excl. toeristenbelasting	Economie	Leefbare kernen	R. Wijdeven
4.2	Onderwijshuisvesting	Onderwijs	Leefbare kernen	M. Everling
5.2	Sportaccommodaties	Sport, cultuur en recreatie	Leefbare kernen	M. Tielemans
5.4	Musea	Sport, cultuur en recreatie	Leefbare kernen	M. Tielemans
5.5	Cultureel erfgoed	Sport, cultuur en recreatie	Leefbare kernen	M. Tielemans
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Sport, cultuur en recreatie	Leefbare kernen	M. Tielemans
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie (verenigingsaccommodaties en gemeenschapshuizen)	Sociaal domein	Leefbare kernen	R. Wijdeven/ M. Everling
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	Volksgesondheid en milieu	Leefbare kernen	M. Moorman
8.1	Ruimtelijke ordening	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	Leefbare kernen	E. Daandels
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	Leefbare kernen	R. Wijdeven
8.3	Wonen en bouwen	Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	Leefbare kernen	E. Daandels
4.1	Openbaar basisonderwijs	Onderwijs	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Onderwijs	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
5.1	Sportbeleid en activering	Sport, cultuur en recreatie	Gezonde zorgzame gemeente	M. Tielemans
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	Sport, cultuur en recreatie	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
5.6	Media	Sport, cultuur en recreatie	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie excl. Verenigingsaccommodaties en gemeenschapshuizen	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling

Taakveld	Omschrijving taakveld	Programma t/m 2022	Programma m.i.v. 2023	Portefeuillehouder
6.3	Inkomensregelingen	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Tielemans
6.4	Wsw en beschut werken	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Tielemans
6.5	Arbeidsparticipatie	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Tielemans
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.71a	Huishoudelijke hulp (WMO)	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.71b	Begeleiding (WMO)	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.71c	Dagbesteding (WMO)	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.72a	Jeugdhulp begeleiding	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.72b	Jeugdhulp behandeling	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.73a	Pleegzorg	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.73b	Gezinsgericht	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.74a	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.74b	Jeugdhulp crisis / LTA / GGZ-verblijf	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.74c	Gesloten plaatsing	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.81a	Beschermd wonen (WMO0)	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.82a	Jeugdbescherming	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
6.82b	Jeugdreclassering	Sociaal domein	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
7.1	Volksgezondheid	Volksgezondheid en milieu	Gezonde zorgzame gemeente	M. Everling
7.2	Riolering	Volksgezondheid en milieu	Klimaatbestendig, biodivers en circulair	M. Tielemans

Taakveld	Omschrijving taakveld	Programma t/m 2022	Programma m.i.v. 2023	Portefeuillehouder
7.3	Afval	Volksgezondheid en milieu	Klimaatbestendig, biodivers en circulair	R. Wijdeven
7.4	Milieubeheer	Volksgezondheid en milieu	Klimaatbestendig, biodivers en circulair	R. Wijdeven
3.1	Economische ontwikkeling	Economie	Duurzame landbouw en economie	R. Wijdeven
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Economie	Duurzame landbouw en economie	R. Wijdeven
3.3	Bedrijfsloket- en -regelingen	Economie	Duurzame landbouw en economie	R. Wijdeven
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	Veiligheid	Weerbare en veilige samenleving	M. Moorman
1.2	Openbare orde en veiligheid	Veiligheid	Weerbare en veilige samenleving	M. Moorman
0.1	Bestuur	Bestuur en ondersteuning	Dienstverlening en sterke organisatie	M. Moorman
0.2	Burgerzaken	Bestuur en ondersteuning	Dienstverlening en sterke organisatie	M. Moorman
0.4	Overhead	Bestuur en ondersteuning	Dienstverlening en sterke organisatie	M. Moorman M. Tielemans
0.5	Treasury	Bestuur en ondersteuning	Financiën	R. Wijdeven
0.61	OZB woningen	Bestuur en ondersteuning	Financiën	R. Wijdeven
0.62	OZB niet-woningen	Bestuur en ondersteuning	Financiën	R. Wijdeven
0.63	Parkeerbelasting	Bestuur en ondersteuning	Financiën	R. Wijdeven
0.64	Belastingen overig	Bestuur en ondersteuning	Financiën	R. Wijdeven
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	Bestuur en ondersteuning	Financiën	R. Wijdeven
0.8	Overige baten en lasten	Bestuur en ondersteuning	Financiën	R. Wijdeven
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	Bestuur en ondersteuning	Financiën	R. Wijdeven
3.4	Economische promotie - toeristenbelasting	Economie	Financiën	R. Wijdeven